rekenkamer
WEST-BRABANT

Onderzoek naar de effecten van privatisering van sportaccommodaties, gemeente Halderberge

Eindrapportage

26 februari 2010

Postbus 5000
4700 KA ROOSENDAAL

www.rekenkamerwestbrabant.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding 5

2. Onderzoekskader 6
2.1. Inleiding 6
2.2. Onderzoeksvragen 6
2.3. Centrale begrippen 7
2.4. Normenkader en uitvoering onderzoek 7
2.5. Leeswijzer 8

3. Beleids- en besluitvorming 10
3.1. Beleidskaders en doelen rondom (sport)accommodatiebeleid 10
3.2. Nota Accommodatiebeleid 1998 10
3.3. Nota Paracommercialisme 1998 12
3.4. Nota sportbeleid 'In de startblokken' 2001 12
3.5. Resumé 13

4. De uitwerking in overeenkomsten en afspraken 15
4.1. Inleiding 15
4.2. Algemeen 15
4.3. Overdracht aan verenigingen 16
4.4. Overdracht aan commerciële partijen 19
4.5. Afkoopsommen en bijdragen in de exploitatie 20
4.6. Resumé 21

5. De beleidsuitvoering en werking van de afspraken 23
5.1. Inleiding 23
5.2. Inzicht in uitgangssituatie / monitoring 23
5.3. Bevindingen Evaluatie augustus 2006 24
5.4. Ontwikkelingen inzake aan sportverenigingen overgedragen accommodaties 27
5.5. Ontwikkelingen inzake aan commerciële exploitanten overgedragen accommodaties 30
5.6. Uitbreiding, vernieuwing en verplaatsing 32
5.7. Resumé 33

6. Resultaten enquête 2009 36
6.1. Inleiding 36
6.2. Overall beeld 37
6.3. Maatschappelijke effecten 37
6.4. Sportieve effecten 39
6.5. Financiële effecten 39
6.6. Overige neveneffecten 40
6.7. Resumé 40

7. Nader onderzoek bij vijf accommodaties 41
7.1. Inleiding 41
7.2. Zwembad De Baarlebossche 41
7.3. Hockeycomplex Sportpark Albano 44
7.4. Gymnastieklokaal Beukenlaan te Hoeven 45
7.5. Tafeltenniscentrum Oudenbosch 46

7.6. Voetbalaccommodatie sportpark Achter 't Hof te Hoeven 47
7.7. Resumé 48

8. De rol van de gemeenteraad 50
8.1. Informatievoorziening aan de raad en handelen van de raad 50
8.2. Resumé 56

9. Conclusies en aanbevelingen 57
9.1. Algemeen beeld 57
9.2. Kaders en beleidsdoelen 57
9.3. Vormen van privatisering bij overdracht aan verenigingen 58
9.4. Onderhoud accommodaties i.r.t. aan verenigingen toegekende afkoopsommen 60
9.5. Privatisering door overdracht aan commerciële exploitanten 63
9.6. De rol van de gemeenteraad 65
9.7. Communicatie 66

10. Reactie College op conceptrapport 67

11. Nawoord 71

Bijlagen

Bijlage 1: Geraadpleegde bronnen
Bijlage 2: Gesprekspartners interviews
Bijlage 3: Normenkader
Bijlage 4: Privatiseringsafspraken per vorm van privatisering
Bijlage 5: Samenvatting afspraken in overeenkomsten (chronologisch opgenomen)
Bijlage 6: Uitkomsten enquête

1. Inleiding

In 1998 is de gemeente Halderberge ontstaan na een samenvoeging van de gemeenten Hoeven, Oudenbosch en Oud en Nieuw Gastel. In navolging van het beleid in de voormalige gemeenten Hoeven en Oud en Nieuw Gastel heeft de gemeente Halderberge in 1998 besloten tot privatisering van de gemeentelijke sportaccommodaties.

Vanuit de gemeenteraad is de behoefte kenbaar gemaakt aan een evaluerend onderzoek door de Rekenkamer West-Brabant. Gezien de samenloop van maatschappelijke, sportieve en financiële belangen heeft de Rekenkamer besloten om dit onderwerp op te nemen in het onderzoeksprogramma voor het jaar 2009.

In deze rapportage worden de bevindingen in het onderzoek beschreven.

2. Onderzoekskader

2.1. Inleiding

In dit hoofdstuk komen achtereenvolgens aan de orde:
- Onderzoeksvragen
- Centrale begrippen
- Normenkader en uitvoering onderzoek
- Leeswijzer

2.2. Onderzoeksvragen

De centrale vraag in dit onderzoek is:
In hoeverre draagt de privatisering van sportaccommodaties in de gemeente Halderberge bij aan de maatschappelijke, sportieve en financiële doelen die met het beleid van de gemeente Halderberge worden nagestreefd?

Deze vraag is uitgewerkt in de volgende deelvragen:

A. Beleidskaders en doelen voor sport(accommodaties)

1. Welke beleidskaders en doelen stelt de gemeente ten aanzien van:
   a. het sportbeleid in het algemeen;
   b. de privatisering van sportaccommodaties in het bijzonder?

B. Vertaling van beleidskaders en doelen in afspraken

2. Op welke wijze zijn de beleidskaders en doelen vertaald in overeenkomsten en afspraken tussen de gemeente, exploitanten en verenigingen?

C. Beleidsuitvoering en werking van de afspraken

3. Op welke wijze wordt in de praktijk invulling gegeven aan de gemaakte afspraken? Aan welke oorzaken zijn eventuele afwijkingen toe te schrijven en hoe is hiermee omgegaan?

D. Resultaten en effecten van het beleid

4. In hoeverre worden de vooraf gestelde doelen bereikt?

E. Rol van de raad

5. Hoe wordt de raad in staat gesteld om invulling te geven aan de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol, en geeft de raad ook daadwerkelijk invulling aan deze rollen?

De onderzoeksvragen leiden in samenhang tot het volgende onderzoeksmodel:

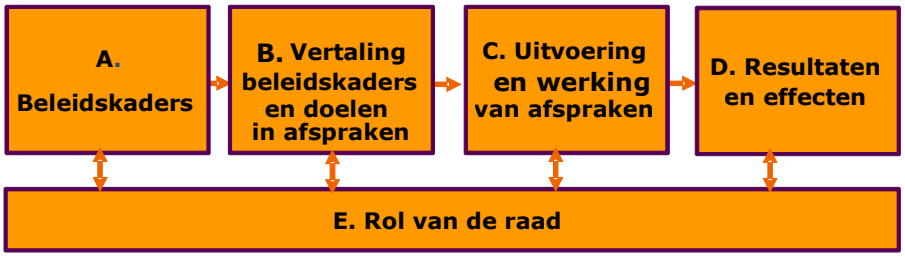

Figuur 2.1: Onderzoeksmodel onderzoek privatisering sportaccommodaties

2.3. Centrale begrippen

In deze paragraaf worden de belangrijkste begrippen kort toegelicht.

Onder privatisering verstaat de Nota Accommodatiebeleid gemeente Halderberge (1998): *een proces waarbij verantwoordelijkheden van de publieke sector geheel of gedeeltelijk overgaan naar de private sector*. Dit kan zich –aldus de nota- bewegen tussen het afstoten of het geheel of gedeeltelijk overlaten van de exploitatie van de voorziening aan de gebruiker(s), daartussen zit maatwerk van bijvoorbeeld juridische eigendomsoverdracht tot economische eigendomsoverdracht[1].

Onder maatschappelijke, financiële en sportieve doelen wordt verstaan[2]:
- *Maatschappelijke* doelen: het in stand houden van de kwaliteit van onderhoud en beheer en mogelijkheden van instandhouding van de accommodatie op de lange termijn.
- *Financiële* doelen: het betaalbaar houden van beheer en onderhoud van accommodaties en betaalbaar blijven van de accommodaties voor de doelgroepen.
- *Sportieve* doelen: het nastreven van een zo hoog mogelijke bezettingsgraad en multifunctioneel gebruik.

2.4. Normenkader en uitvoering onderzoek

Om de deelvragen op de juiste wijze te kunnen toetsen en beantwoorden, zijn normen geformuleerd waaraan de resultaten van het onderzoek zijn getoetst. Per norm zijn een aantal toetsingscriteria benoemd. Deze zijn opgenomen als bijlage 3.

Op basis van dit normenkader is vervolgens een inventarisatie en analyse gemaakt van de door de gemeente beschikbaar gestelde documenten m.b.t. het privatiseringsbeleid.

Om inzicht te verkrijgen in de meningen en ervaring van exploitanten en gebruikers is een enquête gehouden onder 32 verenigingen en exploitanten.

---

[1] Overdracht exploitatie, terwijl juridisch eigendom bij de gemeente blijft, via een erfpacht-, huur- of bruikleenovereenkomst (Nota Accommodatiebeleid 1998).
[2] Deze doelen en definities zijn gebaseerd op de Nota Accommodatiebeleid 1998. Hierin zijn geen gezondheids- of recreatieve doelen opgenomen.

Op basis van de uitkomsten van de enquête zijn vervolgens vijf cases geselecteerd voor nader onderzoek.

In het kader van het onderzoek zijn daarnaast zijn 3 individuele en 2 groepsinterviews gehouden met personen. Daarnaast is ook een aantal vertegenwoordigers van sportverenigingen telefonisch geïnterviewd.

2.5. Leeswijzer

Hieronder volgt een korte toelichting op de onderwerpen die per hoofdstuk aan de orde komen.

Hoofdstuk 1: Inleiding
Hierin wordt de aanleiding tot het onderzoek toegelicht.

Hoofdstuk 2: Onderzoekskader
Hierin komen de onderzoeksvragen aan de orde, en worden de centrale begrippen toegelicht. Tevens wordt kort ingegaan op het normenkader en de uitvoering van het onderzoek.

Hoofdstuk 3: Beleids- en besluitvorming
In dit hoofdstuk worden de beleidskaders beschreven en geanalyseerd, welke aan de basis hebben gestaan van het privatiseringsbeleid.

Hoofdstuk 4: De uitwerking in overeenkomsten en afspraken
Op grond van een analyse van documenten wordt beschreven op welke wijze het beleid is uitgewerkt in de vorm van privatiseringsovereenkomsten c.q. daarin opgenomen afspraken.

Hoofdstuk 5: De beleidsuitvoering en de werking van de afspraken
In hoofdstuk 5 wordt onderzocht welke ontwikkelingen zich hebben voorgedaan na de privatisering van de betrokken accommodaties.

Hoofdstuk 6: Resultaten enquête 2009
Op basis van de door de Rekenkamer West-Brabant uitgevoerde enquête wordt in hoofdstuk 6 inzicht gegeven in de ervaringen en meningen van de betrokken exploitanten en gebruikers.

Hoofdstuk 7: Nader onderzoek bij vijf accommodaties
In hoofdstuk 7 worden de bevindingen m.b.t. de vijf onderzochte cases weergegeven.

Hoofdstuk 8: De rol van de gemeenteraad
In hoofdstuk 8 wordt een analyse gemaakt van de wijze waarop de gemeenteraad invulling heeft gegeven aan de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol.

Hoofdstuk 9: Conclusie en aanbevelingen
In hoofdstuk 9 wordt op grond van de bevindingen in de hoofdstukken 1 t/m 8 de conclusies en aanbevelingen geformuleerd.

Hoofdstuk 10: Reactie College op conceptrapportage
In hoofdstuk 10 is de reactie van het College op de conceptrapportage integraal opgenomen.

Hoofdstuk 11: Nawoord
In hoofdstuk 11 is het Nawoord daarop van de zijde van de Rekenkamer opgenomen.

3. Beleids- en besluitvorming

3.1. Beleidskaders en doelen rondom (sport)accommodatiebeleid

Het onderzoek is gericht op een evaluatie van de effecten van het door de gemeente gevoerde privatiseringsbeleid. Als eerste stap is daartoe een inventarisatie en analyse gemaakt van de wijze waarop de gemeente tot beleids- en besluitvorming is gekomen. In het bijzonder is daarbij nagegaan welke effecten de gemeente zelf beoogde bij de start van het privatiseringsproces en welke randvoorwaarden daarbij werden aangegeven.

3.2. Nota Accommodatiebeleid 1998

Voor de gemeentelijke herindeling was in de voormalige gemeenten Hoeven en Oud en Nieuw Gastel reeds overgegaan tot privatisering van sportaccommodaties. In aansluiting hierop heeft de nieuw gevormde gemeente Halderberge besloten tot privatisering van de gemeentelijke accommodaties, waaronder ook de sport-accommodaties. Het beleid is vastgelegd in de Nota Accommodatiebeleid gemeente Halderberge (vastgesteld in de raad van 25 juni 1998).

doelstellingen en uitgangspunten
Zoals beschreven in voornoemde nota hebben inwoners c.q. instellingen een eigen verantwoordelijkheid voor hun accommodaties. Op grond daarvan ligt de verantwoordelijkheid voor het beheer en de exploitatie bij het particulier initiatief zelf. De gemeente staat een zeer terughoudende rol voor ogen die niet verder meer reikt dan haar voorwaardenscheppende taak.

Het accommodatiebeleid heeft als streven het in toenemende mate stimuleren van particulier initiatief en het scheppen van zodanige voorwaarden, dat het particulier initiatief zelf in de behoeften (realisatie en exploitatie) kan voorzien. De nota geeft twee aspecten aan, die van belang zijn voor de bestaande gemeentelijke accommodaties:

1. er dient een zo hoog mogelijke bezettingsgraad van de bestaande voorzieningen te worden nagestreefd;
2. beheer en exploitatie van accommodaties komen in beginsel te liggen bij het particulier initiatief zelf.

Tevens wordt als slotconclusie geformuleerd dat de gemeente waar mogelijk privatisering (in al zijn verschijningsvormen) van alle gemeentelijke accommodaties voorstaat. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de gegroeide historische situatie, alsmede de specifieke omstandigheden waarin en waarvoor de betreffende accommodatie wordt gebruikt (maatwerk).

andere aanpak beheer en exploitatie
Uit de nota blijkt dat privatisering het mogelijk moet maken om tot een andere aanpak van beheer en exploitatie van de accommodaties te komen. Privatisering wordt bezien vanuit een oogpunt van het nastreven van een efficiënte manier van taakrealisatie/exploitatie.
Gewezen wordt op een ontwikkeling waarbij het overheidsbeleid gericht op inputsturing zich wijzigt in outputsturing. Dat wil zeggen dat het niet zozeer meer gaat om het geld dat in een instelling of activiteit wordt gestopt, maar om de

effecten die er mee worden bereikt. Open-eind financieringen passen niet meer in dit beeld. Daarvoor treden subsidiecontracten in de plaats, waarbij subsidiebedragen worden gekoppeld aan te realiseren doelen en te bereiken effecten.
In die situatie komen steekwoorden als klantgerichtheid, marktconform, hoge servicegraad, flexi-arbeid, planmatig onderhoud, energiebewustheid, periodieke managementrapportages, geautomatiseerde gegevensbestanden, periodiek consumentenonderzoek, klachtenbeleid meer in beeld. Waar vroeger de beheerder was aangesteld om op de winkel te passen, wordt nu van hem/haar verwacht dat hij/zij zich als 'ondernemer' opstelt.

vormen van privatisering
In de Nota wordt beschreven dat privatiseren zich beweegt tussen het afstoten of het geheel of gedeeltelijk overlaten van de exploitatie van de voorziening aan de gebruiker(s). Het is binnen deze bandbreedte dat meer of minder maatwerk tot de mogelijkheden behoort.

In de nota wordt onderscheid gemaakt naar privatisering op grond van juridische eigendomsoverdracht c.q. economische eigendomsoverdracht.
Toegelicht wordt dat bij juridische eigendomsoverdracht de verkrijger daarvan, binnen de mogelijkheden die met elkaar worden afgesproken, op de onroerende zaak zakelijke rechten kan vestigen, zoals bijvoorbeeld een recht van hypotheek. Dit kan interessant zijn bij investeringen.
Bij economische overdracht wordt de exploitatie overgedragen, maar blijft het juridische eigendom bij de gemeente. De juridische inkleuring kan plaatsvinden middels een erfpacht-, huur- of bruikleenovereenkomst.

Aansluitend hierop worden drie vormen van privatisering benoemd:
1. overdracht van onderhoudstaken waaronder klein en volledig onderhoud;
2. sub 1. aangevuld met beheerstaken (waarbij de verenigingen naast het onderhoud ook verantwoordelijk zijn voor de exploitatie, waaronder bijvoorbeeld het administratief beheer)
3. volledige overdracht verantwoordelijkheden in de zin van exploitatierisico.

randvoorwaarden
Geconstateerd wordt dat voorzieningen niet zonder voorwaarden kunnen worden overgedragen aan particulier initiatief. Het gemeentelijk beleid moet worden veilig gesteld door goede afspraken te maken met het werkveld. Tegen deze achtergrond worden de volgende randvoorwaarden gesteld:
- gebruik en toegankelijkheid (zeggenschap over het gebruik en toegankelijkheid vanuit financieel oogpunt bezien; betaalbaar blijven voor de doelgroep).
- Waarborgen omtrent het behoud van de kwaliteit (onderhoud en beheer).
- Waarborgen omtrent de continuïteit van de voorziening (zekerheid van voortbestaan en behoud van de bestemming).

nieuwe accommodaties
Ten aanzien van het realiseren van nieuwe accommodaties wordt aangegeven dat hierbij uiterst terughoudend zal worden opgetreden. Voor iedere situatie zal opnieuw bezien moeten worden of een nieuwe accommodatie een noodzakelijke aanvulling is op bestaande voorzieningen (o.a. bezettingsgraad).

Daarnaast dient het uitgangspunt te zijn dat een eventuele realisatie van de voorziening tot stand komt – al dan niet gesteund door de gemeente – door particuliere instellingen zelf.

3.3. Nota Paracommercialisme 1998

De Nota Paracommercialisme, vastgesteld door het college op 6 oktober 1998[3], beschrijft de kaders, waarbinnen individuele vergunningaanvragen beoordeeld kunnen worden ten aanzien van paracommercialisme. Paracommercialisme is aldus de nota een vorm van oneerlijke concurrentie door al dan niet op enigerlei wijze gesubsidieerde instellingen die buiten hun doelstelling om horecadiensten verlenen aan het publiek, zoals sportkantines.

Op basis van de Drank- en Horecawet moet het college in alle gevallen per instelling bezien of het nodig is voorschriften of beperkingen aan de horeca-vergunning te verlenen. Het gaat dan om een verbod om in de inrichting bijeenkomsten van persoonlijke aard te houden (bijeenkomsten waarbij alcoholhoudende drank wordt genuttigd) en om een verbod om openlijk de mogelijkheid aan te prijzen tot het houden van bijeenkomsten van persoonlijke aard, hiermede te adverteren of reclame te maken. Op grond van de wet kan het college met het oog op bijzondere gelegenheden (festiviteiten en attracties) van zeer tijdelijke aard ontheffing verlenen van de aan een vergunning verbonden voorschriften of beperkingen. De nota eindigt met een beslisboom op basis waarvan al dan niet voorschriften kunnen worden opgelegd om ongewenste mededinging door de verstrekking van alcoholhoudende dranken te voorkomen.

De Nota maakt geen onderdeel uit van de uiteindelijke privaatrechtelijke afspraken, maar de gemeente verwijst er wel naar. De horeca-activiteiten worden verder bepaald door het bestemmingsplan. Een voetbalkantine heeft bijvoorbeeld een bestemming 'sport algemene doeleinden', dus horeca is alleen sportgerelateerd toegestaan.

3.4. Nota sportbeleid 'In de startblokken' 2001

De Sportnota gemeente Halderberge geeft een verbijzondering op het accommodatiebeleid. De nota geeft aan dat gezocht wordt naar transparante constructies die de verantwoordelijkheid van beheer en onderhoud zo dicht mogelijk bij de gebruiker legt. De nota geeft een aantal beleidsuitgangspunten:

- De gemeente is verantwoordelijk voor planning, bereikbaarheid, spreiding en omvang van accommodaties.
- Nastreven multifunctioneel gebruik voor optimaal gebruik.
- Nieuwe accommodaties pas bij aangetoonde behoefte. Financiële ruimte door sanering van het huidige voorzieningenniveau (oud voor nieuw).
- De bespelingsgraad is een overweging, maar ook getalsmatige overwegingen en sociale context.
- Herinrichten van sportaccommodaties alleen op kernniveau.
- Regionale samenwerking met betrekking tot aanleg van sportaccommodaties.
- Verbeteren van de (sociale) veiligheid op en rondom de sportaccommodaties.
- Integraal beleid voeren.

[3] In de Nota Accommodatiebeleid werd al aangekondigd dat het college (dus niet de raad) de Nota Paracommercialisme zou vaststellen.

De nota geeft tevens een aantal beleidsaanbevelingen:
- Clusteren van sportaccommodaties waardoor beheer en exploitatie beter te organiseren zijn (efficiëntere benutting van ruimte en versterking van exploitatie).
- Spreiding van accommodaties: geen grote accommodatie in het midden van de gemeente.
- Sociale veiligheid rondom sportaccommodaties verbeteren.

De nota beschrijft ook beleidsuitgangspunten en –aanbevelingen voor tarieven en subsidies:
- Onderhoudsbijdrage/-subsidie bedraagt maximaal het exploitatietekort exclusief kapitaallasten zoals opgenomen in de gemeentebegroting van het jaar waarin wordt geprivatiseerd;
- Per tak van sport gelijke onderhoudsbijdrage/-subsidie;
- Afbouwen c.q. geen verhoging (geen prijscompensatie) van onderhoudsbijdrage/-subsidie;
- Verfijning/nuancering van onderhoudsbijdrage/-subsidie alleen middels reallocatie van bestaande budgetten.

Deze zijn uitgewerkt volgens de lijnen:
- Voor voetbalvoorzieningen en korfbalvoorzieningen een gelijke directe of indirecte onderhoudsbijdrage/-subsidie per veld (ƒ 18.000 oftewel € 8.168), voor tennisverenigingen per tennisbaan (ƒ 512,50 oftewel € 233);
- Bij overname door gebruiker(s) is de onderhoudsbijdrage/-subsidie afgeleide van het exploitatietekort, bij overname door commercieel exploitant geldt de overname op basis van de waarde van het object, gewaardeerd naar nieuwe/ toekomstige bestemming.

In het hoofdstuk Activiteitenplan van de nota wordt aangegeven als acties:
- Alle gemeentelijke buitensportaccommodaties privatiseren in 2002-2003;
- Onderzoeken welke binnensportaccommodaties voor privatisering in aanmerking komen in 2002.

3.5. Resumé

1. Het besluit tot privatisering is tot stand gekomen op grond van algemeen maatschappelijke overwegingen over de gewenste verhoudingen tussen publieke en private verantwoordelijkheden. In combinatie met de vaststelling van de Nota Paracommercialisme en de vaststelling van een nieuwe structuur in het subsidiebeleid, vastgelegd in de Nota Sportbeleid, werd een nieuwe ordening gebracht in de verhouding tussen publieke en private verantwoordelijkheden.

2. Op grond van de nota's Accommodatiebeleid (1998) en Sportbeleid (2001) kan worden geconstateerd dat met de privatisering de volgende effecten werden beoogd:
   a. ruimte voor particulier initiatief
   b. ondernemerschap
   c. verruiming van de gebruiksmogelijkheden (ingebruikgeving door derden en/of verhoging bezettingsgraad, multifunctioneel gebruik)
   d. bevordering efficiency

Dit met inachtneming van randvoorwaarden met betrekking tot:

a. gebruik en toegankelijkheid (waaronder het betaalbaar blijven voor de doelgroep)
b. waarborgen omtrent het behoud van de kwaliteit (onderhoud en beheer).
c. waarborgen omtrent de continuïteit van de voorziening.

3. In de beleidsvorming zijn geen doelen, doelgroepen en/of beoogde resultaten geformuleerd van sportinhoudelijke aard.

4. De beoogde effecten zijn kwalitatief geformuleerd. Alhoewel op onderdelen wel in beginsel in meetbare termen uit te drukken effecten zijn genoemd (bijvoorbeeld verhoging van de bezettingsgraad) is in de beleidsvorming niet aangegeven naar welk niveau werd gestreefd.

4. De uitwerking in overeenkomsten en afspraken

4.1. Inleiding

Als volgende stap in het onderzoek is onderzocht op elke wijze invulling is gegeven aan het voornemen tot privatisering. Na een algemeen overzicht in paragraaf 4.2. wordt in de daarna volgende paragrafen meer specifiek ingegaan op overdracht aan verenigingen respectievelijk de overdracht aan commerciële partijen.

4.2. Algemeen

ontwikkeling/stand van zaken

In het onderstaande overzicht is weergegeven op welke wijze de privatisering van de accommodaties vorm heeft gekregen.

Tabel 4.1: Overzicht geprivatiseerde accommodaties

jaar	plaats	locatie	vorm privatisering
voetbalvelden, korfbalvelden en tennisbanen			
1994	Oud Gastel	sportpark Blankershove, voetbalvelden etc.	bruikleen
1994	Oud Gastel	sportpark Blankershove, korfbalvelden etc.	bruikleen
1994	Oud Gastel	sportpark Blankershove, tennisbanen etc.	bruikleen
1994	Stampersgat	sportpark Andrie, voetbalvelden etc.	bruikleen
1995	Bosschenhoofd	sportpark Bosschenhoofd, voetbalvelden etc.	verkoop
1995	Hoeven	sportpark Achter 't Hof, tennisbanen	verkoop
1996	Hoeven	sportpark Achter 't Hof, voetbalvelden etc.	verkoop
1996	Hoeven	sportpark Achter 't Hof, korfbalvelden etc.	verkoop
2000	Oudenbosch	sportpark Albano, hockeyvelden etc.	bruikleen
2003	Stampersgat	sportpark Andrie, tennisbanen	bruikleen
2005	Oudenbosch	sportpark Pagnevaart, voetbalvelden etc.	bruikleen
buitensport, overig			
2005	Oudenbosch	sportpark Albano, atletiekcomplex	bruikleen
binnensportaccommodaties			
1988	Oud Gastel	Zwembad Blankershove	huur
1995	Oudenbosch	Sportpark Pagnevaart jeu-de-boule	recht van opstal, 30 jaar
2002	Hoeven	sporthal De Parrestee	bruikleen
2002	Oudenbosch	gymnastieklokaal Beukenlaan	bruikleen
2005	Oudenbosch	tafeltenniscentrum	bruikleen
2005	Bosschenhoofd	gymzaal	koop schoolbestuur
commerciële exploitatie			
2000	Oud Gastel	t Veerhuis	koop commercieel
2003	Oudenbosch	sporthal De Beuk	koop commercieel
2005	Oudenbosch	Zwembad De Baarlebossche	erfpacht 10jr+optie 10jr

Geconstateerd wordt dat in het kader van de privatiseringstrajecten in de voormalige gemeenten Hoeven en Oud en Nieuw Gastel c.q. de nieuwe gemeente Halderberge in totaal thans 21 sportaccommodaties zijn geprivatiseerd, waarvan 10 in de periode vóór 1998, en 11 in de periode na 1998.

Eén locatie is niet geprivatiseerd: De Oudenbossche Tennis Club OTC '34 huurt zes banen van de gemeente en heeft vier banen in eigendom. Als reden geeft de vereniging aan dat de gemeente het onderhoud verzorgt en de vereniging zelf daar geen mensen voor heeft.
Door de gemeente is overleg gevoerd om ook voor deze zes tennisbanen tot privatisering te komen, maar nu de vereniging daartoe niet wilde overgaan is dat standpunt gerespecteerd. Daarbij is wel afgesproken dat de door de gemeente te maken kosten niet hoger mogen zijn dan de bijdrage die aan andere verenigingen voor wel geprivatiseerde banen wordt verstrekt. Indien de kosten toch hoger zouden blijken te zijn worden deze bij de vereniging in rekening gebracht.

realisatie t.o.v. voorgenomen planning
In de Nota Accommodatiebeleid was als planning voor het privatiseringsproces opgenomen dat dit uiterlijk 2000 zou zijn uitgevoerd. In de Nota Sportbeleid (2001) werd dit bijgesteld, en werd als streven opgenomen om alle gemeentelijke buitensportaccommodaties te privatiseren in 2002-2003 en de daarvoor in aanmerking komende binnensportaccommodaties in 2002.

Het privatiseringstraject is afgerond in 2005, dus later dan aanvankelijk was gepland (uiterlijk 2003). In de Evaluatienota van augustus 2006 wordt toegelicht dat de privatisering in de praktijk voor het merendeel heeft plaatsgevonden op een logisch daarvoor in aanmerking komend moment. Als voorbeelden worden genoemd veranderingen die samenhingen met de uitvoering van het sportbeleid, het opheffen van de Woonwagenwet en de bestuurlijke vernieuwing binnen het onderwijs.

4.3. Overdracht aan verenigingen

fasering
De privatisering van sportaccommodaties aan sportverenigingen had in belangrijke mate al plaatsgevonden vóór de vorming van de nieuwe gemeente Halderberge. Dat geldt met name voor de privatisering van voetbalvelden, korfbalvelden en tennisbanen. Hiervoor geldt dat voor 1998 acht van de elf accommodaties geprivatiseerd waren. Vanaf 1998 zijn drie accommodaties geprivatiseerd.

Onderstaand wordt per type privatisering (huur, verkoop, bruikleen) de inhoud van de overeenkomsten op kernpunten beschreven.

huur
Ver vóór de gemeentelijke herindeling, omstreeks 1988, is besloten tot verhuur van zwembad Blankershove.

koop
In de periode na 1998 zijn er geen accommodaties meer verkocht aan verenigingen. Voor dat jaar (dus vóór de gemeentelijke herindeling) zijn in de voormalige gemeente Hoeven vier accommodaties verkocht aan verenigingen:
- 1995: Tennispark Hoeven aan TC Pagnevaart;
- 1995: Sportpark Bosschenhoofd aan VV DEVO;
- 1996: Sportpark Achter 't Hof, Hoeven: voetbalvelden etc. aan Voetbalvereniging Hoeven;
- 1996: Sportpark Achter 't Hof, Hoeven, korfbalvelden aan Korfbalvereniging Springfield.

De accommodaties zijn verkocht voor het symbolische bedrag van één gulden. In de overeenkomsten is vastgelegd dat het gekochte dient te worden gehandhaafd als tennis-, resp. voetbal- of korfbalcomplex met een openbaar toelatingssysteem. Het is de verenigingen niet toegestaan het verkochte te bezwaren of te vervreemden zonder toestemming van het college. Daarbij is wel aangegeven dat voor het vestigen van het zakelijk recht van hypotheek in elk geval toestemming door het College zal worden verleend.

In alle overeenkomsten is het eerste recht van terugkoop opgenomen. De terugkoop dient dan plaats te vinden binnen drie maanden tegen een in overleg te bepalen prijs. Indien daarover binnen drie maanden geen overeenstemming wordt bereikt wordt de prijs bij arbitrage bepaald door drie externe deskundigen.

bruikleenovereenkomsten

totstandkoming bruikleenovereenkomsten
In de periode vóór 1998 waren Sportpark Blankershove en Andrie in bruikleen gegeven aan SC Gastel en SV De Schutters. Na 1998 heeft overdracht aan verenigingen nog uitsluitend op deze wijze vorm gekregen. In deze periode zijn zes accommodaties in bruikleen gegeven.

in overeenkomsten opgenomen afspraken
Ten aanzien van kwaliteit en continuïteit van de accommodaties zijn weinig specifiek en meetbare bepalingen opgenomen. De bruikleenovereenkomsten zijn in de eerste jaren (1998-2001) summier van opzet (enkele A4'tjes). Er zijn bepalingen zoals het goed huisvaderschap en het teruggeven van de accommodatie in goede staat aan het eind van de overeenkomst. Ook moet de bruiklener de accommodatie in overeenstemming met de bestemming gebruiken. Bij de overeenkomsten vanaf 2002 is opgenomen dat de verenigingen moeten voldoen aan de wettelijke eisen ten aanzien van het exploiteren van een horecabedrijf en te beschikken over de noodzakelijke vergunningen. Bij de vier verenigingen die voor 2002 zijn geprivatiseerd, is dit niet opgenomen. Ook wordt bij enkele overeenkomsten opgenomen dat in buitengewone situaties een zo hoog mogelijk voorzieningenniveau moet worden geboden.

Er is specifiek aangegeven wie welke kosten draagt. In alle gevallen zijn de kosten voor groot en klein onderhoud voor de bruiklener, bij drie verenigingen betreffen dat kosten op basis van een Meerjarenonderhoudsplan. Bij twee verenigingen wordt - naast de kosten voor groot en klein onderhoud - ook genoemd dat 'alle andere kosten' voor bruiklener zijn. Kostenstijgingen worden bij drie verenigingen niet en bij twee verenigingen niet of ten dele gecompenseerd. Bij twee

verenigingen zijn de kosten voor renovatie voor de gemeente, voor een kunstgrasveld en gemeentelijke tennisbanen. Bij één vereniging (overeenkomst 1998) is expliciet gemaakt dat alle zakelijke lasten, belastingen en alle kosten voor beschadigingen ten koste zijn van de bruiklener, bij andere overeenkomsten komt dat artikel niet meer terug of is dit in andere vorm opgenomen.

In één van de bruikleenovereenkomsten is op verzoek van de vereniging opgenomen dat herstelkosten als gevolg van constructiefouten en/of houtaantasting niet voor rekening van de vereniging, maar van de gemeente zijn.

In de overeenkomsten van de Parrestee en het tafeltenniscentrum is opgenomen dat moet worden voldaan aan de wettelijke eisen te stellen aan een horecabedrijf en dat over alle vergunningen beschikt moet worden: aan de drank- en horecavergunning zijn paracommerciële voorschriften verbonden conform het vastgestelde beleid.

Er is een beperkt aantal – verschillende - afspraken over het gebruik en de toegankelijkheid. Zo zijn er verschillen in de mogelijkheid om de accommodatie door te verhuren, en het aanwijzen van een aanspreekpunt voor klachten en vragen. Gymnastieklokaal Beukenlaan en Sporthal de Parrestee dienen het gebruik door scholen en sportverenigingen onder dezelfde voorwaarden te continueren, om niet of tegen een vergoeding bepaald door de gemeente. Voor sommige locaties kan de gemeente het gebruik door derden aan voorwaarden verbinden, voor sommige kan de gemeente dit verbieden. Over de verantwoording is zo goed als niets opgenomen, behalve dat de gemeente op locatie kan (laten) kijken of de bruiklener verplichtingen nakomt. Dit geldt voor alle bruikleners.

Aan de bruikleenovereenkomst worden verschillende periodes verbonden, voor een deel van Sportpark Albano is dit vanaf januari 2000 nog voor een onbepaalde periode aan de MHC, later wordt dat 10 jaar (bijvoorbeeld de Parrestee, 1 juli 2002 t/m 31 december 2011) en vervolgens 6 jaar (Tafeltenniscentrum Vice Versa ’51, 1 januari 2005 t/m 31 december 2011). Deze perioden zijn gebaseerd op de meerjarenonderhoudsplannen. Over tussentijdse beëindiging is bij ’t Kèperke zeer summier wat opgenomen, bij de andere overeenkomsten zijn bepalingen opgenomen bij de situatie dat de vereniging ophoudt te bestaan, in staat van faillissement wordt verklaard etc.

standaardisatie vanaf 2000
Uit de beschrijving blijkt dat zich binnen de overeenkomsten verschillen voordoen. Uit de documenten blijkt wel dat vanaf 2000 gestreefd werd naar standaardisatie. Bij de privatisering van het hockeycomplex werd als toelichting bij de overeenkomst toegevoegd dat het een standaardovereenkomst betreft, die met eenvoudige aanpassingen op maat kan worden gemaakt zodat deze ook voor de andere accommodaties kan worden gebruikt.

4.4. Overdracht aan commerciële partijen

koop commercieel
Bij het Veerhuis (verkocht in 2000) en de Beuk (verkocht in 2003) heeft de gemeente diverse bepalingen in de akte opgenomen ten aanzien van kwaliteit en continuïteit van de accommodaties. Zo is bepaald dat de koper de voorzieningen van het gekochte op minstens het zelfde niveau zal handhaven. Ten aanzien van het gebruik door scholen en verenigingen is opgenomen dat het gebruik op de huidige wijze en dezelfde voorwaarden als vóór de koop voor onbepaalde tijd zal worden voortgezet; dat geldt zowel voor bestaande als voor nieuwe gebruikers.
Bepaald is verder dat de tarieven jaarlijks verhoogd kunnen worden en wel met verhogingen zoals deze voor complexen binnen de gemeente gebruikelijk zijn. Met betrekking tot deze bepalingen geldt een 'kwalitatieve verplichting' en "kettingbeding" (ook volgende kopers na de eerste koper hebben zich hieraan te houden).

In de overeenkomsten is opgenomen dat de gemeente een voorkeursrecht van koop heeft. Er zijn alleen condities opgenomen ten aanzien van het proces (aangetekende brief e.d.) en ten aanzien van termijnen (3 maanden gelegenheid aanbod met vastgestelde prijs te aanvaarden e.d.). Niet is aangegeven tegen welke prijs de gemeente de accommodatie dan kan verwerven.

erfpacht/opstal
In de periode na 1998 is één erfpachtovereenkomst gesloten, nl. met Sportijn Halderberge B.V. (thans Laco Halderberge B.V.) voor zwembad De Baarlebossche.

Ten aanzien van kwaliteit en continuïteit van de accommodatie wordt aangegeven dat de exploitant voornemens is te renoveren, verbouwen en uit te breiden. Op gebied van gebruik en toegankelijkheid (belangen gebruikers) zijn enkele bepalingen opgenomen.
Zo is bijvoorbeeld een overweging dat de gemeente de toegankelijkheid voor recreatief, verenigings- en doelgroepzwemmen wil continueren, Dit is door de exploitant uitgewerkt in een breed en gevarieerd activiteitenprogramma. Tevens wordt de huidige gebruikers (verenigingen) minimaal het aantal uren gegarandeerd van seizoen 2004/2005. Er zijn geen bepalingen opgenomen met betrekking tot de wijze waarop de tarieven voor de gebruikers van het zwembad worden bepaald[4].

Bij zwembad De Baarlebossche is de gemeente eigenaar en kan de exploitant na 10 jaar eigenaar worden. De exploitant probeert het zwembad beter exploitabel te maken door middel van een complete renovatie. Als de overeenkomst tussentijds eindigt, is de exploitant verplicht de exploitatie terug te leveren aan gemeente (artikel 9 en 10 van de overeenkomst).

[4] Dit leidt eind 2006 tot de situatie dat Streekzwemclub Daphnia aangeeft dat zij het gebruik niet meer kan betalen (zie hoofdstuk 7).

4.5. Afkoopsommen en bijdragen in de exploitatie

Als onderdeel van de privatisering zijn afspraken gemaakt m.b.t. de structurele toekenning van jaarlijkse afkoopsommen c.q. bijdragen in de exploitatie door de gemeente. In de onderstaande tabel zijn de bedragen opgenomen uit de begroting 2009.

Tabel 4.2: Afkoopsommen en bijdragen in de exploitatie (2009)

Juridische vorm privatisering	Accommodatie	Afkoopsom/ bijdrage (2009)
Koop verenigingen	– Voetbalaccommodatie VV Hoeven – ″ Devo – Tennisaccommodatie TC Pagnevaart – Korfbalaccommodatie Springfield	€ 24.504 € 16.336 € 1.163 € 6.234(1)
Bruikleen gebruiker	– Voetbalaccommodatie SC Gastel – ″ De Schutters – ″ Victoria '03 – Tennisaccommodatie TV Stampersgat – Tennisaccommodatie Oudgastel 't Kèperke – Korfbalaccommodatie Juliana – Mixed Hockeyclub – Atletiekaccommodatie St. Atletiek Acc. Halderberge – Gymnastieklokaal Beukenlaan (GV Alpha) – Sporthal De Parrestee (Springfield) – Tafeltenniscentrum Vice Versa	€ 32.672 € 24.504 € 40.840 € 698 € 930 € 6.234 € 908 € 8.168 € 19.637 € 24.259(2) € 4.005
Erfpacht commercieel	– Zwembad De Baarlebossche	€ 167.930
	Totaal	**€ 379.020**

(1): € 6.234 voor sportvelden/buitensportaccommodatie
(2) € 27.121 voor gebouw de Parrestee/binnensportaccommodatie minus € 2.862 (vermindering onderhoudsbijdrage gedurende 10 jaar met dit bedrag per jaar voor dakrenovatie m.i.v. 2006) = € 24.259

afkoopsommen m.b.t. onderhoud voetbalvelden, korfbalvelden en tennisbanen

De als afkoopsom verstrekte bedragen zijn voor voetbal- en korfbalvelden gebaseerd op het in de Sportnota aangegeven bedragen ad € 8.168 per veld; voor tennisverenigingen geldt een afkoopsom ad € 233 per baan. Deze bijdrage per veld of baan is vastgesteld op basis van de middelen die de voormalige gemeente Oud en Nieuw Gastel moest inzetten ten behoeve van de exploitatie.

afkoopsommen m.b.t. gebouwde accommodaties

Voor gebouwde accommodaties is de afkoopsom gebaseerd op het gemiddelde van de geraamde uitgaven op grond van het Meerjarenonderhoudsplan (MOP).

exploitatiebijdrage gymnastiekvereniging Alpha

Bij gymnastiekvereniging Alpha is sprake van een bijdrage in de exploitatie. Naast een afkoopsom voor de kosten van onderhoud is hierin ook begrepen een bedrag voor huur van de gymzaal voor onderwijs (zie ook paragraaf 7.4.)

exploitatiebijdrage
Ook bij Zwembad De Baarlebossche is sprake van een bijdrage in de exploitatie. Op het moment van privatisering bedroeg deze bijdrage € 140.000 per jaar.

indexering
Voor alle bedragen die zijn toegekend aan de sportverenigingen geldt dat deze op grond van de bij privatisering gemaakte afspraken niet worden aangepast voor prijsontwikkeling.

Ten aanzien van de exploitatiebijdrage t.b.v. zwembad De Baarlebossche is wel voorzien in indexering i.v.m. prijsontwikkeling. Als gevolg daarvan is de oorspronkelijke bijdrage ad € 140.000 per jaar inmiddels toegenomen tot € 167.930 per jaar.

4.6. Resumé

uitwerking beleid in overeenkomsten en afspraken

1. In het kader van de privatiseringstrajecten in de voormalige gemeenten Hoeven en Oud en Nieuw Gastel (voor 1998) c.q. de nieuwe gemeente Halderberge (vanaf 1998) zijn in totaal thans 21 sportaccommodaties geprivatiseerd, waarvan 10 in de periode vóór 1998, en 11 in de periode na 1998.

2. Lerend van ervaringen zijn de overeenkomsten in latere perioden verder uitgewerkt dan in de beginfase. Daarbij is gestreefd naar maatwerk. Het gevolg is dat er binnen de privatisering aan verenigingen een verscheidenheid is ontstaan in de wijze waarop de privatisering gestalte heeft gekregen (verkoop, erfpacht, bruikleen). Ook tussen de na 1998 gesloten bruikleenovereenkomsten zijn verschillen te constateren in de in deze overeenkomsten opgenomen afspraken.

3. In de periode vóór 1998 zijn vier accommodaties verkocht aan de verenigingen voor een symbolisch bedrag van 1 gulden. In de overeenkomsten is wel voorzien in een eerste recht tot terugkoop, maar is niet vastgelegd tegen welke prijs terugkoop dan kan plaatsvinden c.q. is geen relatie gelegd met de symbolische prijs van 1 gulden waarvoor de gemeente zelf de accommodatie heeft overgedragen.

aansluiting op gemeentelijke doelstellingen

4. In het voorgaande hoofdstuk is geconstateerd dat in de beleidsvorming bij de gemeente de beoogde effecten kwalitatief zijn geformuleerd; alhoewel op onderdelen wel in beginsel in meetbare termen uit te drukken effecten werden genoemd (bijvoorbeeld verhoging van de bezettingsgraad), werd in de beleidsvorming niet aangegeven naar welk niveau werd gestreefd. In aansluiting hierop zijn ook in de overeenkomsten met exploitanten en verenigingen geen meetbaar geformuleerde doelen opgenomen.

randvoorwaarden

5. In de overeenkomsten inzake de verkoop van Het Veerhuis en De Beuk zijn bepalingen opgenomen m.b.t. de hoogte van de tarieven die de exploitanten aan gebruikers in rekening mogen brengen. Daarbij wordt verwezen naar interne indexeringsmechanismen binnen de gemeente: toegestaan zijn "verhogingen zoals deze voor complexen binnen de gemeente gebruikelijk zijn". Daarbij is niet verder aangegeven op welke afspraken of normering deze binnen de gemeente gebruikelijke verhoging zelf gebaseerd is.

6. Bij de privatisering van zwembad De Baarlebossche is niet voorzien in afspraken met betrekking tot de hoogte van de tarieven die de exploitanten aan gebruikers in rekening mogen brengen.

7. Met betrekking tot de instandhouding is in alle overeenkomsten met verenigingen opgenomen dat deze verantwoordelijk zijn voor het klein en groot onderhoud van de accommodaties. Bij twee verenigingen is expliciet opgenomen dat de renovatiekosten van een kunstgrasveld en/of tennisbanen voor rekening van de gemeente zijn. Nu daarover in de overige overeenkomsten geen expliciete afspraken over zijn opgenomen, roept dit de vraag op of ook bij andere accommodaties geldt dat na het verstrijken van de levensduur de kosten van renovatie / algehele vervanging voor rekening van de gemeente zijn.

financiën

8. De verenigingen ontvangen op privaatrechtelijke basis een bijdrage (afkoopsom) voor de overgedragen onderhoudsverplichtingen. Bij gymnastiekvereniging Alpha is sprake van een bijdrage in de exploitatie, waarin naast een afkoopsom voor de kosten van onderhoud ook een bedrag is inbegrepen voor de huur van de gymzaal voor onderwijsdoeleinden. De afkoopsommen c.q. bijdrage in de exploitatie worden niet geïndexeerd voor prijsontwikkeling.
   Er zijn geen afspraken gemaakt met betrekking tot de verantwoording over de wijze waarop de afkoopsommen worden besteed.

9. Aan de exploitant van zwembad De Baarlebossche wordt jaarlijks – eveneens op privaatrechtelijke basis - een bijdrage in de exploitatie betaald. Deze bijdrage is wel geïndexeerd.

5. De beleidsuitvoering en werking van de afspraken

5.1. Inleiding

In het voorgaande hoofdstuk is onderzocht op welke wijze de privatisering gestalte heeft gekregen. In aansluiting daarop wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de ontwikkelingen ná privatisering van betrokken accommodaties. Achtereenvolgens wordt ingegaan op:

- inzicht in uitgangssituatie / monitoring;
- de bevindingen in de evaluatie van augustus 2006;
- hoofdlijnen m.b.t. aan verenigingen overgedragen accommodaties;
- hoofdlijnen m.b.t. aan commerciële exploitanten overgedragen accommodaties.

5.2. Inzicht in uitgangssituatie / monitoring

Bij een evaluerend onderzoek naar de effecten van privatisering van sport-accommodaties is het uiteraard gewenst dat er informatie beschikbaar is op basis waarvan een systematische analyse kan worden gemaakt. Daarvoor is nodig dat:
- vooraf concrete doelen zijn gesteld;
- de uitgangsituatie is vastgelegd;
- de realisatie wordt gemonitord.

In hoofdstuk 3 werd al geconstateerd dat de doelen niet meetbaar zijn geformuleerd. Voor wat betreft de vastlegging van uitgangssituatie is in de Nota Accommodatiebeleid wel een actiepunt aangetroffen dat informatieverzameling plaats zal vinden m.b.t. de bezetting, huur, omvang exploitatie, kwaliteit onderhoudstoestand , zoals door de raad op 29 januari 1998 besloten[5] en kapitaallasten (uitvoering doelstelling voorzien eerste halfjaar 1999).
Bij de uitvoering van het onderzoek zijn echter geen documenten aangetroffen waarin de informatie over de uitgangssituatie systematisch is vastgelegd. In interviews is aangegeven dat de afspraak ook niet als zodanig is geïnterpreteerd; er werd van uitgegaan dat de informatieverzameling alleen plaats hoefde te vinden als voorbereidende stap bij de nog te privatiseren accommodaties.

In 1998 is door het college bij de vaststelling van de Nota accommodatiebeleid toegezegd dat periodiek controles uitgevoerd worden, zodat er geen achterstallig onderhoud kan ontstaan. Dit heeft in de praktijk niet plaatsgevonden.

Ook in het kader van de subsidieverlening en –verantwoording worden geen systematische gegevens verzameld. Het is derhalve in dit onderzoek niet mogelijk gebleken om tot een geobjectiveerde analyse en beoordeling te komen van bijvoorbeeld de ontwikkeling van de bezettingsgraad van accommodaties, de mate waarin inwoners c.q. eventueel daarin te onderscheiden doelgroepen participeren in verschillende vormen van sport, etc.

[5] Geldt voor binnensportaccommodaties.

5.3. Bevindingen Evaluatie augustus 2006

evaluatie
In 2006 heeft door de gemeente een evaluatie plaatsgevonden van de privatisering van alle gemeentelijke accommodaties, waaronder ook de sportaccommodaties. Onderstaand worden de resultaten kort samengevat.

tevredenheid exploitanten en gebruikers (algemeen)
Als onderdeel van de evaluatie is een enquête gehouden onder de exploitanten/gebruikers c.q. gebruikers/huurders. Uit tabel 5.1. blijkt dat het merendeel van de geënquêteerden een positief oordeel had over de privatisering.

Tabel 5.1: Uitkomsten enquêtes onder alle accommodaties (geen onderscheid voor sportaccommodaties).[6]

Belanghebbende	Respons *met mening*		Reactie
Exploitant/ gebruiker	17 op 38 (45%)	15 (88%):	(Zeer goed), positief, prima, geen probleem.
		2 (12%):	Moeilijk, gestraft.
Gebruikers/ huurders	33 op 109 (30%)	26 (79%):	Zeer tevreden, tevreden, geen mening.
		7 (21%):	Ontevreden en zeer ontevreden.

Daarbij blijkt echter ook dat een ander deel van de geënquêteerden zodanige knelpunten ondervond, dat tot de kwalificatie "ontevreden" tot "zeer ontevreden" werd gekomen. In een enkel geval werd zelfs de term "gestraft" gebruikt.

voor- en nadelen privatisering (algemeen)
In de evaluatienota is een overzicht opgenomen van de voor- en nadelen van privatisering. Deze zijn weergegeven in de onderstaande (aan de evaluatienota ontleende) tabel.

Tabel 5.2: Belangrijkste voor- en nadelen privatisering

Overzicht op basis van de evaluatie 2006	
Voordelen privatisering	***Nadelen*** privatisering
Invulling voorwaarden-scheppend als kerntaak van de gemeente.	Dilemma vrijheid/zelfbeschikking instelling versus niet los willen/kunnen laten bemoeienis gemeente met accommodatie op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau.
Invulling welzijnsbeleid in termen van: • Zelfstandig functioneren inwoners (instellingen); • Bevorderen ontplooien en ontwikkelen vaardigheden inwoners (instellingen); • Bevorderen deelname inwoners aan welzijnsactiviteiten.	Invulling waaronder continuïteit beheer en exploitatie afhankelijk van bemensing bestuur en leden van de geprivatiseerde instelling (vooral als er één gebruiker de privatiseringspartner is ⇨ oplossing: schouw in bruikleenovereenkomst).

[6] In de nota is geen analyse opgenomen van de non-response.

Zelfbeschikking gebruiker/ verruiming gebruik.	Geen waarborgen deskundig en professioneel beheer en exploitatie voorziening inclusief behoud kwaliteit hetgeen om een oplossing vraagt. Continuïteit afhankelijk van beschikbaar kader (vrijwilligers). ⇨ Mogelijke oplossing: instellen gebruikersraad ter bewaking van kwantitatieve en kwalitatieve uitvoering van het privatiseringscontract).
Vergaande mindering ambtelijke bemoeienis.	De gemeente wordt nog veelal gevraagd te interveniëren als er tussen gebruikers en exploitant geen oplossing komt.
Geen open-eind financiering (afkoop-bijdrage onderhoud). Voordeel privatisering voor de gemeente: € 214,612 incidenteel en € 442.181 structureel.	Gevaar voor groot- en achterstallig onderhoud als gevolg van niet/onvoldoende reservering.
Kostenbewust handelen beheerder/gebruiker.	

bevindingen m.b.t. sportaccommodaties

Zoals aangegeven had de evaluatie betrekking op *alle* geprivatiseerde accommodaties. In de nota zijn enkele passages opgenomen die specifiek betrekking hadden op de privatisering van sportaccommodaties.

privatisering maakt positieve krachten los

Citaat: Bij de sportaccommodaties is geconstateerd dat privatisering gekoppeld aan een verbetering van de voorziening positieve krachten losmaakt. Als voorbeeld kunnen worden genoemd de renovatie van tennisbanen of de renovatie van het hockeykunstgrasveld. Deze zaken zijn in eigen beheer met een bijdrage van de gemeente door de verenigingen zelf uitgevoerd. Het vervolgens in eigen beheer exploiteren, oftewel privatiseren van de voorziening lag daarmee voor de hand.

garantie op tariefstelling voor gebruikers

Citaat: Met het afstoten van de gemeentelijke sportaccommodaties is inmiddels eveneens afstand genomen van de jaarlijks terugkerende tariefstelling voor de gemeentelijke sportvoorzieningen. Dit wordt overgelaten aan de desbetreffende privatiseringspartner. De afgegeven garantie op dit onderdeel voor de gebruikers is vervangen door het hanteren van een prijsindexcijfer als maximaal toelaatbare verhoging.

enkele reacties in het kader van de enquête

- de stichting Het Barlake ervaart het als moeilijk om de gymzalen voor andere doeleinden te exploiteren deels vanwege de geringe belangstelling en deels vanwege geen of nauwelijks acquisitie;
- de tennisvereniging Pagnevaart ervaart het als lastig om op de hoogte te blijven van alle regelgeving. Daarnaast wordt het steeds moeilijker om vrijwilligers te vinden.
- voetbalvereniging Devo en voetbalvereniging Hoeven geven aan niet te kunnen sparen/reserveren voor groot onderhoud/ investeringen.
- Voetbalvereniging Hoeven pleit voor creatief nadenken over het beheer teneinde financieel voordeel te behalen door schaalvergroting en/ of inzet

gesubsidieerde arbeid. Voorts pleit de vereniging voor eenduidigheid, transparante en gelijke behandeling.
- de gymnastiekvereniging Alpha ervaart de overeenkomst te dwingend ten aanzien van de garanties voor het onderwijs. Het betreft een gevoel van onmacht hier geen invloed op te kunnen hebben hetgeen door het onderwijs wordt uitgebuit.
- Gymnastiekvereniging Alpha is beperkt in haar gebruik van de accommodatie omdat zij niets kunnen laten staan omdat ook het onderwijs gebruik maakt van de accommodatie.
- tennisvereniging Stampersgat geeft aan dat de landelijke regelgeving het haast onmogelijk maakt voor de vereniging om het tennispark te beheren en exploiteren.
- VV Victoria '03 is ontevreden over de overdracht. Achterstallig onderhoud komt (versneld) af op vereniging.
- Streekzwemclub Daphnia wil aanpassing tarieven of subsidie naar draagkracht van de vereniging en doorgang van leszwemmen en betere samenwerking met de exploitant
- Handbalvereniging De Beuk is niet tevreden over hygiëne kleedruimten, douches en sportzaal.
- Basketbalclub Vossenberg vindt de schoonmaak van sporthal De Beuk slecht en de installatie verouderd.
- Volleybalvereniging Hovoc vindt de hygiëne van sporthal De Parrestee slecht.
- Gymnastiekvereniging Vlug&Lenig vindt de huurstijging van 6 % teveel.

reactie / actiepunten gemeente
De gemeente wijst er in zijn reactie op dat voor de gemelde knelpunten op het gebied van hygiëne, communicatie etc. geldt dat e.e.a. ingevolge het privatiseringsbeleid een gezamenlijke verantwoordelijkheid geacht wordt te zijn van de gebruikers en de exploitant. Zij worden geacht daar zelf uit te komen.

Met betrekking tot een aantal knelpunten werden actiepunten geformuleerd:
- Indexering tarieven geprivatiseerde sportvoorzieningen conform de CBS prijsindex reeks alle huishoudens 2006 (op het moment van verschijnen van de evaluatienota reeds doorgevoerd).
- Onderzoek naar gebruik van 't Veerhuis waarbij exploitatiemogelijkheden worden afgewogen tegen de vastgelegde waarborgen.
- Onderzoek consequenties privatisering zwembad De Baarlebossche voor gebruik door streekzwemclub Daphnia.
- Invulling nadere uitwerking schouw geprivatiseerde accommodaties 2006
- Waarborgen van het kwaliteitsniveau van accommodaties via het Meerjaren-onderhoudsprogramma of via contractuele bedingen.
- Onderzoek groot-/ achterstallig onderhoud voetbalvoorzieningen.

financiële gevolgen
Uit de evaluatie blijkt dat de privatisering van accommodaties aan sportverenigingen budgettair neutraal is verlopen. Op de privatisering naar commerciële partijen worden echter door de gemeente belangrijke incidentele en structurele financiële voordelen behaald.
Daarnaast heeft de vereenvoudiging van regelgeving en toezicht geleid tot een afname van de personele formatie van de gemeente met 1,5 fte.

Tabel 5.3: financiële gevolgen privatisering voor gemeente

	incidenteel	structureel
Inkomsten uit verkoop "t Veerhuis	€ 97.940	€ 307.872
Inkomsten uit verkoop sporthal De Beuk	€ 116.672	
Bezuiniging zwembad De Baarlebossche		€ 70.309
Bezuiniging apparaatlasten (1 ½ fte)		€ 64.000
Totaal	€ 214.612	€ 442.181

5.4. Ontwikkelingen inzake aan sportverenigingen overgedragen accommodaties

Uit de hiervoor genoemde enquête blijkt dat het merendeel van de geënquêteerden weliswaar een positief oordeel had over de privatisering, maar dat daarbij wel knelpunten werden ervaren. In dit deel van het onderzoek wordt onderzocht welke ontwikkelingen zich in de periode na 2006 m.b.t. deze knelpunten hebben voorgedaan.

In de relatie met de verenigingen hadden de knelpunten met name betrekking op de hoogte van de middelen die door de gemeente beschikbaar waren gesteld voor het onderhoud van de accommodaties. Naar de aard bezien is het voor de analyse nuttig om een onderscheid te maken tussen de binnensport- en buitensport-accommodaties.

onderhoud binnensportaccommodaties

aanpassing op basis van geactualiseerde onderhoudsplannen
Bij de privatisering van de accommodaties werd de hoogte van de afkoopsommen gebaseerd op het gemiddelde van de uitgaven zoals die in het Meerjaren Onderhoudsprogramma waren geraamd.

In aansluiting op de geformuleerde acties naar aanleiding van de in 2006 uitgevoerde evaluatie zijn de onderhoudsplannen geactualiseerd. Op basis van de nieuw tot stand gekomen onderhoudsplannen heeft het College[7] op 26 februari 2008 besloten tot aanpassing[8] van de onderhoudsbijdragen van:

Gymzaal Beukenlaan € 19.637 (verhoging: € 1.858);
Sporthal De Parrestee € 27.121 (verhoging: € 11.903);
Tafeltenniscentrum € 4.005 (verhoging: € 1.779).

Aan de verhoging is de voorwaarde verbonden dat de verenigingen ten behoeve van controle en ondersteuning door de gemeente per jaar een logboek bijhouden van het verrichte onderhoud aan de accommodatie.

[7] Bron: Interne adviesnota 2008/1679 aan het college c.q. collegebesluit conform d.d. 26/02/2008. In de interne nota worden niet de verenigingen genoemd, maar de accommodaties.
[8] Verhoging in totaliteit € 15.540.

onderhoud buitensportaccommodaties

uitgangssituatie op basis van overeenkomsten
In hoofdstuk 4 werd geconstateerd dat er met betrekking tot de privatisering van accommodaties verschillen zijn ontstaan in de wijze waarop de privatisering gestalte heeft gekregen (verkoop, bruikleen).
Naast deze verschillen is er voor wat betreft de voetbalvelden, korfbalvelden en tennisbanen ook een belangrijke overeenkomst: voor alle betrokken accommodaties geldt dat de afkoopsom voor onderhoud gebaseerd is op dezelfde bedragen:

- per voetbalveld	€ 8.168
- per korfbalveld	€ 6.234
- per tennisbaan	€ 233

De bijdrage per veld of baan is vastgesteld op basis van de middelen die de voormalige gemeente Oud en Nieuw Gastel moest inzetten aan de exploitatie.

opdracht tot het uitvoeren van een schouw
Voor de buitensport is door het college op 28 augustus 2007 besloten het Instituut voor Sportaccommodaties (ISA Sport) opdracht te verlenen tot het eenmaal in de drie jaar schouwen van geprivatiseerde accommodaties. Voor overgedragen gebouwen waarvoor een privatiseringsbijdrage beschikbaar wordt gesteld zal een meerjarenonderhoudsprogramma (MOP) worden opgesteld.

voetbalverenigingen brengen knelpunten in beeld
Op 25 maart 2008 voert de wethouder Sport overleg met de vijf voetbalverenigingen en verzoekt hen knelpunten in beeld te brengen. Op 21 april 2008 sturen de verenigingen hun inventarisatie naar het college. Zij verzoeken met terugwerkende kracht per 1-1-2008 de bijdrage vast te stellen op € 18.000 en vanaf dat moment ook een indexpercentage vast te stellen.

oplevering schouw
Op 12 juni 2008 is de schouw opgeleverd. Voor alle sportparken is een onderhoudsadvies als onderdeel van de schouw opgenomen.

besluit College tot aanpak van knelpunten
Op 11 november 2008 besluit het college om naar aanleiding van de schouw een aantal knelpunten bij vier verenigingen aan te pakken[9]. Uit de interne adviesnota voor het college (B&W 11 november 2008; 2008/9965) blijkt dat bij vier verenigingen (SC Gastel, Schutters, Korfbalvereniging Springfield en VV Hoeven) zich gebreken voordoen die essentieel zijn voor de instandhouding van de voorziening. Hieronder vallen gevels, daken en warmwatervoorzieningen, waaronder CV-installaties.

In totaliteit is er voor € 175.026 aan knelpunten bij de accommodaties die door de genoemde verenigingen gebruikt worden. Het college besluit op 11 november 2008 binnen de beschikbare budgetten (€ 140.000 in de begroting 2009) te komen tot oplossing van onderhoudsknelpunten bij het viertal accommodaties.

[9] Zie collegevoorstel 11 november 2008 2008/9965.

Tevens wordt dan een lijn ingezet dat mogelijke sanering of nieuwbouw van de accommodaties Sportpak Oud Gastel en Hoeven noodzakelijk kan zijn en dat hiervoor een totaalplan opgesteld moet worden voor sanering/nieuwbouw van de (volgens norm van NOC*NSF) bij de voorzieningen behorende kleedruimten.

Bij de overwegingen wordt onderscheid gemaakt tussen:
- onderhoud dat essentieel is voor de instandhouding van de voorziening (en derhalve voortvloeiend uit de voorwaarde scheppende taak van de gemeente) en onderhoud waarmee een esthetisch belang is gediend;
- onderhoud dat meer of minder dan € 50.000 kost binnen 3 jaar. Is het minder, dan worden "deze maatregelen onder normaal regulier onderhoud gerekend;
- maatregelen die conform de MOP's al dan niet langer dan 3 jaar kunnen wachten.

voetbalverenigingen spreken *zorg uit*
Op 10 december 2008 stuurt het Platform Halderbergse Voetbalverenigingen (HVV) een brief naar het college. Zorg wordt uitgesproken over de voortgang van de door de verenigingen (op verzoek van het college) op 21 april 2008 geïnventariseerde knelpunten. Een aantal gebreken wordt een bedreiging voor de veiligheid genoemd. Ook wordt bezwaar aangetekend tegen het feit dat het ISA-rapport op aanvraag in te zien is en dat drie van de vijf HVV-verenigingen tot nu toe niets hebben vernomen van het ISA-rapport. Ambtelijk wordt in het onderzoek aangegeven dat het college hier nog niets mee gedaan heeft; de input wordt gebruikt voor de nieuwe sportnota. Uit de wederhoor komt naar voren dat met de verenigingen een gesprek heeft plaatsgevonden waarbij de inhoud van het ISA-rapport is toegelicht. Ook hebben op verzoek van de verenigingen veldbezoeken plaatsgevonden waarbij nader is ingegaan op het beheer van zowel de velden als de gebouwen.

indexering
In mei 2009 wordt besloten om de onderhoudsbijdrage voor de sportvelden eenmalig te indexeren. De indexering vindt plaats met terugwerkende kracht vanaf het jaar 2001. Dit leidt cumulatief tot een verhoging van de jaarlijks aan verenigingen te betalen afkoopsommen met € 21.000.
De indexering is enerzijds structureel omdat de nieuw bepaalde bedragen ook voor de volgende jaren van toepassing zullen zijn. Anderzijds is de indexering ook als eenmalig aan te merken omdat het besluit er slechts toe strekt dat indexering plaats vindt met terugwerkende kracht over de periode 2001-2009. Er is methodisch niet voorzien in een aanpassing voor inflatieontwikkeling in de daarna volgende periode.

afronding schouw
De schouw is in 2009 afgerond met rapportages inzake de tennis- en hockeyvelden.

stand van zaken
Het college bereidt momenteel (begin 2010) de nieuwe Sportnota voor. Het is de bedoeling dat die nog voor de verkiezingen door de raad vastgesteld wordt. In de nieuwe nota komen onder andere aan de orde wat de gemeente de komende 20 jaar op sportgebied wil betekenen, waaronder het up-to-date brengen van accommodaties.

Tevens wordt gekeken naar onder andere naschoolse sportactiviteiten, privatiseringsbijdragen en verplaatsing van de sportaccommodaties in de gebiedsvisies Hoeven en Gastel: Bij deze laatste is een kans dat de verenigingen op termijn verplaatst zullen moeten worden om te wijken voor woningbouw. Het college wil dan ook niet investeren in het oplossen van knelpunten, terwijl zij wellicht over enkele jaren naar een ander terrein moeten. In deze gevallen zoekt men dan ook naar tijdelijke oplossingen (zie ook paragraaf 5.7).

5.5. Ontwikkelingen inzake aan commerciële exploitanten overgedragen accommodaties

In een drietal situaties heeft de privatisering inhoud gekregen door verkoop aan (2x) of verlenen van langdurige erfpacht (1x) aan een ondernemer:
- sporthal 't Veerhuis (2000)
- sporthal De Beuk (2003)
- zwembad de Baarlebossche (2005, erfpacht voor 10 jaar met optie voor aansluitend nog 10 jaar)

verkoop Veerhuis en De Beuk

uitgangspositie
Bij de privatisering van het Veerhuis (verkocht in 2000) en de Beuk (verkocht in 2003) zijn in de overeenkomsten afspraken opgenomen over het gebruik en de toegankelijkheid:
- koper zal gebruik door huidige en nieuwe sport- en oudervereniging resp. scholen en voortgezet onderwijs voor onbepaalde tijd dulden c.q. voortzetten;
- tarieven zullen jaarlijks verhoogd kunnen worden en wel met verhogingen zoals deze voor complexen binnen de gemeente gebruikelijk zijn.

In de periode na de overdracht blijkt dat met name de bepaling m.b.t. de wijze waarop de tarieven worden vastgesteld bij de exploitanten tot knelpunten leidt. Door de exploitanten wordt aangegeven dat het op dit tariefsniveau niet mogelijk is om tot een rendabele exploitatie te komen.

ontwikkelingen 't Veerhuis
In mei 2007 tot een oplossing gekomen in de relatie met de exploitant van het Veerhuis. Na overleg met de betrokken exploitant worden afspraken gemaakt om het Veerhuis op meer rendabele wijze te kunnen exploiteren. In dat kader is besloten dat:
- de koopovereenkomst zodanig wordt gewijzigd dat de beperkingen m.b.t. de aan bestaande gebruikers in rekening te brengen tarieven m.i.v. 1 januari 2009 worden vrijgegeven;
- de tarieven voor nieuwe gebruikers vanaf 24 mei 2007 worden vrijgegeven;
- de gemeente bereid is om het tarief voor het gebruik van de sporthal voor lessen lichamelijk onderwijs met ingang van het schooljaar 2007/2008 met € 4 per uur te verhogen;
- perspectief wordt geboden op uitbreiding van de uren bewegingsonderwijs voor het primair onderwijs;

- een eenmalige bijdrage van 50% met een maximum van € 14.000 beschikbaar wordt gesteld in de aantoonbare kosten voor eenmalige investeringen in materialen voor bewegingsonderwijs.

ontwikkelingen De Beuk
Zoals hiervoor werd aangegeven zijn in de privatiseringsovereenkomst bepalingen opgenomen met betrekking tot de toelaatbaarheid van de verhoging van tarieven voor gebruikers. Van de zijde van de exploitant van De Beuk wordt aangegeven dat deze als gevolg van hogere energiekosten, in combinatie met deze afspraken over de toelaatbaarheid van tariefsaanpassingen geen sluitende exploitatie kan voeren.

Het college heeft in dat kader besloten om de tarieven voor verenigingen met ingang van 1 januari 2009 vrij te laten.
Op 2 juni 2009 heeft het college besloten om ook tarifering van het gymnastiekonderwijs per 1 januari 2009 vrij te laten. Wel zijn daaraan een tweetal voorwaarden gesteld (marktconforme tarieven; verbod voor de gemeente om een nieuwe sporthal te bouwen vervalt). De voorwaarden zijn tot dusver niet door de exploitant van De Beuk geaccepteerd, zodat ten aanzien van dit knelpunt nog niet tot een oplossing is gekomen.

erfpacht Zwembad De Baarlebossche

In het kader van dit onderzoek heeft bij vijf accommodaties nader onderzoek plaatsgevonden in de vorm van casestudies. Daarbij is de privatisering van het zwembad De Baarlebossche geselecteerd als één van deze cases. De bevindingen m.b.t. de privatisering van deze accommodatie zullen daarom meer uitgebreid aan de orde komen in hoofdstuk 7. Vooruitlopend daarop wordt onderstaand kort ingegaan op de ontwikkelingen m.b.t. een tweetal knelpunten.

ontwikkeling tarieven
Bij de privatisering van het zwembad zijn, anders dan bij de verkoop van 't Veerhuis en de Beuk, geen beperkingen vastgelegd m.b.t. de hoogte van de aan gebruikers in rekening te brengen tarieven. Dit heeft geleid tot een aanmerkelijke stijging, zodanig dat door Streekzwemclub Daphnia eind 2006 werd aangegeven dat zij het gebruik van het zwembad de Baarlebossche als gevolg van de verhoging van de badhuur niet meer kan betalen.
Uit een interne adviesnota voor het college (B&W 5 december 2006; 2006/9286) blijkt dat de vereniging als gevolg hiervan niet langer zwemonderwijs mag geven, anders dan aan gevorderden. Het college besluit daarop voor 2007 de zwemclub de mogelijkheid te geven van een tijdelijke compensatiemaatregel voor inkomstenderving van de wegvallende verzorging van zwemlessen (anders dan aan gevorderden) ad € 5.980 en voor de jaren er na dit te beoordelen aan de hand van de SZC Daphnia te leveren gegevens in de jaarverslagen. Aan de bijdrage wordt de verantwoordelijkheid van de vereniging gekoppeld om zelf nieuwe activiteiten te organiseren ter dekking van de exploitatie, met een afbouwregeling van de bijdrage (in vijf jaar in stappen van 20%). De vereniging heeft vervolgens inderdaad activiteiten georganiseerd (zoals organiseren schoolzwemkampioen-schappen en zwem-4-daagse, uitwijk zwemles naar Hoeven). De compensatie-bijdrage ligt anno 2009 conform dit besluit op 40% van de oorspronkelijke bijdrage.

Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek naar de consequenties van privatisering voor Daphnia heeft ook het zwembad aangeboden iets te doen aan het aanbod van gebruikstijden en het tarief. Door de exploitant is de huur gefaseerd verhoogd. Als compensatie heeft de exploitant een aantal uren per week gratis aangeboden aan de zwemvereniging (meerdere jaren).

renovatie
Bij de privatisering van het zwembad is door de exploitant de bereidheid uitgesproken om het zwembad te renoveren. Bij deze renovatie zal dan ook het achterstallig onderhoud worden uitgevoerd, ten behoeve waarvan de gemeente een eenmalige bijdrage in de kosten ad € 324.000 excl. BTW beschikbaar heeft gesteld.
In de overeenkomst is tevens opgenomen dat de gemeente zich met het oog op de uitbreiding zal inspannen om mee te werken aan de wijziging van het bestemmingsplan om te komen tot een verbreding van de recreatieve en sportieve mogelijkheden van de zwemaccommodatie.

De renovatie is nog niet gerealiseerd. In het najaar van 2007 heeft de exploitant een aanvraag voor een bouwvergunning ingediend, waarop in december 2008 door de gemeente is verzocht een aantal wijzigingen aan te brengen. Deze zijn daarna doorgevoerd, en zeer recent (raadsvergadering 10 december 2009) heeft de gemeenteraad een voorbereidingsbesluit genomen m.b.t. de benodigde wijziging van het bestemmingsplan voor de realisatie van de renovatie, waaronder de uitbreiding met een fitnessruimte.

Door het uitstel van het onderhoud voldoen de entree, wachtruimte, kleedkamers en douches (nog) niet aan eigentijdse eisen. Daarnaast geeft de exploitant aan dat het uitstel van de door de hem beoogde toevoeging van een horecagedeelte en fitnessruimte belemmeringen opwerpt bij de exploitatie.

5.6. Uitbreiding, vernieuwing en verplaatsing

Om tot een zo volledig mogelijk inzicht te komen in de ontwikkelingen wordt in deze paragraaf ingegaan op

a. de ontwikkelingen m.b.t. sportpark Albano.
b. de in voorbereiding zijnde verplaatsing van sportvelden

herinrichting sportpark Albano
De herinrichting van het sportpark Albano kent een tweetal achtergronden:

- concentratie van de voetbalvoorzieningen in Oudenbosch op één sportpark;
- realisatie van een nieuwe kunststofatletiekbaan.

In het kader van de concentratie van de voetbalvoorzieningen worden de voetbalvelden op sportpark De Pagnevaart verlaten; het gebied wordt herontwikkeld t.b.v. woningbouw. Uit de opbrengsten wordt een uitbreiding van de voetbalvelden op sportpark Albano bekostigd. Dit onderdeel is nog in ontwikkeling. Na de realisatie zal ook voor deze accommodatie een bruikleenovereenkomst worden gesloten.

De atletiekbaan is voor eigen risico en in eigen beheer aangelegd door Atletiekvereniging AVO'83 met een eenmalige afkoopbijdrage € 615.230 van de

gemeente. Deze bijdrage is gelijk aan de aanlegkosten exclusief BTW en het onderhoud gedurende 20 jaar (levensduur baan).

verplaatsing en vernieuwing voetbalvelden etc.
Bij de analyse van de privatiseringsovereenkomsten is vastgesteld dat in enkele situaties (kunstgrasveld, tennisvelden) in de overeenkomsten is aangegeven dat de kosten voor renovatie voor de gemeente zijn. Dit roept, zo werd toegevoegd, de vraag op of ook bij andere accommodaties geldt dat na het verstrijken van de levensduur de kosten van renovatie / algehele vervanging voor rekening van de gemeente zijn.

De situatie is nu actueel m.b.t. de geconstateerde knelpunten in de sportparken Oud Gastel en Hoeven. In een interne adviesnotitie van november 2008 wordt geconstateerd dat de gebouwen 40 à 50 jaar oud zijn, en zowel qua onderhoud als gebruik niet meer van deze tijd. Met name met energiemaatregelen en het gebruik van duurzame materialen kan vergaand worden bespaard. Nieuwbouw is mede een keuze om reden van de mogelijke uitplaatsing van het sportpark in Oud Gastel en Hoeven in verband met de ontwikkeling en uitvoering van de gebiedsvisies in beide kernen. Het opstellen van een totaal saneringsplan rekenhoudend met eventuele uitplaatsing van het sportpark in Oud Gastel en Hoeven is daarom een reëel te overwegen optie.

Voor wat betreft het sportpark in Oud Gastel wordt er thans van uitgegaan dat in principe alleen de tennisvelden en voetbalvelden verplaatst worden. De overige sportvoorzieningen blijven in principe allen op de huidige locatie tenzij uit goed onderling overleg (tussen gemeente, sportverenigingen en scouting) blijkt dat een volledige andere inrichting van het nieuwe sportpark wenselijk is en past binnen de ruimtelijke en financiële kaders die de gemeente voor ogen heeft.

Er zijn op het moment waarop dit onderzoek werd afgesloten (ultimo 2009) nog geen documenten aangetroffen waarin de (financiële) verhoudingen tussen de betrokken partijen zijn uitgewerkt.

5.7. Resumé

beschikbare informatie

1. Er is geen systematische informatie beschikbaar m.b.t. de uitgangssituatie op het moment waarop de accommodaties werden geprivatiseerd. Er zijn ook geen afspraken gemaakt m.b.t. het monitoren van de ontwikkelingen. Het is derhalve in dit onderzoek niet mogelijk gebleken om tot een geobjectiveerde analyse en beoordeling te komen van bijvoorbeeld de ontwikkeling van de bezettingsgraad van accommodaties, de mate waarin inwoners c.q. eventueel daarin te onderscheiden doelgroepen participeren in verschillende vormen van sport, etc.

2. Met betrekking tot de onderhoudssituatie werd bij de behandeling van de Nota Accommodatiebeleid wel aangegeven dat periodieke controles uitgevoerd zouden worden. Aan dit voornemen is in de periode t/m 2006 echter geen invulling gegeven, zodat over de ontwikkelingen in die periode geen

systematische gegevens beschikbaar zijn. Aansluitend op de evaluatie heeft een schouw plaatsgevonden waaruit bleek dat bij diverse accommodaties knelpunten in de onderhoudssituatie waren ontstaan.

evaluatie 2006

3. Er is wel informatie beschikbaar op grond van de in 2006 uitgevoerde evaluatie. In dat kader heeft ook een enquête plaatsgevonden onder gebruikers en exploitanten van alle geprivatiseerde accommodaties, inclusief de sportaccommodaties. Uit de enquête blijkt dat het merendeel van de geënquêteerden een positief oordeel had over de privatisering.
   Daarbij blijkt echter ook dat een ander deel zodanige knelpunten ondervond, dat tot de kwalificatie "ontevreden" tot "zeer ontevreden" werd gekomen. In een enkel geval werd zelfs de term "gestraft" gebruikt.

knelpunten bij privatisering aan verenigingen

4. Bij de overdracht van accommodaties aan verenigingen hadden de knelpunten met name betrekking op de hoogte van de middelen die door de gemeente beschikbaar waren gesteld voor het onderhoud van de accommodaties. Met betrekking tot de accommodaties voor binnensport heeft op grond van de geactualiseerde onderhoudsplannen een aanpassing van de afkoopsom plaatsgevonden.
   Voor wat betreft de voetbalvelden etc. zijn middelen beschikbaar gesteld voor het oplossen van acute knelpunten. Tevens zijn de afkoopsommen geïndexeerd i.v.m. de tussen 2001 en 2009 opgetreden inflatie. Er zijn daarbij geen afspraken gemaakt over een aanpassing voor inflatie in de daarna volgende periode.

knelpunten bij privatisering aan commerciële exploitanten

5. Bij de privatisering van 't Veerhuis en De Beuk is vastgelegd dat de tarieven jaarlijks mogen toenemen met verhogingen zoals deze voor complexen binnen de gemeente Halderberge gebruikelijk zijn. Door de exploitanten is aangegeven dat het onder deze condities niet mogelijk is om tot een rendabele exploitatie te komen. De gemeente heeft daarop aanvankelijk besloten om de toelaatbare tariefstijging te koppelen aan de ontwikkeling van het prijsindexcijfer voor de gezinsconsumptie. Na onderhandelingen met de exploitant van 't Veerhuis is besloten om de ontwikkelingen van tarieven vrij te geven. De onderhandelingen met de exploitant van De Beuk hebben nog niet tot een voor beide partijen aanvaardbare afspraak geleid.

6. Bij de privatisering van zwembad De Baarlebossche zijn geen afspraken opgenomen m.b.t. de toelaatbaarheid van verhoging van de tarieven. De tarieven zijn na privatisering sterk gestegen. Door streekzwemclub Daphnia is aangegeven dat zij het gebruik van het zwembad de Baarlebossche als gevolg van de verhoging van de badhuur niet meer kan betalen. Door het college is een tijdelijke compensatiemaatregel getroffen voor inkomstenderving van de wegvallende verzorging van zwemlessen (anders dan aan gevorderden) ad
   € 5.980. Aan de bijdrage is de verantwoordelijkheid van de vereniging gekoppeld om zelf nieuwe activiteiten te organiseren ter dekking van de

exploitatie, met een afbouwregeling van de bijdrage in vijf jaar (in stappen van 20%).

7. Bij de privatisering van zwembad De Baarlebossche is in de overeenkomst het voornemen van de exploitant opgenomen om de functie, het activiteitenpakket en de dienstverlening van het zwembad uit te breiden. In dit kader is ook voor de gemeente een inspanningsverplichting opgenomen om mee te werken aan de wijziging van het bestemmingsplan. Tevens is opgenomen dat de gemeente het bedrag dat benodigd zou zijn voor het wegwerken van achterstallig onderhoud ad € 324.000 excl. BTW beschikbaar zou stellen aan de exploitant, zodanig dat deze de werkzaamheden overeenkomstig de eigen wensen zou kunnen uitvoeren. De gemeente heeft recent (raadsvergadering 10 december 2009) een voorbereidingsbesluit genomen m.b.t. de benodigde herziening van het bestemmingsplan.

6. Resultaten enquête 2009

6.1. Inleiding

Als onderdeel van dit onderzoek is een enquête uitgezet onder 32 verenigingen en exploitanten. Op verzoek van de Rekenkamercommissie is hiertoe een lijst aan de gemeente gevraagd van alle exploitanten en van alle gebruikers (sportverenigingen) per geprivatiseerde accommodatie. Dit overzicht was nog niet volledig, want de gemeente beschikt niet over alle informatie m.b.t. de medegebruikers van accommodaties die aan verenigingen zijn geprivatiseerd, en naar de aard van de zaak ook niet over de gegevens van de huurders bij de commercieel geëxploiteerde accommodaties.
Deze is derhalve aangevuld op basis van verenigingen waarvan zeker is dat deze gebruik maken van geprivatiseerde accommodaties, door uit de lijst van sportverenigingen en accommodaties uit de Gemeentegids een selectie te maken (uit het totaal van 82 sportverenigingen in Halderberge). Bijvoorbeeld paardensportverenigingen, bridgeclubs, denksport-, watersport-, hengelsport- en motorsportverenigingen, de wandelsport-, de sjoel- en de vliegvereniging zijn uitgesloten uit de selectie. Hierdoor vallen al enkele tientallen verenigingen af. Deze selectie is vervolgens aangeschreven. Daarnaast is telefonisch geprobeerd – daar waar dat niet duidelijk was- na te gaan of verenigingen gebruik maakten van geprivatiseerde accommodaties. Om de respons nog te verhogen zijn enkele belrondes gehouden op verschillende momenten van de dag[10].

Hierbij is door de privatisering sprake van een dubbeling qua beantwoording omdat sommige verenigingen dus zowel gebruiker als exploitant zijn.

De respons voor het onderzoek geeft het volgende beeld:

Tabel 6.1: Uitkomsten enquêtes onder verenigingen en accommodaties (2009)

Belanghebbende	Respons	
Exploitant/gebruiker	7 (van 10)[11]	70%
Gebruikers/huurders	19 (van 31)	61%

[10] Wij sluiten niet uit dat er nog verenigingen zijn die gebruik maken van geprivatiseerde sportaccommodaties (ook niet-sportverenigingen), echter de respons en spreiding over respondenten is zodanig dat een representatief beeld verkregen is.

[11] Gymzaal Bosschenhoofd, Sporthal 't Veerhuis, Blankershove: geen reactie of niet willen deelnemen.

6.2. Overall beeld

ervaringen met overdracht

Uit de enquête komt een wisselend beeld over hoe de overdracht van de gemeente naar een andere beheerder/exploitant is ervaren. Circa de helft van de respondenten is positief, circa een derde negatief. Van de negatieve reacties betreffen er twee verenigingen die een accommodatie huren en informatie missen, de andere negatieve reacties betreffen verenigingen die de accommodatie hebben overgenomen, maar aanlopen tegen de negatieve consequenties daarvan op onderhoud. Van de exploitanten (deels dus zelf verenigingen) is 66% positief over het als zelfstandige beheren van de accommodatie in geprivatiseerde vorm, twee reacties zijn negatief (vanuit de onderhouds- en investeringsbijdrage).

De samenwerkingsovereenkomst met de gemeente wordt door 25% van de exploitanten (deels zelf verenigingen) als 'negatief' tot 'zeer negatief' ervaren, door 33% 'positief' tot 'zeer positief'. Met name het aspect van 'samenwerking' wordt niet als zodanig of negatief ervaren.

rapportcijfer voor privatiseringsbeleid

Van de respondenten vanuit verenigingen geeft 72% het privatiseringsbeleid over het geheel genomen een voldoende; het gemiddelde van 15 respondenten op deze vraag is een 6,1 (scores uiteenlopend van 3 tot 8). Slechte cijfers 'scoren' de geringe (financiële) betrokkenheid en verantwoordelijkheid van de gemeente na privatisering.

Van de respondenten vanuit exploitanten (deels verenigingen) geeft 72% het privatiseringsbeleid over het geheel genomen een voldoende; het gemiddelde van 13 respondenten op deze vraag is een 7,0.

6.3. Maatschappelijke effecten

de kwaliteit en instandhouding

De kwaliteit van onderhoud en mogelijkheden van instandhouding verschillen sterk per vereniging en daarmee accommodatie. De kwaliteit (onderhoud, hygiëne, veiligheid) van de accommodatie is over het algemeen achteruit gegaan (bij circa 40% van de respondenten), bij circa 26% (zeer) verbeterd en circa 33% gelijk gebleven. Bij de verenigingen die alleen gebruiker zijn wordt met name kritiek geuit op de hygiëne en staat van onderhoud van de accommodaties, bij verenigingen die zelf beheerder zijn geworden of exploitanten zijn de signalen neutraal tot positief (sneller onderhoudsproblemen kunnen oplossen versus). Het huishoudelijk beheer wordt door hen voor 83% als positief beoordeeld.

Het technisch beheer van de accommodaties is voor 50% van de respondenten verbeterd als gevolg van privatisering, voor 33% neutraal en voor 16% negatief. Dit laatste betreft daar waar de accommodatie een oud pand betreft en waar middelen onvoldoende zijn voor adequaat groot onderhoud. De enquête geeft tegelijkertijd aan dat voor twee verenigingen sprake van verslechtering van de kwaliteit van de accommodatie na privatisering, voor acht verenigingen is dit neutraal en voor twee verenigingen is er sprake van een sterke verbetering.

Exploitanten/verenigingen met accommodatie in eigen beheer zijn voor 75% van mening dat er als gevolg van privatisering verbeteringen zijn opgetreden in het huishoudelijk, administratief en technisch beheer (bijvoorbeeld meer bewustwording rond kosten, werken met werkgroep die maandelijks bekijkt wat er gedaan moet worden), 17% antwoorden hierop negatief (kosten alleen maar hoger), 8% neutraal.

De instandhouding door vrijwilligers staat onder druk (bij twee is het aantal vrijwilligers toegenomen, bij vier afgenomen en bij zeven gelijk gebleven), maar verenigingen geven op één na aan dat er *geen* relatie is met privatisering.

gebruik

Uit de enquête en interviews blijkt dat het gebruik door de verenigingen qua samenwerking met de beheerders/exploitanten van de accommodatie overwegend positief wordt beoordeeld (63%), 25% beoordeelt dit neutraal en 12% negatief tot zeer negatief. Door één respondent wordt aangegeven dat de beheerder van de accommodatie zich soms niet aan afspraken houdt. De communicatie vanuit de beheerder wordt door één respondent slecht ervaren (te weinig of via verkeerde kanalen), door de overige neutraal of overwegend positief (circa 80%).

De kwaliteit van dienstverlening is over het algemeen gelijk gebleven. Voor vier verenigingen is deze toegenomen, voor vier verenigingen is deze afgenomen, voor zeven gelijk gebleven. Deze laatste categorie omvat alleen hurende verenigingen, die ontevreden zijn over materialen, schoonmaak en onderhoud.

medegebruik

Uit de enquête en interviews blijkt een wisselend beeld over medegebruik: Van de 11 respondenten op dit onderdeel verhuren er twee de accommodatie ook voor andere functies. De anderen doen dit niet, vanuit verschillende redenen, waaronder er drie aangeven dat dit niet zou mogen, waarvan één aangeeft dat dit niet mag van de Horecawet. Vier exploitanten/verenigingen met accommodatie in eigen beheer geven aan dat het aantal gebruikers is toegenomen, één afgenomen, de rest geeft aan dat dit gelijk is gebleven.

Verschillende huurders zijn voor de accommodaties in beeld. Zo wordt een gymzaal verhuurd aan twee scholen, een yogaclub en een vechtsportclub. De bijdrage die de vereniging hiermee genereert, wordt gerelativeerd omdat verhuur ook extra schoonmaak- en reparatiekosten (beschadigingen) opleveren. Een andere vereniging verhuurt de accommodatie aan een muziekvereniging, die in combinatie met baromzet ‘redelijke’ inkomsten genereren. Daarnaast doet de vereniging mee aan ‘sportief nablijven’ of ontvangt deze soms groepen leerlingen van scholen. Deze vereniging beschouwt medegebruik dus als positief, ook omdat er nieuwe leden door gegenereerd worden (scholieren die enthousiast worden voor de sport).

6.4. Sportieve effecten

beschikbaarheid

Uit de in het kader van dit onderzoek uitgevoerde enquête blijkt dat de beschikbaarheid van de accommodaties voor verenigingen geen probleem is. De beschikbaarheid wordt (daardoor) in uren/dagen en openingstijden beoordeeld als ruim voldoende tot voldoende. Eén vereniging geeft aan dat dit beperkt is en heeft behoefte aan een extra avond beschikbaarheid.

toegankelijkheid

De toegankelijkheid wordt in het accommodatiebeleid vertaald in termen van betaalbaar blijven voor de doelgroepen. De tarieven in de zin van huur of toegangsprijs worden door 25% van de verenigingen hoog tot zeer hoog genoemd, waarbij wordt aangegeven dat de tarieven omhoog zijn gegaan. Twee exploitanten bevestigen dat de huur/toegangsprijzen zijn gestegen, vier geven aan dat die gelijk zijn gebleven en twee dat die zijn verlaagd. Drie verenigingen geven aan dat tarieven hoger zijn dan de prijsindex. Bij 50% van de verenigingen is dit neutraal en bij 25% laag tot zeer laag. In de laatste categorieën zit de respons van de verenigingen die zelf een accommodatie in beheer hebben.

Bij verenigingen wordt de betaalbaarheid voor de doelgroepen niet direct bepaald door de hoogte van de huur of de toegangsprijs, maar door de hoogte van de te betalen contributie. Uit de enquête blijkt dat de contributies gelijk zijn gebleven ten opzichte van de indexatie, of afgenomen.

De gebleken toegankelijkheid uitgedrukt in ledenaantal, laat zien dat dit de afgelopen jaren is toegenomen of gelijk gebleven. Bij drie verenigingen is het ledental volwassenen in 2008 afgenomen ten opzichte van 2005, bij één vereniging het aantal jeugdleden, bij één vereniging het aantal jeugd- en volwassen leden. Bij de overige verenigingen is er sprake van toename of gelijk blijven van ledenaantal. Er wordt overigens door enkele verenigingen aangegeven dat er geen relatie is met de privatisering, met uitzondering van Daphnia. Wel is er een relatie met een lager aantal kinderen in de gemeente, of het samengaan van verenigingen.

6.5. Financiële effecten

de exploitatie van verenigingen

Uit de enquête en interviews blijkt een wisselend beeld over de kosten. Mogelijkheden voor groot onderhoud en investeringen van de accommodatie op langere termijn door middelen te reserveren of het door voorzieningen te treffen voor structureel onderhoud, renovatie/nieuwbouw zijn er bij sommige verenigingen wel (planmatige reservering), bij andere (45% van respondenten) juist niet. Zo wordt ter illustratie aangegeven dat de bijdrage van de gemeente geen onderhoudskosten dekt aan bijvoorbeeld gebouwen, lichtinstallaties en vangnetten en dus onvoldoende is. Essentie van de negatieve reacties is dat de privatiseringsbijdrage te laag is om onderhouds- en investeringsreserveringen voor de lange termijn aan te leggen. Ook heeft geen indexatie plaatsgevonden van de bijdrage, terwijl de kosten wel gestegen zijn, alsook het aantal leden, waardoor een extra veld en meer kleedruimte nodig zou zijn.

Een respondent geeft aan dat het onderhoudsbudget lager ligt dan de objectieve normbedragen van de KNVB en NOC-NSF.

6.6. Overige neveneffecten

Uit de enquête komt een wisselend beeld over de neveneffecten van privatisering. Het meest genoemd is de betrokkenheid van vrijwilligers, waarbij respondenten aangeven dat de druk op vrijwilligers toeneemt (meer druk op vrijwilligers, gedemotiveerde vrijwilligers, meer moeite ze te krijgen en houden), terwijl één vereniging juist meer mogelijkheden voor vrijwilligers ziet.

6.7. Resumé

1. De uitkomsten van de enquête leiden in hoofdlijnen tot hetzelfde beeld als bij de eerdere enquête bij de in 2006 gehouden evaluatie. Het merendeel van de geënquêteerden komt per saldo tot een positief oordeel over de privatisering. Daarbij blijkt echter ook dat een ander deel zodanige knelpunten ondervindt, dat tot een negatief oordeel wordt gekomen.

2. De kwaliteit van de accommodaties is volgens een relatief groot deel (40%) van de respondenten achteruit gegaan. Hierbij zijn twee achterliggende oorzaken te onderkennen:
   a. in een aantal situaties wordt de bijdrage voor onderhoud ontoereikend bevonden;
   b. met name in situaties waarin de gebruiker niet zelf ook exploitant is worden knelpunten in beheer, hygiëne etc. ervaren.

3. Een deel van de geënquêteerden geeft aan dat zij geconfronteerd zijn met hoge tot zeer hoge tarieven. Voor wat betreft verenigingen geldt dat de contributies (rekening houdend met inflatie) gelijk zijn gebleven of zelfs afgenomen. Daarbij wordt geconstateerd dat het aantal leden in de afgelopen jaren gelijk is gebleven of toegenomen.

7. Nader onderzoek bij vijf accommodaties

7.1. Inleiding

Op basis van de geretourneerde enquêtes is een selectie gemaakt van een vijftal sportaccommodaties. Hierbij is gekeken naar de volgende selectiecriteria:

- Spreiding over de diverse vormen van privatisering;
- Spreiding over de periode van privatisering (met als spreiding de jaren 2000, 2002 en 2004, waarbij daarnaast één accommodatie is bekeken van de periode vóór vaststelling van het accommodatiebeleid; 1998);
- Spreiding over binnen- en buitenlocaties en positieve en negatieve ervaringen;
- Aandachtspunt op basis van de evaluatie 2006;
- Accommodatie waar nadere politiek-bestuurlijke aandacht aan geschonken is.

Op basis van deze selectie zijn door de Rekenkamer de volgende sport-accommodaties geselecteerd:

- zwembad De Baarlebossche (erfpachtovereenkomst in 2005 met commercieel exploitant; politiek relevant dossier, bij de evaluatie 2006 als nader te onderzoeken aangeduid);
- hockeycomplex Sportpark Albano (in 2000 in bruikleen gegeven aan Mixed Hockey Club)
- gymnastieklokaal Beukenlaan te Hoeven (in 2002 in bruikleengegeven aan Gymnastiekverenging Alpha);
- Tafeltenniscentrum Oudenbosch (in 2004 in bruikleen gegeven aan tafeltennis-vereniging Vice Versa 51)
- Voetbalaccommodatie sportpark Achter 't Hof te Hoeven (in 1996 verkocht aan vereniging VV Hoeven, geprivatiseerd in periode vóór het in 1998 vastgestelde accommodatiebeleid).

7.2. Zwembad De Baarlebossche

Op 26 juni 2003 heeft de gemeenteraad het College bij motie verzocht om een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid om zwembad De Baarlebossche te Oudenbosch te privatiseren. Bij de vaststelling van de Kadernota 2005 op 24 juni 2004 ten behoeve van de meerjarenbegroting 2004-2007 is tevens besloten de volgende taakstellende bezuiniging op te leggen:

- een eenmalige verhoging van de tarieven van het zwembad in 2004/2005 met € 14.000;
- vervolgens met ingang van 2005 een structurele bezuiniging van € 50.000 jaarlijks middels uitbesteding.

Ter uitvoering van hiervan heeft de raad op 19 mei 2005 besloten zwembad De Baarlebossche te privatiseren en de exploitatie over te dragen aan Sportijn Halderberge B.V., thans LACO Halderberge B.V.

maatschappelijke effecten

Op grond van het voorstel blijft het zwembad behouden voor de inwoners van Halderberge en vindt bovendien een opwaardering plaats.

De kwaliteit en instandhouding zijn vastgelegd in de privatiseringsovereenkomst van 1 juni 2005. In de overeenkomst is het voornemen van de exploitant

(toenmalige eigenaar Sportijn Halderberge B.V., thans LACO Halderberge B.V.) opgenomen om de functie, het activiteitenpakket en de dienstverlening van het zwembad uit te breiden. Tevens is opgenomen dat de gemeente met het oog op de uitbreiding zich zal inspannen mee te werken aan de wijziging van het bestemmingsplan om te komen tot een verbreding van de recreatieve en sportieve mogelijkheden van de zwemaccommodatie in de ruimste zin des woords.
In het najaar van 2007 heeft de exploitant daartoe een aanvraag voor een bouwvergunning ingediend, waarop in december 2008 door de gemeente is verzocht een aantal wijzigingen aan te brengen. Deze zijn daarna doorgevoerd, en zeer recent (raadsvergadering 10 december 2009) heeft de gemeenteraad een voorbereidingsbesluit genomen m.b.t. de benodigde wijziging van het bestemmingsplan voor de realisatie van de renovatie i.c. de uitbreiding met een fitnessruimte.

LACO Halderberge B.V. geeft aan dat er geen klanttevredenheidsonderzoek gedaan is maar dat uit contacten met de klanten blijkt dat het probleem ligt bij de slechte staat van het gebouw (entree/wachtruimte/kleedkamers en douches). Zoals aangegeven wil de exploitant het zwembad upgraden (met name entree, wachtruimte, kleedruimte en douches) en hieraan toevoegen een horecagedeelte en fitnessruimte, maar duurt de procedure van gemeentewege veel langer dan de exploitant wenselijk acht.

Van medegebruik is gezien de aard van de accommodatie geen sprake.

sportieve effecten

Er is geen vergelijking te maken tussen de beschikbaarheid en toegankelijkheid in de beginsituatie en de huidige situatie omdat er geen bezoekersaantallen van voor de privatisering beschikbaar zijn. Ook overigens zou een vergelijking weinig zin hebben omdat de aard van het gebruik en de openingstijden na de privatisering gewijzigd zijn.

Er maken geen (basis)scholen op wekelijkse basis gebruik van het zwembad; er is in Halderberge geen schoolzwemmen. Het komt incidenteel voor dat het Markland College en het Prinsentuin College in Oudenbosch uren huren. Eén keer per maand wordt een speciale zwemactiviteit voor de jeugd op de woensdagmiddag georganiseerd.

De bezoekersaantallen zijn volgens LACO Halderberge B.V. aan het stijgen met betrekking tot de doelgroepen van de exploitant en de zwemlessen. Het aantal bezoekers van het recreatief zwemmen is waarschijnlijk licht gedaald omdat er minder uren recreatief zwemmen zijn dan voor de privatisering (van 26 uur per week naar 15 uur per week). Wel is er een –naar oordeel van de exploitant- evenwichtig en breed samengesteld activiteitenprogramma voor jong en oud.

Bij het onderzoek naar de consequenties van privatisering voor Streekzwemclub Daphnia heeft het zwembad aangeboden iets te doen aan het aanbod van gebruikstijden en het tarief[12]. Door de exploitant is de huur gefaseerd verhoogd.

[12] Zie interne adviesnota voor het college (B&W 5 december 2006; 2006/9286). Er wordt een daltarief voor de vrijdagochtend gehanteerd en er wordt geen badhuur in rekening gebracht voor nieuwe activiteiten voor de zaterdagmiddag (16.30-18.00 uur).

Als compensatie heeft de exploitant een aantal uren per week gratis aangeboden aan de zwemvereniging (meerdere jaren)[13].

Financiële effecten
Alvorens De Baarlebossche over te nemen verlangde de exploitant dat de gemeente het achterstallige onderhoud weg zou werken. Uit onderzoek bleek dat de verwachte kosten van herstel van het achterstallig onderhoud, alsmede van de achtergestelde investeringen na teruggaaf van BTW € 324.000 bedroegen. De exploitant en de gemeente zijn in de privatiseringsovereenkomst van juni 2005 overeengekomen dat de exploitant zelf zorg draagt voor het verrichten van de werkzaamheden. Zo kon deze de werkzaamheden voor wat betreft details overeenkomstig haar wensen uitvoeren, en werd voorkomen dat onderhouds- en herstelwerkzaamheden teniet werden gedaan bij latere uitbreidingsplannen. Ook werd zo op gemeentezijde op de kosten van directievoering bespaard. Om de uitgave van de kosten te verantwoorden is overeengekomen dat de exploitant een accountantsverklaring overlegt, waaruit blijkt dat de eenmalige bijdrage ook daadwerkelijk aan dat doel is besteed.

Bij de Baarlebossche is sprake van een erfpacht- annex opstalovereenkomst met aanvullende voorwaarden. Het eigendom van het zwembad met onderliggende grond blijft bij de gemeente. De exploitant heeft de grond en opstallen voor een periode van 20 jaar in erfpacht tegen € 1 per jaar.

Sportijn Halderberge B.V. (thans LACO Halderberge B.V.) ontvangt voor de exploitatie van het zwembad een vaste (geïndexeerde) bijdrage van de gemeente van € 140.000 per jaar. Hierin zijn de kosten van groot en klein onderhoud begrepen.
Vóór de privatisering was dat nog ca. € 210.000. De kapitaallasten blijven tot 2012 op het zwembad drukken. Inclusief de jaarlijkse exploitatiebijdrage bedragen de jaarlijkse kosten aan gemeentezijde daarom tot 2012 € 167.930. Na 2012 wordt dat € 140.000, zodat uiteindelijk een bezuiniging op de exploitatie ad € 70.309 per jaar wordt gerealiseerd.
De eenmalige afkoopkosten van het sociaal statuut bedroegen € 27.500.

De financiële effecten voor gebruikers en verenigingen zijn specifiek bij de evaluatie in 2006 naar boven gekomen. Als een van de te ondernemen acties kwam naar voren: 'onderzoek naar consequenties privatisering zwembad De Baarlebossche voor gebruik door streekzwemclub Daphnia', dit naar aanleiding van de in 2006 door Daphnia als 'desastreus' getypeerde gevolgen. Eind 2006 heeft dit onderzoek plaatsgevonden. Uit een interne adviesnota voor het college (B&W 5 december 2006; 2006/9286) blijkt dat eind 2006 Streekzwemclub Daphnia aangeeft het gebruik van het zwembad de Baarlebossche niet meer te kunnen betalen (als gevolg van verhoging van de badhuur) en niet langer zwemonderwijs mag geven, anders dan aan gevorderden. Het college besluit daarop voor 2007 de zwemclub de mogelijkheid te geven van een tijdelijke compensatiemaatregel voor inkomstenderving van de wegvallende verzorging van zwemlessen (anders dan aan gevorderden) ad € 5.980 (te dekken uit post onvoorzien) en voor de jaren er na dit te beoordelen aan de hand van de SZC Daphnia te leveren gegevens in de jaarverslagen.

[13] Daphnia maakt wekelijks gebruik van het zwembad op woensdag 16.30-19.45 en van 20.45-21.45 uur, zaterdag 16.30-18.00 uur (deze tijd wordt tot maximaal 40x per jaar gratis beschikbaar gesteld door Laco), zondag 09.00 - 10.00 uur.

Aan de bijdrage wordt de verantwoordelijkheid van de vereniging gekoppeld om zelf nieuwe activiteiten te organiseren ter dekking van de exploitatie, met een afbouwregeling van de bijdrage (in vijf jaar in stappen van 20%). De vereniging heeft vervolgens inderdaad activiteiten georganiseerd (zoals organiseren schoolzwemkampioenschappen en zwem-4-daagse, uitwijk zwemles naar Hoeven) en heeft dus anno 2009 nog een compensatiebijdrage, maar die ligt dan inmiddels op 40% van de oorspronkelijke bijdrage. Gecombineerd met een dalend ledenaantal geeft de vereniging aan dat het nog steeds de dupe is van privatisering.
Feitelijk is de prijs voor een los kaartje (volwassenen) voor recreatief zwemmen sinds 2005 gestegen van € 1,90 (wat echter al geruime tijd een verliesgevend tarief was) naar € 3,20 in 2009. Een jaarabonnement kost in 2009 € 68,55. Daarvoor in de plaats zijn wel nieuwe tariefvormen gekomen, zoals een membertarief voor onbeperkt zwemmen van € 23 per maand. De tarieven zijn volgens de exploitant verhoogd om de exploitatie financieel gezond te houden.

7.3. Hockeycomplex Sportpark Albano

De Mixed Hockey Club Oudenbosch (MHCO) is per 1 januari 2000 geprivatiseerd via een bruikleenovereenkomst voor onbepaalde tijd.

Maatschappelijke effecten

De kwaliteit en instandhouding is vastgelegd in de overeenkomst, waarbij MHC zich dient op te stellen als een goed huisvader en de accommodatie in goede staat dient terug te geven aan het eind van de overeenkomst. De kwaliteit (onderhoud, hygiëne, veiligheid) van de accommodatie is volgens de vereniging gelijk gebleven na privatisering.

Bij MHCO is er sprake van medegebruik in de zin van naschoolse opvang, die door de gemeente vergoed wordt, alsook activiteiten in het kader van 'de sportieve school' (vorm van gymles). Verder is een veld een keer eenmalig verhuurd aan een voetbalvereniging voor een training en is de vereniging een keer benaderd voor pokerkampioenschap, waarvoor het clubhuis echter te klein bleek en vanwege het paracommercialismebeleid niet mogelijk bleek.

Sportieve effecten

De beschikbaarheid en toegankelijkheid is door de vereniging als 'ruim' en 'voldoende' betiteld. Het ledenaantal is gelijk gebleven.

Financiële effecten

De gemeente verstrekt een bijdrage ad € 908 per jaar.

De contributies zijn in de periode tussen 2005 en 2008 iets toegenomen, maar worden nog als "zeer laag" betiteld.

Voor de vereniging zelf speelt dat recentelijk het speelveld werd afgekeurd vanwege de slechte staat van het hekwerk. Hierbij was de vereniging van mening dat deze kosten voor rekening van de gemeente zouden moeten vallen (in verband met afspraken over levensloop van het veld), maar dat dit niet is gebeurd. Daarnaast wordt aangegeven dat de club ten koste van liquiditeitsproblemen een opslagruimte en bestuursruimte heeft bijgebouwd, daar de gemeente niet garant

wilde staan voor de club[14]. Deze problemen zijn inmiddels weer te boven gekomen. Genoemde kosten voor vernielingen als gevolg van hangjeugd zouden naar oordeel van de vereniging voor rekening van de gemeente moeten komen.

7.4. Gymnastieklokaal Beukenlaan te Hoeven

De gymzaal Beukenlaan is per 1 januari 2002 geprivatiseerd via een bruikleenovereenkomst voor de periode t/m 2011.

Maatschappelijke effecten

De kwaliteit en instandhouding is vastgelegd in de overeenkomst, waarbij Alpha zich evenals de MHC dient op te stellen als een goed huisvader en de accommodatie in goede staat dient terug te geven aan het eind van de overeenkomst. De vereniging moet de voorzieningen op het huidige niveau waarborgen en bij buitengewone situaties (rampen) een zo hoog mogelijk voorzieningenniveau waarborgen. De kwaliteit (onderhoud, hygiëne, veiligheid) van de accommodatie is volgens de vereniging verbeterd door schoonmaak in eigen hand te nemen. Er is ook meer zicht op de veiligheid. Er is sprake van een grotere betrokkenheid van vrijwilligers.

De vereniging geeft aan dat voor grote investeringen (zoals een nieuw dak) geen middelen beschikbaar zijn, maar dat de vereniging niet verwacht dat dit nodig zal zijn, gezien de redelijke staat van de zaal.

Bij Alpha is er sprake van medegebruik in de zin van verhuur aan een VO-school en basisschool, aan een yogagroep en aan een aantal vechtsporters. Bijkomstig nadeel van medegebruik is dat de toestellen elke avond opgeruimd moeten worden (tijdrovend en snellere slijtage).

Sportieve effecten

De beschikbaarheid en toegankelijkheid is door de vereniging als 'ruim voldoende' betiteld, de openingstijden als 'zeer ruim'. Het ledenaantal is relatief gezien gelijk gebleven (bij een afnemend aantal kinderen in Oudenbosch), met 30 volwassen leden en een afname van het aantal jeugdleden van 140 in de periode 1999 t/m 2005 en 120 in 2008.

Financiële effecten

De gemeente betaalt € 19.637 per jaar bijdrage. Alpha houdt planmatig geld uit dit budget voor investeringen en groot onderhoud apart, op basis van een 10-jaren-inventaris die Nijha (producent en leverancier van sporttoestellen) heeft gemaakt in opdracht van de gemeente, in het laatste jaar dat de gymzaal nog eigendom van de gemeente was. Voor klein onderhoud en vervanging beoordeelt de vereniging het technisch beheer als zeer positief omdat relaties ingeschakeld kunnen worden om zaken relatief voordelig voor elkaar te krijgen.
Voor de vereniging biedt de privatisering de mogelijkheid om extra inkomsten uit verhuur te genereren. Als gevolg van de aan extra schoonmaak en slijtage verbonden kosten worden de extra inkomsten per saldo als 'weinig' aangeduid.

[14] Het garanderen van geldleningen wordt door de gemeente niet als kerntaak van de gemeente gezien. Voor dit doel bestaan aparte organisaties, zoals de Stichting Waarborgfonds Sport (SWS). De vereniging is daar op gewezen (aldus de gemeente).

Een aandachtspunt is nog de vergoeding m.b.t. het gebruik van de gymzaal door de basisschool. Door Alpha is aangegeven dat de VO-school een vergoeding voor het gebruik van de gymzaal betaalt, maar de basisschool niet. Deze situatie, naar beleving opgelegd door de gemeente, wordt door de sportvereniging als onwenselijk beschouwd; de gemeente heeft –aldus Alpha- de keuze voorgelegd aan de vereniging voor hetzij inkomsten van de basisschool (ca. € 10.000 per jaar), óf een bijdrage voor het onderhoud. Andere verenigingen in de gemeente zouden wel zowel een vergoeding kunnen vragen en tegelijkertijd van de gemeente een onderhoudsbijdrage krijgen[15].

De Rekenkamer heeft navraag gedaan bij de gemeente naar de ter zake gemaakte afspraken, en komt tot de conclusie dat de bedoelde ongelijkheid niet optreedt. Uit de onderliggende documenten bij de privatisering in 2001 blijkt dat aan Alpha twee alternatieven zijn voorgelegd:

- een alternatief waarbij Alpha een jaarlijkse afkoopsom voor onderhoud ontvangt ad f 10.300, en daarnaast zelfstandig inkomsten verwerft uit verhuur aan onderwijs ad (naar schatting, maar jaarlijks fluctuerend) f 23.000;
- geconstateerd werd wel dat de inkomsten uit gymnastiekonderwijs naar hun aard aan fluctuaties onderhevig zouden kunnen zijn. Daarom is ook een alternatief voorgelegd waarbij de risico's van fluctuaties bij de gemeente liggen, en de vereniging een gestandaardiseerd bedrag ad f 23.000 zou ontvangen. De totale bijdrage in de exploitatie werd dan gesteld op f 33.000.

Door de vereniging is een voorkeur uitgesproken voor het tweede alternatief, waarin de vereniging weliswaar geen eigen inkomsten ontvangt voor de huur door het basisonderwijs, maar deze inkomsten in de vorm van een gestandaardiseerd bedrag onderdeel uitmaken van de jaarlijkse bijdrage door de gemeente in de exploitatie.

7.5. Tafeltenniscentrum Oudenbosch

Het tafeltenniscentrum is per 1 januari 2005 geprivatiseerd via een bruikleenovereenkomst voor de periode t/m 2010.

Maatschappelijke effecten

De kwaliteit en instandhouding is vastgelegd in de overeenkomst, waarbij VV'51 zich evenals de MHC en Alpha dient op te stellen als een goed huisvader en de accommodatie in goede staat dient terug te geven aan het eind van de overeenkomst. De vereniging moet de voorzieningen op het huidige niveau waarborgen en bij buitengewone situaties (rampen) een zo hoog mogelijk voorzieningenniveau waarborgen. Vice Versa moet daarnaast rekening houden met het paracommercieel beleid.
De kwaliteit (onderhoud, hygiëne, veiligheid) van de accommodatie is volgens de vereniging gelijk gebleven. Maandelijks bekijkt de vereniging wat er op bouwkundig en technisch gebied moet gebeuren; de jaarlijkse vergoeding van de gemeente wordt bestemd voor groot onderhoud en reserveringen.
Bij VV'51 is er sprake van medegebruik in de zin van meedoen aan 'sportief nablijven'.

[15] Bron: interview voorzitter Alpha.

Sportieve effecten

De beschikbaarheid en toegankelijkheid is gelijk gebleven, het aantal uren training en competitie eveneens.

Financiële effecten

De gemeente betaalt € 4.005 aan Vice Versa per jaar. Aangezien ten tijde van het Meerjarenonderhoudsplan scheurvorming aanwezig was in de kleedkamers, heeft de vereniging in de overeenkomst extra waarborgen laten opnemen dat kosten als gevolg van constructiefouten en/of houtaantasting door boktor en/of houtworm voor rekening van de gemeente zijn. De vereniging blijft de financiële effecten echter onzeker vinden. Zo bleek tijdens schilderwerkzaamheden een van de boeiboorden verrot. Vraag is voor wiens rekening deze kosten zijn, zeker als de vereniging die wil vervangen door duurzamer materiaal.

7.6. Voetbalaccommodatie sportpark Achter 't Hof te Hoeven

In 1996 is de accommodatie van voetbalvereniging Hoeven geprivatiseerd door verkoop aan de vereniging voor ƒ 1,00.

Maatschappelijke effecten

De kwaliteit en instandhouding zijn niet als zodanig benoemd. De accommodatie is verkocht vóór het huidige accommodatiebeleid. De kwaliteit (onderhoud, hygiëne, veiligheid) van de accommodatie is volgens de vereniging verslechterd. De vereniging geeft aan geen middelen te hebben voor reserveringen voor groot onderhoud en vervangingsinvesteringen voor de toekomst. De mogelijkheden van instandhouding door vrijwilligers zijn toegenomen, maar de vereniging geeft aan dat het aantal vrijwilligers nog onvoldoende is.

Er is geen sprake van medegebruik; de vereniging geeft aan de accommodatie zelf hard nodig te hebben.

Sportieve effecten

De beschikbaarheid en toegankelijkheid zijn gelijk gebleven, maar de vereniging geeft aan tekort aan accommodatie te hebben. De openingstijden worden als 'ruim' ervaren.

Financiële effecten

Bij de verkoop van het Sportpark Achter 't Hof aan VV Hoeven heeft de vereniging ƒ 50.000 ontvangen ten behoeve van vorming van reserves voor investeringen en ƒ 25.000 voor vernieuwing van het leidingennet voor de beregeningsinstallatie. De vereniging ontvangt anno 2009 een bedrag ad € 24.504 per jaar voor het onderhoud. De vereniging acht dit onvoldoende is om investeringen te doen voor uitbreiding van de accommodatie en vervanging in verband met afgeschreven gebouwen[16].

[16] Opgemerkt wordt dat op basis van de privatiseringsovereenkomst de afkoopsom overigens ook niet bedoeld is voor uitbreiding van de accommodatie.

Appèl van HVV ten aanzien van onderhoud
Op 12 april 2008 stuurt het Platform Halderbergse Voetbalverenigingen (HVV[17]) een brief naar de raad met geïnventariseerde knelpunten die leven binnen de verenigingen.

Op 10 december 2008 stuurt HVV een brief naar de raad waarin wordt gewezen op de knelpunten met betrekking tot de onderhoudsbijdrage (geen indexatie, onvoldoende om groot onderhoud resp. vervangings- of uitbreidingsinvesteringen te doen) en met betrekking tot het tekort aan velden en/of kleedlokalen. HVV biedt de raad het rapport 'Samen voor de voetbalsport in Halderberge'[18] aan, dat gaat over de behoefte en kosten van de accommodaties van de Halderbergse voetbalverenigingen.

Belangrijkste uitkomsten van het rapport:
- Voor de vijf verenigingen zijn 16 (van 2 tot 6) kleedaccommodaties extra nodig.
- Onderhoudskosten van een veld: € 13.000 tot € 16.900 excl. BTW per jaar (wedstrijd- resp. trainingsveld). [Dit ligt dus hoger dan de gemeentelijke bijdrage van € 8.168 per veld].
- Kosten per kleedkamer: € 750 excl. BTW per jaar voor instandhouding en vervanging van installaties, daarnaast € 500 excl. BTW per jaar voor onderhoud en vervanging van bergingsruimte.
- Per jaar is een reservering nodig van € 38,35 excl. BTW per m^2 kleedaccommodatie voor nieuwbouw (bij een afschrijving van 30 jaar).
- Een veiligheidsonderzoek is wenselijk per complex in verband met onvolkomenheden (stalen lichtmasten, struikelgevaar op voetpaden e.d.).

7.7. Resumé

1. Uit de cases komt in hoofdlijnen een zelfde beeld naar voren als uit de enquête. Voor wat betreft de aan de privatisering verbonden voordelen blijkt uit de cases dat de verenigingen / exploitanten zelf meer grip hebben gekregen op het beheer en de exploitatie van de accommodaties, met gunstige gevolgen voor efficiency en slagvaardigheid.

2. Daarnaast bieden de cases ook een meer gedetailleerd inzicht in de ervaren knelpunten. Voor wat betreft de verenigingen hebben de knelpunten dan vooral betrekking op de beschikbaarheid van financiële middelen voor onderhoud. Daarbij gaat het niet zozeer om het dagelijks onderhoud; door inschakeling van vrijwilligers en relaties kunnen de verenigingen daar op efficiënte wijze zelf in voorzien. De zorg richt zich met name op de mogelijkheid om voldoende middelen te kunnen reserveren voor toekomstig groot onderhoud. Daarbij blijkt ook een onduidelijkheid m.b.t. de reikwijdte van het begrip "groot onderhoud". Uit de reacties van de verenigingen blijkt dat sommigen er van uitgaan dat kosten die verband houden met het bereiken van het einde van de levensduur voor rekening van de gemeente dienen te komen, terwijl anderen dit rekenen tot hun verplichtingen m.b.t. groot onderhoud en dan de zorg uitspreken dat zij onvoldoende kunnen reserveren voor dit type maatregelen.

3. Met betrekking tot de privatisering van zwembad De Baarlebossche wordt geconstateerd dat bij de besluitvorming tot privatisering kennelijk onvoldoende inzicht bestond in / rekening werd gehouden met de gevolgen voor gebruikers.

---

17 VV Hoeven, RKSV De Schutters, RK Voetbalvereniging DEVO, VV Victoria en SC Gastel.
18 Opgesteld door P.A.W. de Koning, sportadviseur accommodatiezaken bij de Nederlandse Katholieke Sportfederatie.

4. Zowel van de zijde van de gemeente als door de exploitant zijn later alsnog (overgangs)maatregelen genomen om deze gevolgen te verzachten. Daarnaast wordt geconstateerd dat ondanks het expliciet in de privatiserings-overeenkomst opgenomen voornemen van de exploitant tot opwaardering van de accommodatie c.q. de inspanningsverplichting van de gemeente om daaraan medewerking te verlenen, er een wel erg lange tijdsduur ligt tussen dit voornemen en de realisatie daarvan.

8. De rol van de gemeenteraad

8.1. Informatievoorziening aan de raad en handelen van de raad

De raad heeft zich op verschillende momenten uitgesproken ten aanzien van de privatisering van sportaccommodaties, al dan niet ingegeven door de informatie van het college, maar vooral de laatste jaren ook ingegeven door informatie die de raad vanuit verenigingen bereikt.

De raad is op verschillende momenten over de uitvoering van het accommodatiebeleid geïnformeerd. Onderstaand overzicht geeft chronologisch de informatievoorziening en het handelen van de raad weer.

1998

Vaststellen accommodatiebeleid in de raad

De Nota Accommodatiebeleid 1998 heeft vrij veel aandacht gekregen in de raad. De raad stelt in de commissievergadering (Welzijn, Onderwijs en Sociale Zaken) van 4 juni 1998 diverse vragen over de nota en de privatisering in het algemeen, onder andere op het gebied van de financiële haalbaarheid van de privatiseringen en de toegankelijkheid van de accommodaties voor de (huidige) gebruikers.[19] De wethouder geeft aan dat per cluster en per vereniging afspraken worden gemaakt en dat de privatisering geen bezuinigingsoperatie is. Ook wordt aangegeven dat bij achterstallig onderhoud of het onderhoud bijgewerkt wordt, of er worden meer middelen beschikbaar gesteld aan de gebruikers zodat zij de achterstand weg kunnen werken. Ook wordt aangegeven dat periodiek controles uitgevoerd worden, zodat er geen achterstallig onderhoud kan ontstaan. De commissie adviseert dan unaniem positief over het voorstel.

Achteraf gezien geven raadsleden anno 2009 aan dat de nota 'tamelijk vaag' geformuleerd is en weinig SMART.

2003

Motie onderzoek privatisering De Baarlebossche (juni 2003)

In de raadsvergadering van 26 juni 2003 heeft de raad bij de behandeling van de 'Kadernotitie ten behoeve van de voorbereiding op de begroting 2004 en de meerjarenraming t/m 2007' bij motie onder meer verzocht om, ter voorbereiding op de meerjarenbegroting 2004-2007, een onderzoek in te stellen meer de mogelijkheden tot privatisering van zwembad De Baarlebossche te Oudenbosch.

[19] Zie onder andere het verslag van de commissievergadering Welzijn, Onderwijs en Sociale Zaken, d.d. 4 juni 1998.

2004

Raadsbesluit bezuiniging De Baarlebossche (juni 2004)

De raad besluit bij de vaststelling van de Kadernota 2005 op 24 juni 2004 ten behoeve van de meerjarenbegroting 2004 2007 taakstellend een bezuiniging op te leggen; welke inhoudt:

- verhoging van de tarieven van het zwembad voor het seizoen 2004/2005 met € 14.000;
- vervolgens met ingang van 2005 een structurele bezuiniging van € 50.000 jaarlijks middels uitbesteding.

2005

Vragen raad in de commissie I&S (25 januari, 30 augustus en 15 november)

Op 25 januari 2005 wordt in de rondvraag in de commissie Inwoners en Samenleving (I&S) gevraagd hoe bij sportpark Albano het college denkt om te gaan met het zorg dragen voor accommodaties. De wethouder antwoordt dat in de sportnota staat dat de gemeente een kunststofbaan aanlegt, maar alleen dat er onderzoek gedaan wordt naar eventuele mogelijkheden voor de aanleg. Ook geeft hij aan dat gebleken is dat er geen financiële ruimte is om de kunststofbaan op dat moment aan te leggen en dat de vereniging wist dat het om een onderzoek ging.

Op 30 augustus 2005 wordt in de rondvraag een vraag gesteld over het loslaten van de tarievenverordening: In het Veerhuis te Oud Gastel zit een nieuwe exploitant. Er waren wat problemen van de vorige exploitant om de zaak rond te krijgen. In de Beuk te Oudenbosch schijnen ook dergelijke problemen te zijn. Gewezen wordt op gevolgen voor gymonderwijs, bedrijven en de verenigingen als de tarievenverordening met betrekking tot huur wordt losgelaten, als de exploitant zijn tarieven verhoogd om uit de problemen te komen. De wethouder geeft aan dat de tarieven niet helemaal worden losgelaten, maar dat de tarieven worden gekoppeld aan de landelijke index.

Op 15 november 2005 wordt in de commissie I&S gevraagd of de condities voor gebruikers bij andere geprivatiseerde accommodaties ook veranderd zijn net als bij De Baarlebossche. De portefeuillehouder geeft aan dat er geen tariefsafspraken gemaakt konden worden bij de overdracht van zwembad De Baarlebossche, dat de tarieven al geruime tijd verliesgevend en lager dan in de regio waren en dat deze alleen niet zijn verhoogd, omdat de overdracht er aan zat te komen. Bij de behandeling van dit antwoord doet de wethouder de toezegging de tariefstelling bij de evaluatie te betrekken.

Raadsbesluit privatisering De Baarlebossche (mei 2005)

De raad heeft op 19 mei 2005 besloten zwembad De Baarlebossche te privatiseren en de exploitatie over te dragen aan Sportijn Halderberge B.V., thans LACO Halderberge B.V.

2006

Bestuursrapportage voorjaar 2006 (vastgesteld in de raad 29 juni 2006):

Herinrichting sportpark Albano: Afgerond zijn renovatie van de twee voetbalvelden van Victoria '03, de ontvlechting van de accommodatie van Victoria en Atletiekvereniging Oudenbosch '83 en uitbreiding van het aantal parkeerplaatsen. De raad heeft op 22 februari 2006 een krediet uitgetrokken voor de uitbreiding van het sportpark, gecombineerd met aanleg van het retentiebekken.

Bespreking en vaststelling evaluatie accommodatiebeleid (september 2006)

Op 14 september 2006 bespreekt de commissie I&S de evaluatie van de geprivatiseerde accommodaties[20]. Aan de orde zijn dan onder andere voor de sportaccommodaties het budgetteren en groot onderhoud, alsook tariefsverhogingen voor verenigingen. De wethouder geeft onder andere aan dat het groot onderhoud een aandachtspunt is wat nu moet worden uitgewerkt en dat met elkaar geprobeerd moet worden tot een oplossing te komen.
Bij de vaststelling van de evaluatie (raad 28 september 2006; zonder hoofdelijke stemming; één fractie tegen) heeft de raad besloten tot een beleidsmatige aanpak van onder andere het behoud van de kwaliteit en kwantiteit van de geprivatiseerde voorzieningen, van de knelpunten bij de privatisering van de sporthallen en het zwembad De Baarlebossche en tot het afleggen van verantwoording door het college bij de voor- en najaarsnota over de voortgang en uitvoering van de beleidsmatige afdoening van de nog gesignaleerde knelpunten.

Bestuursrapportage najaar 2006 (vastgesteld in de raad 23 november 2006):

Nagenoeg dezelfde tekst als de Bestuursrapportage Voorjaar 2006 wordt voorgelegd.
Aanvulling Herinrichting sportpark Albano: Aanleg en inrichting van de nieuwe velden is afhankelijk van de te volgen Ruimtelijke Ordening- procedure, in concreto de medewerking van de provincie.

2007

Kadernota 2008 (vastgesteld in de raad 31 mei 2007):

Periodiek schouwen geprivatiseerde sportvoorzieningen
Dit onderdeel betreft een nadere uitwerking van het periodiek schouwen van de geprivatiseerde sportvoorzieningen, om zodoende de kwaliteit te behouden. In totaal betreffen het 19 voorzieningen. Bij een schouw eenmaal in de twee jaar komt dit neer op een structurele uitgave van € 10.000 per jaar.

	2008	**2009**	**2010**	**2011**
Uitwerking periodiek schouwen geprivatiseerde sportvoorzieningen	- € 10.000	- € 10.200	- € 10.400	- € 10.400

[20] Voorstel tot beleidsmatige aanpak knelpunten accommodatiebeleid.

Amendement Kadernota 2008 (31 mei 2007)

Bij de behandeling van de Kadernota 2008 (31 mei 2007) neemt de raad een amendement aan om bij de geprivatiseerde accommodaties knelpunten te inventariseren en de meest dringende knelpunten op te lossen.

Bestuursrapportage voorjaar 2007 (vastgesteld in de raad 31 mei 2007):

Prioriteit 'Sport en Spelen': Activiteit 2007 – In stand houden van sportaccommodaties waarbij beheer aandachtspunt is. Planning gereed 2009.
Nagenoeg dezelfde tekst als de Bestuursrapportage najaar 2006 wordt voorgelegd, inclusief de aanvulling die daarin is opgenomen ten opzichte van voorjaar 2006.

Programmabegroting 2008 (vastgesteld in de raad 6 november 2007):

De inventarisatie naar de knelpunten heeft nog niet plaatsgevonden. Voorlopig wordt ingeschat dat een bedrag van € 160.000 voldoende is om de mogelijk knelpunten op te lossen. Voorgesteld wordt om deze gelden beschikbaar te stellen ten laste van de Pagnevaartgelden.

Bestuursrapportage najaar 2007 (vastgesteld in de raad 20 december 2007):

Nagenoeg dezelfde tekst als de Bestuursrapportage voorjaar 2007.
Aanvulling Herinrichting sportpark Albano: Voor de realisering van nieuwbouw kleedlokalen en een kantine is een reactie gevraagd aan voetbalvereniging Victoria '03.

2008

Kadernota 2009 (vastgesteld in de raad 29 mei 2008):

Aanpak knelpunten accommodaties
Bij de evaluatie van het accommodatiebeleid is ingezet op een beleidsmatige aanpak van het behoud van de kwaliteit en kwantiteit van de geprivatiseerde voorzieningen. Het betreft het schouwen en het laten opstellen van Meerjarenonderhoudsplannen (MOP) van de geprivatiseerde sportvoorzieningen. Een en ander om zowel de knelpunten bij het onderhoud in beeld te brengen als de ondersteuning van de privatiseringspartners en eventuele controle vanwege de gemeente van de aangewende privatiseringsbijdragen. Bij het opstellen van de Meerjarenonderhoudsplannen van de binnensportaccommodaties bleek de onderhoudsbijdrage opgenomen in de afkoopbijdrage onderhoud zich niet meer te verhouden tot de onderhoudsbijdrage benodigd volgens het actuele MOP. De structurele lasten om deze onderhoudsbijdrage te verhogen bedragen € 18.400 per jaar.

Amendement Kadernota 2009 (29 mei 2008)

Bij de behandeling van de Kadernota 2009 (29 mei 2008) neemt de raad een amendement aan het volgende algemene uitgangspunt aan de Kadernota toe te voegen. Bij het opstellen van de begroting 2009 wordt vooral ingezet op het oplossen van de problemen m.b.t. het achterstallige onderhoud bij binnen- en buiten sportaccommodaties [en het realiseren van de gebiedsvisies, de renovatie en nieuwbouw van de scholen]. Daarnaast wordt ook rekening gehouden met een actualisatie van het subsidieniveau van de sportverenigingen.

Bestuursrapportage voorjaar 2008 (vastgesteld in de raad 29 mei 2008):

Prioriteit 'Sport en Spelen': Activiteit 2008 – Schouwen van de buitensport-accommodaties en het laten opstellen van Meerjarenonderhoudsplannen (MOP) voor de binnensportaccommodaties". Planning gereed vierde kwartaal 2008.

Voortgang bestemming Pagnevaartgelden (begroting 2008):

	Gereserveerd bedrag	**Uitgegeven 1e kw 2008**	**Vrijval**	**Restant**
Oplossen knelpunten sportaccommodaties (amendement 7.8 Kadernota)	€ 20.000	€ 15.540[21]	0	€ 4.460

Oplossen knelpunten sportaccommodaties
De Meerjarenonderhoudsplannen (MOP) van de binnensportaccommodaties hebben in maart geleid tot een hogere privatiseringsbijdrage. De schouw van de velden vindt plaats in april 2008 mede door een extern bureau. De opdracht voor de opstelling van de MOP's van de kleedruimtes is in maart verstrekt en zal in april /mei plaatsvinden.

Schriftelijke vragen (juli/augustus 2008)
Op 16 juli 2008 stelt een fractie schriftelijke vragen over de moeilijk financieel vol te houden exploitatie van Sporthal De Beuk, verplichtingen door de uitbater opgelegd en over de medewerking en communicatie vanuit de gemeente.

Op 27 augustus 2008 beantwoordt het college de vragen . Het college geeft aan geen partij te zijn in de verhouding tussen de uitbater/huurder en koper van de sporthal en dat het college de eigenaar toestemming heeft gegeven de sporthal marktconform te exploiteren, met uitzondering van de vergoeding voor onderwijs. Ten aanzien van ruimere mogelijkheden voor de horeca geeft het college aan dat het college bereid is vrijstelling te verlenen (van het bestemmingsplan) voor maximaal vier evenementen per jaar.

Programmabegroting 2009 (vastgesteld in de raad november 2008):

Prioriteit 'Sport en Spelen': Activiteit 2009: Afronding herinrichting sportpark Albano. Actualisering sportbeleid, waarbij aandacht zal worden besteed aan aanpak van eventuele knelpunten. Verhuizing Voetbalvereniging Victoria'03.

Overzicht nieuw beleid begroting 2009 – 2012:

	2009	**2010**	**2011**	**2012**
Aanpak knelpunten accommodaties	€ 18.400	€ 18.400		

Overzicht incidentele lasten en baten:

	Lasten	**Baten**	**Herkomst**
Aanpak knelpunten accommodaties	€ 158.000	€ 18.400	Pagnevaartgelden 2008

[21] Dus voor knelpunten bij De Parrestee, Gymzaal Beukenlaan en Tafeltenniscentrum.

Motie bij Programmabegroting 2009 verworpen
Op 6 november 2008 wordt bij de begrotingsbehandeling een motie ingediend én verworpen om het college opdracht te geven in overleg met de sportverenigingen de knelpunten te inventariseren om deze in afwachting van de evaluatie van het sportbeleid reeds op te lossen en dit te dekken uit het positieve saldo van de programmabegroting 2009 ad € 235.000.

Bestuursrapportage najaar 2008 (vastgesteld in de raad 18 december 2008):
De MeerjarenOnderhoudsPlannen (MOP's) van de binnensportaccommodaties hebben in maart geleid tot een hogere privatiseringsbijdrage. De schouw van de velden heeft plaatsgevonden in april 2008. Er zijn eveneens MOP's van de kleedruimtes opgesteld. Aan de hand hiervan zal een voorstel worden voorgelegd eind 2008 hoe de gesignaleerde knelpunten aan te pakken.

Prioriteit 'Sport en Spelen': Activiteit 2008 – Schouwen van de buitensport-accommodaties en het laten opstellen van Meerjarenonderhouds plannen (MOP's) voor de binnensportaccommodaties. Planning: De schouw van de veldsport- en binnensportaccommodaties heeft conform de planning plaatsgevonden. Aan de hand daarvan zijn de onderhoudsbijdragen voor de binnensport inmiddels aangepast. De structurele meerkosten zijn meegenomen in de begroting 2009 en volgende jaren. Voor de veldsporten worden de resultaten van de schouwingen momenteel bestudeerd voor besluitvorming.

2009

Kadernota 2010 (gezamenlijke commissievergadering 14 mei 2009):
In 2009 ten slotte wordt bij de Kadernota voorgesteld de onderhoudsbijdrage voor de sportvelden eenmalig te indexeren. De indexering zou moeten plaatsvinden met terugwerkende kracht naar het jaar 2001 omdat in dat jaar de sportnota is geactualiseerd. Dit geeft een structureel nadeel van € 21.000 op bestaand beleid.

	2010	**2011**	**2012**
Indexering onderhoudsbijdrage sportvelden	€ 21.000	€ 21.000	€ 21.000

Voorbereidingsbesluit De Baarlebossche (raadsvergadering 10 december 2009)
In de raadsvergadering van 10 december 2009 heeft de gemeenteraad een voorbereidingsbesluit genomen als bedoeld in artikel 3.7 van de Wet Ruimtelijke Ordening t.b.v. de uitbreiding van zwembad De Baarlebossche aan De Baarlebossche 2.

8.2. Resumé

1. De besluitvorming m.b.t. de privatisering van gemeentelijke accommodaties is (zie hoofdstuk 3) tot stand gekomen op grond van algemeen maatschappelijke overwegingen over de gewenste verhouding tussen publieke en private verantwoordelijkheden. Achteraf gezien geven raadsleden anno 2009 aan dat de nota 'tamelijk vaag' geformuleerd is en weinig SMART.

2. Eerder in dit onderzoek is (zie hoofdstuk 5) vastgesteld dat er geen systematische informatie beschikbaar m.b.t. de uitgangssituatie op het moment waarop de accommodaties werden geprivatiseerd, en er ook geen afspraken zijn gemaakt m.b.t. het monitoren van de ontwikkelingen. Het is daarom voor de gemeenteraad langdurig niet mogelijk geweest om op basis van een geobjectiveerde informatie vast te stellen of en in hoeverre het privatiseringsbeleid ook daadwerkelijk tot de beoogde effecten heeft geleid.

3. In 2006 is door de gemeente zelf een evaluatie opgesteld van de gemeentelijke accommodaties, waaronder ook de sportaccommodaties. Op basis hiervan heeft de raad een meer integraal inzicht verkregen in de ontwikkeling van het beleid en daarin optredende knelpunten.

4. De gemeenteraad heeft, met name vanaf 2005, een grote betrokkenheid betoond bij de ontwikkelingen m.b.t. de geprivatiseerde sportaccommodaties. Op grond van door verenigingen en exploitanten aangegeven knelpunten heeft de raad de voortgang van het privatiseringstraject kritisch gevolgd, en door besluitvorming naar aanleiding van de evaluatie en later door het vaststellen van amendementen ook sturing gegeven aan de verdere ontwikkeling van het privatiseringstraject.

9. Conclusies en aanbevelingen

9.1. Algemeen beeld

In navolging van de voormalige gemeenten Hoeven en Oud en Nieuw Gastel heeft ook de nieuw gevormde gemeente Halderberge in 1998 besloten tot verdere privatisering van de sportaccommodaties. Dit heeft er in geresulteerd dat vanaf 2005 nagenoeg alle sportaccommodaties zijn geprivatiseerd.

Het privatiseringsbeleid is gebaseerd op het uitgangspunt dat inwoners c.q. instellingen een eigen verantwoordelijkheid hebben voor hun accommodaties. Op grond daarvan ligt de verantwoordelijkheid voor het beheer en de exploitatie bij het particulier initiatief zelf. De gemeente staat een zeer terughoudende rol voor die niet verder meer reikt dan haar voorwaardenscheppende taak.

Aan het beleid lag de overtuiging ten grondslag dat door deze nieuwe verhouding tussen publieke en private verantwoordelijkheden tot een meer doeltreffend en doelmatig beheer en exploitatie van accommodaties kon worden gekomen. Dit is in de beleidsvorming niet expliciet tot uitdrukking gebracht in de vorm van meetbare resultaatsdoelstellingen. Nu ook de uitgangssituatie niet systematisch is vastgelegd en geen systematische monitoring heeft plaatsgevonden, ontbreekt uit een oogpunt van beleidsevaluatie de informatie om langs die weg tot een geobjectiveerde beoordeling van de effecten te komen.

Wel kan op basis van de door de gemeente zelf gehouden enquête in 2006 en de in 2009 door de Rekenkamer gehouden enquête worden geconcludeerd dat het merendeel van de exploitanten en gebruikers per saldo tot een voldoende beoordeling komt.
Er zijn daarentegen ook knelpunten te benoemen, zoals bijvoorbeeld de onmogelijkheid om te meten wat de maatschappelijke gevolgen van de privatisering zijn. Daarbij blijkt uit de evaluatie dat ook de gebruikers en exploitanten met knelpunten geconfronteerd worden.

Op basis van de in 2006 uitgevoerde evaluatie en op aandringen vanuit de gemeenteraad zijn in de periode 2006-2009 maatregelen getroffen om tot oplossing van deze knelpunten te komen. Voor een deel van de geconstateerde knelpunten zijn deze maatregelen toereikend. Voor een ander deel zijn aanvullende maatregelen nodig waarbij het er om gaat dat niet alleen bestaande knelpunten worden opgelost, maar ook in meer structurele zin tot oplossing wordt gekomen. De conclusies en aanbevelingen uit dit onderzoek zijn er op gericht om hier een bijdrage aan te leveren.

9.2. Kaders en beleidsdoelen

In het onderzoek is geïnventariseerd en geanalyseerd welke doelen de gemeente zich m.b.t. het sportbeleid in het algemeen, en de privatisering van de sportaccommodaties in het bijzonder heeft gesteld.

Geconstateerd wordt dat in de beleidsvorming een sterke nadruk is gelegd op de voorwaardenscheppende rol van de gemeente. Dat heeft als sterke punten dat wordt onderkend dat in het sportbeleid een belangrijke plaats toekomt aan het particulier initiatief, en de gemeente dient te zorgen voor de voorwaarden waaronder dat initiatief tot ontplooiing kan komen.

Deze benadering heeft als nadeel dat de gemeente geen eigen beleidsinhoudelijke doelen heeft vastgesteld. Het is daarom ook niet mogelijk om op geobjectiveerde wijze vast te stellen of het beleid ook daadwerkelijk leidt tot de maatschappelijk beoogde uitkomsten.

Daarbij wordt geconstateerd dat sedert de vaststelling van de nota's Accommodatiebeleid (1998) en Sportbeleid (2001) zich belangrijke (maatschappelijke) ontwikkelingen in dit beleidsveld hebben voorgedaan. Genoemd worden de ontwikkeling van breedtesport, het belang van sport als onderdeel van het jeugdbeleid, de rol die sportbeoefening kan vervullen in het kader van integratie en participatie.

aanbeveling 1:
De gemeente is voornemens om op korte termijn een nieuwe Nota Sportbeleid vast te stellen. Geadviseerd wordt om te komen tot een strategische visie waarin de doelstellingen van het sportbeleid worden geformuleerd binnen een bredere context waarbij sportbeoefening niet alleen een op zichzelf waardevolle activiteit is, maar ook past binnen bredere doelstellingen op het gebied van volksgezondheid, jeugdbeleid en maatschappelijke participatie.

aanbeveling 2:
Geadviseerd wordt om in de beleidsvorming op een beperkt aantal kernpunten aan te geven welke doelen de gemeente zelf met het sportbeleid nastreeft, en deze ook zodanig SMART te formuleren dat vervolgens ook kan worden vastgesteld of bij de uitvoering die doelen ook worden bereikt. De gemeente zou in deze punten een prioritering kunnen aanbrengen.

aanbeveling 3:
Het accommodatiebeleid is geen doel op zich, het is een middel om de hiervoor vast te stellen doelen te bereiken. De gemeente schept hiervoor voorwaarden door o.a. de beschikbaarstelling van accommodaties. Geadviseerd wordt om in de sportnota aan te geven op welke wijze de betrokken verenigingen en exploitanten door o.a. het gebruik van de accommodaties een actieve bijdrage kunnen leveren aan de maatschappelijke doelstellingen en wat zij hierbij van de gemeente kunnen verwachten.

9.3. Vormen van privatisering bij overdracht aan verenigingen

verschillen in wijze van privatisering
Het beleid m.b.t. de privatisering van sportaccommodaties is voor 1998 ingezet in de voormalige gemeenten Hoeven en Oud en Nieuw Gastel, en is voortgezet in de dan nieuwe gemeente Halderberge. De realisatie van het beleid is gestart in de periode 1993/1994, en afgesloten in de periode 2003/2005. Doordat het beleid aanvankelijk vanuit verschillende gemeenten is geïnitieerd, over een lange

tijdsduur tot stand is gekomen, en bij de uitvoering gestreefd is naar maatwerk zijn er verschillen te constateren in de wijze waarop de privatisering vorm en inhoud heeft gekregen. Die verschillen zijn voor een deel verklaarbaar en gewenst omdat op deze wijze ook rekening wordt gehouden met verschillende situaties. Voor een ander deel zijn de verschillen alleen verklaarbaar als gevolg van de historische ontwikkeling.

verkoop versus bruikleen
Het meest vergaande verschil treedt op doordat in de periode vóór de herindeling enkele accommodaties zijn geprivatiseerd in de vorm van verkoop aan de betrokken verenigingen tegen het symbolische bedrag van één gulden. Na de herindeling heeft overdracht aan verenigingen in de praktijk nog uitsluitend plaatsgevonden in de vorm van bruikleenovereenkomsten tussen de verenigingen en de gemeente.

Overigens wordt geconstateerd dat in de overeenkomsten de rechten van de kopers zodanig zijn beperkt dat hun positie op belangrijke aspecten toch overeenkomt met die van verenigingen met wie een bruikleenovereenkomst is gesloten. Zo is in de overeenkomsten tot verkoop vastgelegd dat de betreffende sportparken door de kopers moeten worden gebruikt en gehandhaafd als voetbal- resp. korfbalcomplex met een openbaar toelatingssysteem. Ook is vastgelegd dat het de kopers niet is toegestaan het verkochte te bezwaren of te vervreemden zonder schriftelijke toestemming van het college. Daarbij is wel toegevoegd dat voor het vestigen van het zakelijk recht van hypotheek in elk geval toestemming zal worden verleend; op dit punt is er dus een aanmerkelijk verschil t.o.v. verenigingen die de accommodatie in bruikleen gekregen hebben. Tot dusver is van dit recht echter geen gebruik gemaakt, en de verschillen in vorm van privatisering hebben in de praktijk tot dusver ook overigens niet geleid tot ongelijkheden in werkwijze door vereniging of behandeling door de gemeente.

overige verschillen
Daarnaast treden ook verschillen op in de wijze waarop binnen de onderscheiden vormen van privatisering afspraken zijn vastgelegd. Zo zijn (ook tussen de bruikleenovereenkomsten onderling) verschillen te constateren m.b.t. het omgaan met kostenstijgingen, de kosten van renovatie, kosten van beschadigingen, verhuur van de accommodatie etc. Ook hier geldt dat de geconstateerde verschillen in de praktijk niet merkbaar hebben geleid tot ongelijkheden in werkwijze door vereniging of behandeling door de gemeente.

aanbeveling 4:
Alhoewel de verschillen in vormen van privatisering c.q. daarbij gemaakte afspraken niet tot knelpunten hebben geleid, adviseert de Rekenkamer uit een oogpunt van transparantie en de (borging van) gelijke behandeling om nader te onderzoeken of tot een harmonisatie kan worden gekomen. Hoe die harmonisatie vorm moet krijgen (koop of bruikleen, al dan niet voor bepaalde tijd) is een politieke vraag die de gemeente zelf dient te beantwoorden.

9.4. Onderhoud accommodaties i.r.t. aan verenigingen toegekende afkoopsommen

Bij de analyse van de documenten, enquête en cases valt op dat bij de overdracht aan verenigingen de ontwikkelingen gedomineerd worden door de vraag of de gemeente beschikbaar gestelde afkoopsommen toereikend zijn om het onderhoud van de geprivatiseerde accommodaties te kunnen bekostigen. Dit is reden om bij de formulering van conclusies en aanbevelingen op dit punt tot een verdiepte analyse te komen.

afkoopsommen

Bij de overdracht is een jaarlijks door de gemeente aan de verenigingen te betalen afkoopsom toegekend. Soms is de betaling van deze afkoopsom ook als bepaling opgenomen in de privatiseringsovereenkomst. Daarbij is dan niet het bedrag vastgelegd, maar wordt bijvoorbeeld aangegeven dat het volledige onderhoud van de speelvelden ten laste komt van de bruiklener; deze ontvangt hiervoor van de gemeente een vergoeding welke jaarlijks door de gemeenteraad vooraf wordt goedgekeurd (voorbeeld bruikleenovereenkomst SV De Schutters). Voor de goede orde vermelden we dat deze afkoopsommen die de gemeente aan de verenigingen jaarlijks verstrekt zijn bedoeld zijn als een jaarlijkse bijdrage voor zowel de exploitatie van de sportverenigingen als wel het om het onderhoud aan de gebouwen en sportfaciliteiten adequaat door de verenigingen zelf te (laten) uitvoeren.
Voor wat betreft de buitensportaccommodaties (voetbalvelden, korfbalvelden en tennisbanen) is aan de verenigingen een jaarlijkse afkoopsom toegekend die gebaseerd was op de kosten die in de voormalige gemeente Oud en Nieuw Gastel daarvoor in de begroting waren opgenomen. Bij de binnensportaccommodaties is de bijdrage gebaseerd op de dan actuele onderhoudsplanning.
In beide gevallen is steeds expliciet in de privatiseringsovereenkomsten opgenomen dat partijen zich bewust zijn dat kostenstijgingen niet door de gemeente worden gecompenseerd.

Uit de ontwikkelingen blijkt dat de verenigingen aangeven dat de zo tot stand gekomen budgetten onvoldoende zijn om met name de kosten van groot onderhoud te kunnen bekostigen. De gemeente heeft op onderdelen inmiddels ook tot bijstelling besloten. Een kernvraag is daarbij of met deze besluiten ook tot een structurele oplossing van deze knelpunten is gekomen. Daarnaast is de rekenkamer van mening dat ook de verenigingen een eigen verantwoordelijkheid hebben in de onderhandelingen en afspraken die deze verenigingen met de gemeente maakt.

eenduidige definiëring doel en inhoud afkoopsom

Om tot een structurele oplossing van de knelpunten te komen is eerst en vooral nodig dat tot een eenduidige definiëring van het doel en de inhoud van het begrip afkoopsom wordt gekomen.

Uit de overeenkomsten wordt duidelijk dat de afkoopsom in elk geval bedoeld is als bijdrage in de kosten van klein en groot onderhoud. In enkele situaties (kunstgrasveld, tennisvelden) wordt daarnaast in de overeenkomsten aangegeven dat de kosten voor renovatie voor de gemeente zijn. Dit roept de vraag op of ook bij andere accommodaties geldt dat na het verstrijken van de levensduur de kosten

van renovatie/vervanging voor rekening van de gemeente zijn. Dit blijkt ook bij verenigingen tot onduidelijkheid te leiden.
Uit de afspraken m.b.t. de renovatie van kunstgrasvelden en tennisbanen zou kunnen worden afgeleid dat renovatie/vervanging valt onder de randvoorwaardenscheppende functie van de gemeente. In de financiële huishouding van de gemeente wordt hierin echter niet in voorzien.

Indien bepaald is of de afkoopsom bedoeld is als bijdrage in de kosten van klein en groot onderhoud, c.q. de kosten van renovatie en vervanging/nieuwbouw, is de vervolgvraag of de gemeente dan ook beoogt om hiervoor een kostendekkende bijdrage te verstrekken. In het huidige beleid is dit onvoldoende duidelijk:

- in de opzet van de nota Accommodatiebeleid 1998 waren de bijdragen t.b.v. voetbalvelden, korfbalvelden en tennisbanen gebaseerd op de hiervoor opgenomen bedragen in de begroting van de voormalige gemeente Oud en Nieuw Gastel. Uit de documenten is niet gebleken dat daarbij is vastgesteld of deze bedragen ook structureel toereikend zouden zijn. Daarnaast werd met het achterwege blijven van de inflatiecorrectie uitgegaan van een steeds verder afnemende reële waarde van de afkoopsom, c.q. een steeds verdergaande verplichting van de vereniging om op andere wijze in deze uitgaven te voorzien. Op grond van deze bevindingen zou geconstateerd kunnen worden dat de afkoopsommen niet bedoeld zijn als kostendekkende bijdrage.
- voor wat betreft de gebouwde accommodaties waarvoor een afkoopsom is inmiddels op basis van de nieuwe meerjarenonderhoudsplannen besloten tot een verhoging van de afkoopsommen. Voor de voetbalvelden etc. is besloten om met terugwerkende kracht alsnog een verhoging toe te kennen in verband met de sedert de opgetreden inflatie. Op grond van deze bevindingen zou geconstateerd kunnen worden dat de afkoopsommen wel bedoeld zijn als kostendekkende bijdrage.
- bij het besluit tot inflatiecorrectie is echter niet besloten om ook voor navolgende jaren deze methodiek toe te passen. Daarmee wordt in beginsel weer dezelfde uitgangspositie bereikt als ten tijde van de vaststelling van de Nota Accommodatiebeleid in 1998.

Indien de afkoopsom tot doel heeft om tot een kostendekkende bijdrage te komen, is de vervolgvraag op welke basis die bijdrage wordt berekend. Voor gebouwde accommodaties biedt het door externe deskundigen op te stellen meerjarenonderhoudsplan een bruikbare basis. Voor de voetbalvelden, korfbalvelden en tennisbanen biedt de huidige grondslag voor de berekening van de bijdrage (de bedragen die in voormalige gemeente Oud en Nieuw Gastel hiervoor waren opgenomen) een onvoldoende onderbouwde basis.

verantwoording en toezicht
De Rekenkamer constateert dat de gemeente langdurig een beperkt zicht heeft gehad op de onderhoudssituatie. De jaarlijkse afkoopsom wordt betaalbaar gesteld op privaatrechtelijke basis. Daarbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende onderhoudscomponenten (klein onderhoud, groot onderhoud, evt. renovatie/vervanging). Aan de betaling van die afkoopsom is geen verantwoording gekoppeld. De gemeente kan dus ook niet vaststellen of de middelen voor met name groot onderhoud c.q. renovatie/vervanging ook werkelijk daarvoor worden aangewend of gereserveerd.

Overigens is recent bij de aanpassing van de afkoopsommen voor enkele accommodaties al wel de voorwaarde verbonden dat de verenigingen ten behoeve van controle en ondersteuning door de gemeente per jaar een logboek bijhouden van het verrichte onderhoud aan de accommodatie. Dit geldt tot dusver slechts voor enkele (drie) accommodaties.

In de privatiseringsovereenkomsten is wel een recht op inspectie opgenomen. Bij de voorbereiding van de Nota Accommodatiebeleid werd door de verantwoordelijk wethouder ook aangegeven dat periodiek controles uitgevoerd zouden worden, zodat er geen achterstallig onderhoud zou kunnen ontstaan. In de praktijk is tot het moment waarop werd overgegaan tot het schouwen van de accommodaties hier geen invulling aan gegeven.

De Rekenkamer constateert dat er geen consistent beleid is met betrekking tot toezicht en verantwoording. Enerzijds worden afspraken aangetroffen die er op duiden dat de gemeente op basis van schouwen, inspecties en logboeken wil kunnen vaststellen of met de afkoopsommen ook metterdaad tot goed onderhoud wordt gekomen. Anderzijds zijn deze afspraken nog zo onvolledig c.q. worden nog zo beperkt ingevuld dat de gemeente een beperkt zicht heeft op de vraag of de afkoopsommen daadwerkelijk voor het uitvoeren van onderhoud worden besteed of gereserveerd.

privaat- of publiekrechtelijk karakter afkoopsommen
De gemeente stelt de jaarlijkse afkoopsom beschikbaar op privaatrechtelijke grondslag. Alhoewel dat niet zo is vastgelegd, wordt er daarbij kennelijk van uitgegaan dat de afkoopsom een uitvloeisel is van de op grond van het privaatrecht gesloten privatiseringsovereenkomst, en daarom ook zelf een privaatrechtelijk karakter heeft.

Daar staat evenwel tegenover dat de afkoopsommen zelf niet in de overeenkomsten zijn vermeld. Wel is in enkele situaties aangegeven dat deze vergoeding jaarlijks vooraf door de gemeenteraad wordt goedgekeurd. Dit wijst op een publiekrechtelijk karakter: indien de afkoopsom privaatrechtelijk zou zijn vastgelegd, zou dit leiden tot een eenduidige bepaling van het te betalen bedrag en geen goedkeuring door de gemeenteraad behoeven.
De Rekenkamer constateert dat de afkoopsom in de huidige gedaante zowel elementen van privaatrecht als publiekrecht in zich verenigt. Zowel uit juridisch als maatschappelijk oogpunt is het gewenst dat op punt tot duidelijkheid wordt gekomen. Indien de afkoopsom wordt aangemerkt als subsidie bepaalt dit niet alleen in formeel opzicht het juridisch karakter, maar plaatst de afkoopsom ook in een bestuurlijke context waarin wederzijds rechten en verplichtingen gelden.

aanbeveling 5:
Definieer als gemeente wat onder de afkoopsommen valt, zodat de verenigingen een helder beeld hebben hetgeen ze mogen en kunnen verwachten van de gemeente. Geadviseerd wordt om eenduidig vast te leggen of na het verstrijken van de levensduur de kosten voor renovatie/vervanging voor rekening van de sportverenigingen dan wel de gemeente dienen te komen.

aanbeveling 6:
Indien de kosten van renovatie/vervanging voor rekening van de gemeente komen, wordt geadviseerd om te onderzoeken op welke wijze in de financiële huishouding

van de gemeente zal worden voorzien in de daarvoor benodigde financiële middelen.

aanbeveling 7:
Geadviseerd wordt eenduidig aan te geven of de afkoopsom al dan niet tot doel heeft om te voorzien in een kostendekkende bijdrage voor klein en groot onderhoud, c.q. (afhankelijk van de besluitvorming) voor de kosten voor renovatie of vervanging/nieuwbouw.

Aanbeveling 8: Indien wordt uitgegaan van een kostendekkende bijdrage wordt:
a. met betrekking buitensportaccommodaties geadviseerd om te komen tot een geobjectiveerde grondslag voor de bepaling van de hoogte van de toe te kennen subsidie voor onderhoud. Tenzij er uitdrukkelijke argumenten zijn om hiervan af te wijken wordt geadviseerd deze bijdragen te baseren op de ter zake door NOC/NSF ontwikkelde normbedragen.
b. met betrekking tot de binnensportaccommodaties geadviseerd om, zoals inmiddels ook al besloten, de bijdragen te baseren op een elke drie jaar te actualiseren Meerjarenonderhoudsplan voor de betrokken accommodatie.

Aanbeveling 9:
Geadviseerd wordt om bij de bepaling van de onderhoudsbijdrage onderscheid te maken naar bijdragen voor klein onderhoud en groot onderhoud.

Aanbeveling 10:
a. Geadviseerd wordt om m.b.t. de jaarlijkse subsidie voor onderhoud een – beknopte – verantwoording verplicht te stellen waaruit blijkt dat beschikbaar gestelde bijdragen voor groot onderhoud en evt. renovatie/vervanging ofwel geleid hebben tot conform het onderhoudsplan uitgevoerde maatregelen, ofwel gereserveerd zijn voor toekomstige uitgaven;
b. Geadviseerd wordt om jaarlijks de accommodaties te bezoeken en vast te stellen of het onderhoud conform de afspraken is c.q. wordt uitgevoerd.

Aanbeveling 11:
Geadviseerd wordt om eenduidig vast te stellen of de jaarlijks te betalen afkoopsom een privaatrechtelijk karakter heeft, dan wel op grond van artikel 4:21 van de Algemene Wet Bestuursrecht dient te worden aangemerkt als subsidie. In deze laatste situatie adviseert de Rekenkamer om deze zaken in een verordening vast te leggen.

9.5. Privatisering door overdracht aan commerciële exploitanten

tariefstelling, algemeen
In de situaties waarin na privatisering sprake is van commerciële exploitatie blijkt met name de tariefstelling aan gebruikers aanleiding te geven tot knelpunten. Bij de privatisering in Halderberge zijn twee tegengestelde typen problemen te onderkennen:

a. bij de privatisering van ’t Veerhuis en De Beuk zijn voorwaarden gesteld aan de maximaal toegestane tariefstelling. Dit heeft geleid tot knelpunten bij de exploitanten, die aangaven dat op deze wijze geen rendabele exploitatie mogelijk was;

b. bij de privatisering van zwembad De Baarlebossche zijn geen afspraken opgenomen m.b.t. een maximaal toegestane tariefstelling. Dit heeft geleid tot een stijging van de tarieven en knelpunten bij Streekzwemclub Daphnia die eind 2006 heeft aangegeven het gebruik van het zwembad de Baarlebossche als gevolg van de verhoging van de badhuur niet meer te kunnen betalen.

tariefstelling 't Veerhuis en De Beuk
Bij de verkoop van 't Veerhuis en De Beuk was aanvankelijk de bepaling opgenomen dat de tarieven voor het gebruik jaarlijks slechts verhoogd zouden kunnen worden en wel met verhogingen zoals deze voor complexen binnen de gemeente Halderberge gebruikelijk zijn. Met deze bepaling voldeed de gemeente Halderberge aan de in de Nota Accommodatiebeleid opgenomen randvoorwaarde m.b.t. de financiële toegankelijkheid voor gebruikers. Vanuit het perspectief van de commerciële exploitant bezien was de acceptatie van deze bepaling opmerkelijk omdat op deze wijze er geen geobjectiveerde (in de zin van door beide partijen niet te beïnvloeden) grondslag was voor de aanpassing van de tarieven. Deze "weeffout" in de afspraken is spoedig hersteld en vervangen door de afspraak dat de tarieven verhoogd mochten worden op basis van het prijsindexcijfer voor de gezinsconsumptie.
Inmiddels is met betrekking tot 't Veerhuis overeenstemming bereikt over het vrijgegeven van de tarieven. Voor wat betreft De Beuk zijn onderhandelingen gaande. De Rekenkamer onthoudt zich op dit punt van oordeelsvorming en advisering.

tariefstelling zwembad
In tegenstelling tot de werkwijze bij de hiervoor genoemde accommodaties werden bij de privatisering van het zwembad geen afspraken vastgelegd m.b.t. de toelaatbare verhoging van tarieven. In dit opzicht werd dus niet voldaan aan de in de Nota Accommodatiebeleid opgenomen randvoorwaarde m.b.t. de financiële toegankelijkheid voor gebruikers. In het raadsvoorstel tot privatisering van 19 mei 2005 wordt niet ingegaan op de redenen hiertoe; de positie van de gebruikers komt in dit voorstel in het geheel niet aan de orde.
De tarieven zijn daarna aanmerkelijk gestegen, waarop door streekzwemclub Daphnia werd aangeven dat zij het gebruik van het zwembad niet meer kon betalen, en niet langer zwemles kon geven anders dan aan gevorderden. Met betrekking tot dat laatste onderdeel (het wegvallen van inkomsten voor zwemonderwijs) is vervolgens een overgangsregeling tot stand gekomen.

Geconstateerd wordt dat in de beleidsvorming en besluitvorming de nadruk heeft gelegen op het behoud van het zwembad en het realiseren van de door de gemeente nagestreefde financiële doelen. In het licht van de door de gemeente zelf geformuleerde randvoorwaarde was het passend geweest dat in het raadsvoorstel uitdrukkelijk aandacht was gegeven aan de gevolgen voor de gebruikers c.q. de gemeente zelf het initiatief had genomen met betrekking tot te treffen (overgangs)maatregelen.

renovatie zwembad
Bij de privatisering van zwembad De Baarlebossche is in de overeenkomst het voornemen van de exploitant opgenomen om de functie, het activiteitenpakket en de dienstverlening van het zwembad uit te breiden. Met het oog op de uitbreiding zal de gemeente zich inspannen mee te werken aan de wijziging van het

bestemmingsplan om te komen tot een verbreding van de recreatieve en sportieve mogelijkheden van de zwemaccommodatie.
Tevens is opgenomen dat de gemeente het bedrag dat benodigd zou zijn voor het wegwerken van achterstallig onderhoud ad € 324.000 excl. BTW beschikbaar zou stellen aan de exploitant, zodanig dat deze de werkzaamheden overeenkomstig de eigen wensen zou kunnen uitvoeren.
De Rekenkamer heeft geen onderzoek gedaan naar het verloop van de procedure. Vastgesteld wordt dat de gemeenteraad in de vergadering van december 2009 een voorbereidingsbesluit heeft genomen m.b.t. de benodigde herziening van het bestemmingsplan.

9.6. De rol van de gemeenteraad

hoge mate van betrokkenheid van de gemeenteraad
Uit de beschrijvingen blijkt dat de gemeenteraad, met name in de periode vanaf 2005, een grote betrokkenheid heeft getoond bij de ontwikkelingen m.b.t. de geprivatiseerde sportaccommodaties. De gemeenteraad heeft door haar besluitvorming over door het College voorgelegde voorstellen, amendementen en het bij voortduring kritisch bevragen van het College een wezenlijke bijdrage geleverd aan de ontwikkelingen binnen dit dossier.

inbreng met name ontstaan uit volksvertegenwoordigende rol
Bij nadere beschouwing wordt geconstateerd dat deze bijdrage van de raad vooral zijn grondslag vindt in de volksvertegenwoordigende rol van de raad. De aandacht werd met name ingegeven door de zorg die vanuit verenigingen en gebruikers werd uitgesproken over de door hen ervaren knelpunten.

onvoldoende grondslag voor goede invulling controlerende rol
De besluitvorming m.b.t. de privatisering van gemeentelijke accommodaties is (zie hoofdstuk 3) tot stand gekomen op grond van algemeen maatschappelijke overwegingen over de gewenste verhouding tussen publieke en private verantwoordelijkheden. De beoogde effecten werden kwalitatief omschreven; er werden geen concreet meetbare resultaten beschreven aan de hand waarvan de raad in volgende fasen zou kunnen vaststellen of met de privatisering de beoogde effecten ook daadwerkelijk werden bereikt. Daarmee ontbrak de grondslag voor een goede invulling van de controlerende functie van de raad.

ontbreken systematische informatievoorziening
Een en ander werd nog versterkt doordat ook vanuit het college niet werd gestuurd op basis van een systematische inventarisatie en analyse van informatie, maar op basis van signalen van verenigingen en gebruikers. Doordat het College zelf niet beschikte over een systematische informatievoorziening kon vervolgens ook de raad niet over de informatie beschikken die nodig is voor een goede invulling van de controlerende functie van de raad.

sturing vooral reactief en onvoldoende pro-actief
Als gevolg hiervan heeft zowel de sturing door het College als de sturing door de gemeenteraad in hoge mate een reactief karakter gehad, waarbij het beleid vooral werd doorontwikkeld op grond van in de praktijk gebleken knelpunten. Deze knelpunten hadden niet zozeer voorkomen kunnen worden, maar wel beter gestuurd en tot een oplossing kunnen worden gebracht indien zowel in de

beleidsvorming als informatievoorziening uitgegaan was van een meer pro-actieve sturing.

Aanbeveling 12
Geadviseerd wordt om m.b.t. het vervolg van het traject privatisering sportaccommodaties (en waarnodig ook m.b.t. andere trajecten) te komen tot zodanige afspraken tussen College en raad dat proactief de ontwikkelingen kunnen worden gevolgd en (bij)gestuurd. Daarvoor is nodig dat:

- *op kernpunten wordt aangegeven welke effecten worden beoogd, en wordt gemonitord of deze effecten ook daadwerkelijk worden bereikt;*
- *in de vorm van een risicoanalyse wordt aangegeven welke knelpunten mogelijkerwijs kunnen optreden, en vooraf wordt vastgesteld of en zo ja, welke maatregelen in dat kader getroffen dienen te worden.*

9.7. Communicatie

Tot slot wordt geconstateerd dat in het privatiseringstraject terecht veel aandacht is voor de sportieve, technische en financiële aspecten, maar dat het welslagen van het traject in belangrijke mate ook bepaald wordt door de wijze van communicatie. Kenmerkend voor het privatiseringstraject is dat verantwoordelijkheden worden overgedragen van de gemeente aan private partijen, met als natuurlijk gevolg dat de gemeente vervolgens ook een meer afstandelijke positie inneemt t.o.v. de wijze waarop die verantwoordelijkheden worden ingevuld. Dit brengt wel een risico met zich mee dat betrokkenen dat kunnen ervaren als een gebrek aan belangstelling en betrokkenheid. De uitkomsten van de enquête duiden er op dat dit bij een deel van de exploitanten en verenigingen het geval is.
Op dit punt is er een samenhang met de hiervoor opgenomen aanbeveling om tot een meer proactieve sturing te komen. Daarvoor is nodig dat al in een vroeg stadium met alle betrokkenen wordt vastgesteld of het beleid "op koers" ligt, en nog vóór het feitelijk optreden wordt gesignaleerd dat er mogelijk knelpunten dreigen te ontstaan. Mits vooraf voor een ieder duidelijk is dat de gemeente daarmee niet ook vanzelf de probleemeigenaar wordt, biedt dit het goede klimaat voor communicatie tussen gemeente en andere betrokken en samen invulling te geven aan het sportbeleid binnen de gemeente. Daarnaast meent de Rekenkamer nadrukkelijk aan te geven dat ook de private partijen een verantwoordelijkheid en rol hebben. In dit kader denkt de rekenkamer bijvoorbeeld aan het verantwoord maatschappelijk ondernemen.

Aanbeveling 13
Geadviseerd wordt om in de op te stellen nota Sportbeleid uitdrukkelijk aandacht te geven aan de – wederzijdse - wijze van communicatie tussen de gemeente en andere betrokkenen over de ontwikkeling van het sportbeleid, waaronder de ontwikkelingen op het gebied van geprivatiseerde accommodaties. Hierin zouden de afspraken, rechten en plichten van zowel de gemeente als de private partijen op een heldere wijze tot uitdrukking kunnen komen.

10. Reactie College op conceptrapport

Op 15 januari 2010 heeft de Rekenkamer het conceptrapport aangeboden voor bestuurlijk hoor en wederhoor. Het College heeft hierop gereageerd bij brief van 23 februari 2010. De inhoud van deze brief is onderstaand integraal verwoord.

Geachte leden van de Rekenkamer West-Brabant,

Naar aanleiding van uw conceptrapportage van 15 januari 2010 in het kader van de bestuurlijke hoor en wederhoor naar de effecten van de privatisering van de sportaccommodaties het volgende.

Aanpak onderzoek
Bij brief van 24 juni 2009 hebben wij in de fase van de ambtelijke hoor en wederhoor onze teleurstelling uitgesproken over de onvolkomenheden en de benadering van het onderwerp. Dit temeer omdat de medewerking aan het onderzoek veel tijd en inspanning vraagt van de gemeentelijke organisatie. Na uitgebreid ambtelijk overleg hebben wij een herziene rapportage mogen ontvangen.
Wij achten de huidige rapportage een goede weergave van het gelopen traject van de privatisering van de sportvoorzieningen. Ook de thans gekozen opbouw van de rapportage komt het lezen van de rapportage ten goede.

Kaders en beleidsdoelen

Aanbeveling 1:
Geadviseerd wordt om te komen tot een strategische visie waarin de doelstellingen van het beleid worden geformuleerd binnen een bredere context waarbij sportbeoefening niet alleen een op zich zelf waardevolle activiteit is, maar ook past binnen bredere doelstellingen op het gebied van volksgezondheid, jeugdbeleid en maatschappelijke participatie.

Bij de actualisering van het sportbeleid wordt sportbeoefening in een bredere context geplaatst. Sport en bewegen bevordert de onderlinge samenhang binnen de gemeenschap, voorkomt sociaal isolement, draagt bij aan de ontplooiing en vorming van mensen en bevordert de gezondheid. Als uitgangspunt geldt dan ook, dat het beleid is gericht op uitvoering met deelname van alle betrokken partners en alle verenigingen.

Aanbeveling 2:
Geadviseerd wordt om in de beleidsvorming op een beperkt aantal kernpunten aan te geven welke doelen de gemeente zelf met het sportbeleid nastreeft en deze ook zodanig SMART te formuleren dat vervolgens ook kan worden vastgesteld of bij de uitvoering die doelen ook worden bereikt. De gemeente zou op deze punten een prioriteit kunnen aanbrengen.
Wij zijn doende met het opstellen van een nieuwe nota inzake sportbeleid. Bij de uitwerking van deze nota zullen wij rekening houden met de door u gedane aanbeveling.

Aanbeveling 3:
Geadviseerd wordt om in de sportnota aan te geven op welke wijze de betrokken verenigingen en exploitanten door onder andere het gebruik van de accommodaties een actieve bijdrage kunnen leveren aan de maatschappelijke doelstellingen en wat zij hierbij van de gemeente kunnen verwachten.

Ter zake van het accommodatiebeleid geldt als uitgangspunt, dat een zo hoog mogelijke bezettingsgraad van de bestaande voorzieningen wordt nagestreefd. Het is op dit punt dat met de privatisering ruimte is geboden tot een bredere exploitatie. De verwachting die de verenigingen van de gemeente hebben, betreft het medegebruik van de accommodatie bij de inzet van sport als middel bij het realiseren van maatschappelijke doelen zoals bijvoorbeeld de Brede School.

Vormen van privatisering bij overdracht aan verenigingen

Aanbeveling 4:
Geadviseerd wordt uit een oogpunt van transparantie en de (borging) gelijke behandeling om nader te onderzoeken of tot een harmonisatie kan worden gekomen. Hoe die harmonisatie vorm moet krijgen (koop of bruikleen, al dan niet voor een bepaalde tijd) is een politieke vraag die de gemeente zelf dient te beantwoorden.

Bij de privatisering van accommodaties geldt een oplossing op maat. 't Veerhuis en sporthal De Beuk zijn als bedrijfsruimte verkocht, voor het zwembad is een erfpachtovereenkomst overeen gekomen en voor de accommodaties die na de vaststelling van het accommodatiebeleid zijn geprivatiseerd is gekozen voor bruikleenovereenkomsten. Voor bruikleenovereenkomsten geldt een standaard die al naar gelang de situatie nader is ingekleurd ofwel op maat is gemaakt. Te allen tijde geldt daarbij het sportbeleid als uitgangspunt: derhalve een gelijke behandeling. Het betreft een onderwerp van nader onderzoek.

Onderhoud accommodaties i.r.t. aan verenigingen toegekende afkoop-sommen

Aanbeveling 5:
Geadviseerd wordt te definiëren wat onder de afkoopsommen valt, zodat de verenigingen een helder beeld hebben hetgeen ze mogen en kunnen verwachten van de gemeente. Geadviseerd wordt om eenduidig vast te leggen of na het verstrijken van de levensduur de kosten van renovatie/ vervanging voor rekening van de sportverenigingen dan wel de gemeente dienen te komen.

Bij de actualisering van het sportbeleid wordt hier expliciet op ingegaan. Dit geldt zowel voor de definiëring van de afkoopsommen als de verantwoordelijkheid voor renovaties.

Aanbeveling 6:
Geadviseerd wordt indien de kosten van renovatie/ vervanging voor rekening van de gemeente komen om te onderzoeken op welke wijze in de financiële huishouding van de gemeente zal worden voorzien in de daarvoor benodigde financiële middelen.

Invulling van deze aanbeveling betreft een nader in te vullen vervolg bij overname van voorgaande aanbeveling.

Aanbeveling 7:
Geadviseerd wordt eenduidig aan te geven of de afkoopsom al dan niet tot doel heeft om te voorzien in een kostendekkende bijdrage voor klein en groot onderhoud, c.q. (afhankelijk van de besluitvorming) voor de kosten van renovatie of vervanging.

Ook deze aanbeveling betreft een punt van aandacht waaromtrent expliciet zal worden ingegaan bij de actualisering van het sportbeleid.

Aanbeveling 8:
Indien wordt uitgegaan van een kostendekkende bijdrage wordt:
a. met betrekking tot de buitensportaccommodaties geadviseerd om te komen tot een geobjectiveerde grondslag voor de bepaling van de hoogte van de toe te kennen subsidie voor onderhoud. Tenzij er uitdrukkelijk argumenten zijn om hiervan af te wijken wordt geadviseerd deze bijdragen te baseren op de ter zake door de NOC/ NSF ontwikkelde normbedragen:
b. met betrekking tot de binnensportaccommodatie wordt geadviseerd om, zoals inmiddels al is besloten, de bijdrage te baseren op een elke drie jaar te actualiseren Meerjarenonderhoudsplan voor de betrokken accommodatie.

Ad a.
Los van de besluitvorming over de kostendekkendheid wordt bij de actualisering van het sportbeleid uitgegaan van in den lande gehanteerde normen ter zake. Op dit moment is over de keuze van de toe te passen norm nog niets te zeggen.
Ad b.
Zoals aangegeven is inmiddels daartoe besloten.

Aanbeveling 9:
Geadviseerd wordt om bij de bepaling van de onderhoudsbijdrage onderscheid te maken naar bedragen voor klein en groot onderhoud.

Deze aanbeveling wordt meegenomen bij aanbeveling 7. Het betreft ook een punt van aandacht op het onderdeel communicatie.

Aanbeveling 10:
a. Geadviseerd wordt om met betrekking tot het jaarlijks onderhoud een – beknopte – verantwoording verplicht te stellen waaruit blijkt dat beschikbaar gestelde bijdragen voor groot onderhoud en eventuele renovatie/ vervanging ofwel geleid hebben tot conform het onderhoudsplan uitgevoerde maatregelen, ofwel gereserveerd zijn voor toekomstige uitgaven;
b. Geadviseerd wordt om jaarlijks de accommodaties te bezoeken en vast te stellen of het onderhoud conform de afspraken is of wordt uitgevoerd.

Ad a en b.
Wij zijn er voorstander van dat jaarlijks een beperkte en beknopte verantwoording plaatsvindt van de ontvangen exploitatiebijdragen. Omdat het overheidsgeld betreft zal deze verantwoording jaarlijks worden gecontroleerd.

Aanbeveling 11:
Geadviseerd wordt om eenduidig vast te stellen of de jaarlijks te betalen afkoopsom een privaatrechtelijk karakter heeft , dan wel op grond van artikel 4:21 van de Algemene Wet Bestuursrecht dient te worden aangemerkt als subsidie. In

deze laatste situatie adviseert de rekenkamer om deze zaken in een verordening vast te leggen.

Niet ter discussie staat dat het gaat om een privaatrechtelijke afkoopsom. Voor zover nodig zullen wij dat nogmaals eenduidig vaststellen.

Aanbeveling 12:
Geadviseerd wordt om met betrekking tot het vervolg van het traject privatisering sportaccommodaties (en waarnodig ook met betrekking tot andere trajecten) te komen tot zodanige afspraken tussen college en raad dat proactief de ontwikkelingen kunnen worden gevolgd en (bij)gestuurd. Daarvoor is nodig dat:

- *op kernpunten wordt aangegeven welke effecten worden beoogd en wordt gemonitord of deze effecten ook daadwerkelijk worden bereikt:*
- *in de vorm van een risicoanalyse wordt aangegeven welke knelpunten mogelijkerwijs kunnen optreden, en vooraf wordt vastgesteld of en zo ja, welke maatregelen in dat kader getroffen dienen te worden.*

Onze reactie op dit punt ligt in het verlengde van het door ons gestelde onder aanbeveling 11.
Uw aanbeveling betreft praktijk waarop geen aanvulling benodigd is. Op grond van door verenigingen en exploitanten zelf aangegeven knelpunten heeft de raad de voortgang van het privatiseringstraject kritisch gevolgd, en door besluitvorming naar aanleiding van onze evaluatie en het vaststellen van amendementen ook sturing gegeven aan de verdere ontwikkeling van het privatiseringstraject.
In dit verband refereren wij nog aan het feit dat begin jaren negentig in de voormalige gemeenten Hoeven en Oud Gastel reeds is geprivatiseerd: derhalve 16 jaar ervaring. De knelpunten die zich voordoen vloeien voort uit de onderhoudsbijdragen die niet toereikend (meer) zijn onder andere als gevolg van veroudering van accommodaties, gebrek aan voldoende vrijwilligers en het niet toepassen van prijscompensatie. Het betreft in wezen de risicoanalyse op grond waarvan met de verenigingen is gediscussieerd voor de actualisering van de sportbeleid op dit onderdeel.
Het maken van zodanige afspraken met op kernpunten aangegeven welke effecten worden beoogd en gemonitord en bijbehorende risicoanalyse achten wij dan ook een doublure. De raad stelt de kaders (nota accommodatiebeleid) en het college voert uit en legt daarvan aan de raad verantwoording af.

Wij vertrouwen er op u voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van de gemeente Halderberge,
de secretaris, de burgemeester,

drs. H.J.J.M. Roels A.F.W. Osterloh

11. Nawoord

De Rekenkamer heeft kennis genomen van de reactie van het College. De Rekenkamer stelt verder vast dat het College met het merendeel van de aanbevelingen kan instemmen en deze zal betrekken bij de op te stellen Nota sportbeleid.
De brief geeft op een punt aanleiding tot een reactie van de Rekenkamer.

De Rekenkamer heeft geadviseerd om eenduidig vast te stellen of de jaarlijks te betalen afkoopsom een privaatrechtelijk karakter heeft, dan wel dient te worden aangemerkt als subsidie. Het College geeft aan dat niet ter discussie staat dat het gaat om een privaatrechtelijke afkoopsom, en zal voor zover nodig dat nogmaals eenduidig vaststellen. De Rekenkamer adviseert de gemeenteraad aan het College op te dragen om onderzoek te doen naar het privaat- dan wel publiekrechtelijk karakter, en de resultaten daarvan voor te leggen aan de gemeenteraad.

Bijlagen

Bijlage 1: Geraadpleegde bronnen

Bijlage 2: Gesprekspartners interviews

Bijlage 3: Normenkader

Bijlage 4: Privatiseringsafspraken per vorm van privatisering

Bijlage 5: Samenvatting afspraken in overeenkomsten (chronologisch opgenomen)

Bijlage 6: Uitkomsten enquête

Bijlage 1: Geraadpleegde bronnen

Documenten
(zie ook de voetnoten in de hoofdtekst)

Auteur/bron	Titel	Jaar /datum
Gemeente Halderberge	Nota Accommodatiebeleid gemeente Halderberge	mei 1998
Gemeente Halderberge	Verslag commissievergadering Welzijn, Onderwijs en Sociale Zaken	1998
Gemeente Halderberge	Nota Paracommercialisme	6 oktober 1998
Gemeente Halderberge	Interne adviesnota m.b.t. Privatisering hockeycomplex Oudenbosch	28 maart 2000
Gemeente Halderberge	Berekening bijdrage Alpha bij overname gymzaal Beukenlaan	31 oktober 2001
Gemeente Halderberge	Raadsvoorstel aangaan bruikleenovereenkomst met gymnastiekvereniging Alpha voor het gymnastieklokaal Beukenlaan in Oudenbosch	31 januari 2002
Gemeente Halderberge en sportverenigingen	Bruikleenovereenkomsten	V.a. 1998 t/m 2006
Gemeente Halderberge	Sportnota Halderberge 'In de startblokken'	Raad 20 december 2001
Gemeente Halderberge	Raadsvoorstel m.b.t. privatisering exploitatie zwembad De Baarlebossche	19 mei 2005
Gemeente Halderberge	Evaluatie Nota Accommodatiebeleid gemeente Halderberge (privatisering)	Augustus 2006
Gemeente Halderberge	Raadbesluit n.a.v. evaluatie/enquête 2006	28 september 2006
Gemeente Halderberge	Interne adviesnota 2006/9286 inzake compensatie inkomstenderving zwemlessen Daphnia	12 december 2006
Gemeente Halderberge	Interne adviesnota m.b.t. oplossing exploitatie Veerhuis	15 mei 2007
Gemeente Halderberge	Brief aan Party- en Congrescentrum 't Veerhuis inzake tarieven	29-5-2007
Gemeente Halderberge	Kadernota 2008	31 mei 2007
Gemeente Halderberge	Interne adviesnota 2008/1679 inzake verhoging privatiseringsbijdrage	26 februari 2008
Gemeente Halderberge	Brieven aan Gymnastiekvereniging Alpha, Tafeltennisvereniging Vice Versa en Korfbalvereniging Springfield inzake verhoging privatiseringsbijdrage	4 maart 2008
Gemeente Halderberge	Raadsvoorstel beschikbaar stellen krediet t.b.v. uitvoering fase II herinrichting sportpark Albano	
Gemeente Halderberge/ ISA Sport	Rapportage Rondgang grassportvelden 2008	12 juni 2008
Gemeente Halderberge	Interne adviesnota m.b.t. Amendement knelpunten geprivatiseerde sportaccommodaties	11 november 2008
Gemeente Halderberge	Bestuursrapportage Najaar 2008	18 december 2008

Auteur/bron	Titel	Jaar /datum
Gemeente Halderberge	Memo Uitbetalen afkoopsom onderhoud sportaccommodaties	2 februari 2009
Gemeente Halderberge	Bestuursrapportage voorjaar 2009	3 juni 2009

Websites
- www.halderberge.nl
- www.laco-international.nl
- www.mhco.nl
- www.vvhoeven.nl

In onderstaande tabel zijn de geretourneerde/bevraagde vragenlijsten c.q. verenigingen betrokken bij dit onderzoek opgenomen.

Betrokkenen	Functie	Vereniging
J.G.A.A. van Sprundel	Voorzitter	TV 't Kèperke
B. v.d. Bosch	Algemeen bestuurlid, accommodatiebeheer	RKVV Devo
C.M. Martens	Voorzitter	VV Hoeven
W. van Overveld	Voorzitter	Alpha
G. Jongeneelen	Penningmeester	Korfbalvereniging Springfield
W. de Ridder	Voorzitter	VV Victoria
J.T.P. Janse	Voorzitter	MHC Oudenbosch
J. Dekkers	Penningmeester	Vice Versa '51
Mw. O. de Korte	Secretaris	Streekzwemclub Daphnia
K. Braspenning	Secretaris	AVO'83
Mw. A. Linskens	Penningmeester	TV Stampersgat
F. Roggenkamp	Manager	De Baarlebossche (Laco Halderberge B.V.)
J. van Hoofstadt	Exploitant	De Beuk Sports & Events
S. Magielse	Secretaris	Gymnastiekvereniging Vlug & Lenig
D. Dingenouts	Secretaris	Handbalvereniging De Beuk
N. Groels	Vice-voorzitter	Basketbalclub De Vossenberg
Dhr. Broos	Penningmeester	Halderbergse Badmintonvereniging
J. van Nassau	Voormalig secretaris (tot een half jaar geleden en betrokken bij privatisering)	Volleybalvereniging de Zebra's
T. Boeren	Secretaris	Volleybalvereniging Hovoc

Bijlage 2: Gesprekspartners interviews

In onderstaande tabel zijn de tijdens de interviews betrokkenen opgenomen.

Geïnterviewde	Functie	Organisatieonderdeel/ fractie	Datum (2009)
J. van Hoek	Wethouder	College van B&W, portefeuillehouder sport incl. accommodaties	18 maart
H. Roels	Gemeentesecretaris	-	18 maart
B. Derene P. Wilde W. van Haperen	Coördinator Beleid Juridisch concerncontroller Beleidsmedewerker sport	Afdeling Samenleving Afdeling Bestuurs- en burgerzaken Afdeling Samenleving	18 maart (1)
J. Akkermans	Raadslid	Fractie WOS	22 april(1)
J. Pertijs		Fractie Gemeenschapsbelangen Halderberge	
Chr. Hellemons		Fractie Hellemons	
F. Rockx		Fractie CDA	
V. Kessels		Fractie Hoeven 2000	
W. Daas		Fractie ONS Halderberge	
Mw. T. Verschuur		Fractie Progressief Halderberge	
A. Koenen	Griffier	-	

(1) : In gezamenlijk gesprek

NB: Bij de nadere toetsing en actualisatie van feiten heeft ook in december nog 2009 nog diverse malen (telefonisch) overleg plaatsgevonden met Dhr. W. van Haperen.

Bij het onderzoek is tevens een aantal vertegenwoordigers van sportverenigingen telefonisch geïnterviewd. Omwille van de vertrouwelijkheid zijn geen namen opgenomen.

Bijlage 3: Normenkader

A. Beleidskaders en doelen voor (sport)accommodaties

Norm:

1. De gemeente heeft maatschappelijke, sportieve en financiële doelen en kaders geformuleerd die specifiek, meetbaar, tijdgebonden en reëel[22] zijn (bijvoorbeeld doelgroepsbepalingen of randvoorwaarden ten aanzien van (zwem)onderwijs).

Toetsingscriteria:

- Aanwezigheid van sportbeleid, onderwijsbeleid, accommodatiebeleid en - al dan niet separaat - beleid ten aanzien van privatisering.
- Hierin, of in aparte raadsvoorstel(len), uitgewerkte doelen en kaders die specifiek, meetbaar, tijdgebonden en reëel zijn, ten aanzien van verschillende vormen rond privatisering (ook juridisch) en wat daarmee beoogd wordt; financieel, maar ook ten aanzien van de toegankelijkheid voor verschillende doelgroepen/verenigingen en het multifunctioneel gebruik (onderwijs en opvang).

B. Vertaling van beleidskaders en doelen in een opzet voor ketensamenwerking

Norm:

1. De taakverdeling en samenwerkingsafspraken ten aanzien van beheer, exploitatie en onderhoud zijn helder, gericht op een sturende rol van de gemeente op maatschappelijke, sportieve en financiële doelen.

Toetsingscriteria:

- Uitgewerkte overeenkomst tussen gemeente en exploitant of sportvereniging waarin heldere afspraken zijn gemaakt zijn aanzien van beheer, exploitatie en onderhoud: Er is opgenomen wie wat doet, wanneer en hoe de financiering hiervan is geregeld (inclusief lange termijn-onderhoud en investeringen).
- In eventuele subsidiebeschikking is opgenomen de omvang van de subsidie en het doel van de subsidie.

Norm:

2. Rechten en plichten van het gemeentebestuur en exploitanten, ook in relatie tot de gebruikers van de accommodaties, zijn helder en uitputtend vastgelegd.

Toetsingscriteria:

- In de overeenkomst tussen gemeente en exploitant zijn heldere afspraken opgenomen over wederzijds rechten en plichten, maar ook richting de gebruikers van de accommodaties (b.v. geconcretiseerd ten aanzien van openstellingstijden, tijden van openstelling voor onderwijsfunctie, horecavergunning e.d.).

Norm:

3. De afspraken tussen de gemeente (college en ambtelijke organisatie) en geprivatiseerde sportaccommodaties over de verantwoording van het uitgevoerde beleid zijn helder (waarover, wanneer en hoe wordt verantwoording afgelegd).

Toetsingscriteria:

- Er is als onderdeel van de overeenkomst of subsidiebeschikking vastgelegd waarover, wanneer en hoe verantwoording moet worden afgelegd).

---

22 Reëel in beschrijvende zin.

Norm:
4. Het college heeft voldoende zicht op (financiële en juridische) risico's.

Toetsingscriteria:
- Periodiek, maar ten minste een maal per jaar, wordt een overzicht van afgesproken verantwoordingsdocumenten aan het college voorgelegd, evenals een ambtelijk advies over de mate waarin de afspraken worden nagekomen.
- Als onderdeel hiervan is een ambtelijk advies opgenomen over de financiële en juridische risico's (bijvoorbeeld bij achterstallig onderhoud).

C. Beleidsuitvoering en werking van de afspraken

Norm:
1. Het beleid wordt planmatig en conform de vastgestelde afspraken en taakverdeling (doelmatig) uitgevoerd.

Toetsingscriteria:
- Binnen de gemeentelijke organisatie is de taak-, verantwoordelijkheids- en bevoegdheidsverdeling ten aanzien van privatisering van sportaccommodaties helder belegd (inhoudelijk en financieel).
- Binnen de organisatie wordt conform gehandeld.
- Er is sprake van deugdelijke uitvoering op financieel vlak, zowel ten aanzien van exploitatie, het beheer, als onderhoud/vervanging (op langere termijn) van de accommodaties.
- Er is sprake van samenwerking tussen gemeente en exploitanten/sportverengingen bij het beheer van accommodaties (in plaats van langs elkaar heen werken).

Norm:
2. Er wordt adequaat ingespeeld op gewijzigde omstandigheden en risico's.

Toetsingscriteria:
- Er worden bijstellende besluiten voorbereid, genomen en uitgevoerd.

D. Resultaten en effecten van het beleid

Norm:
1. De beschikbaarheid van de accommodaties sluit aan op het sportbeleid van de gemeente.

Toetsingscriteria:
- De uren, dagen en tijdstippen en fysieke beschikbaarheid sluiten aan op het sportbeleid van de gemeente.

Norm:
2. De gestelde maatschappelijke, financiële en sportieve doelen worden bereikt.

Toetsingscriteria:
- Uit de verantwoordingsinformatie richting college en richting raad blijkt dat de maatschappelijke, financiële en sportieve doelen worden bereikt, zowel in outcome als outputindicatoren.

Norm:
3. De effecten zijn zichtbaar in de kwaliteit van de sportaccommodaties (onderhoud, beschikbaarheid, bereikbaarheid, waardering van verenigingen en gebruikers, inzet van vrijwilligers et cetera).

Toetsingscriteria:
- De kwaliteit van de accommodaties qua onderhoud, beschikbaarheid, bereikbaarheid, waardering van verenigingen en gebruikers, inzet van vrijwilligers et cetera, neemt niet af en neemt bij voorkeur toe.
- De exploitanten/sportverenigingen hebben een langetermijn-(vervangings-) investeringsprogramma en onderhoudsprogramma opgesteld en daarvoor voorzieningen getroffen.
- Daar waar de gemeente - op basis van de overeenkomsten tussen exploitanten/sportverenigingen - aan zet is voor onderhoud en investeringen, is hiervoor een langetermijn-investeringsprogramma en onderhoudsprogramma opgesteld (al dan niet als onderdeel van de Nota kapitaalgoederen) en zijn daarvoor voorzieningen getroffen.

Norm:
4. De effecten zijn zichtbaar in positieve kostenontwikkeling (sporttarieven, subsidieverlening).

Toetsingscriteria:
- De sporttarieven zijn maximaal verhoogd met de prijsindexatie;
- De subsidie (gecorrigeerd voor prijsindexatie) is niet hoger dan de oorspronkelijke bijdrage voor de accommodatie in de situatie vóór privatisering (gecorrigeerd voor investeringen).

E. Rol van de raad

Norm:
1. De sportaccommodaties informeren de gemeente over de resultaten conform de afspraken (zoals onder B. opgenomen).

Toetsingscriteria:
- De verantwoordingsrapportages geven tijdig, voldoende, inhoudelijk juist en begrijpelijke informatie over de afgesproken aspecten waarover verantwoord moet worden (zowel inhoudelijk als financieel).

Norm:
2. Het college beoordeelt de verstrekte informatie, stuurt bij of legt sancties op indien nodig en waar mogelijk.

Toetsingscriteria:
- Periodiek (maar ten minste een keer per jaar) bespreekt het college de verantwoordingsinformatie in samenhang en neemt hierover eenduidige besluiten.

Norm:
3. Het college verstrekt voldoende relevante en tijdige informatie aan de raad ten behoeve van sturing en controle.

Toetsingscriteria:
- Waar nodig informeert het college de raad (op politiek relevante dossiers, afwijkingen van eerdere besluitvorming, potentiële bestuurlijke, financiële of juridische risico's).
- De informatie is tijdig, relevant, begrijpelijk en inhoudelijk juist.

reken kamer
WEST-BRABANT

Bijlage 4: Accommodaties – overzicht privatisering

Jaar	Kern	Locatie	Type accommodatie	Vorm privatisering	Vereniging / exploitant
voetbalvelden, korfbalvelden en tennisbanen					
1994	Oud Gastel	sportpark Blankershove	voetbalaccommodatie	bruikleen onbepaalde tijd	SC Gastel
1994	Oud Gastel	sportpark Blankershove	korfbalaccommodatie	bruikleen onbepaalde tijd	Juliana
1994	Oud Gastel	sportpark Blankershove	tenniscomplex	bruikleen onbepaalde tijd	t Keperke
1994	Stampersgat	sportpark Andrie	voetbalaccommodatie	bruikleen onbepaalde tijd	SV De Schutters
1995	Bosschenhoofd	sportpark Bosschenhoofd	voetbalaccommodatie	verkoop	Voetbalvereniging DEVO
1995	Hoeven	sportpark Achter 't Hof	tenniscomplex Pagnevaart	verkoop	Tennisclub Pagnevaart
1996	Hoeven	sportpark Achter 't Hof	voetbalaccommodatie	verkoop	Voetbalvereniging Hoeven
1996	Hoeven	sportpark Achter 't Hof	korfbalaccommodatie	verkoop	Korfbalvereniging Springfield
2000	Oudenbosch	sportpark Albano	hockeycomplex	bruikleen onbepaalde tijd	Mixed Hockey Club
2003	Stampersgat	sportpark Andrie	tenniscomplex	bruikleen onbepaalde tijd	
2005	Oudenbosch	sportpark Pagnevaart	voetbalaccommodatie	bruikleen onbepaalde tijd	Victoria '03
buitensport, overig					
2005	Oudenbosch	sportpark Albano	atletiekaccommodatie	bruikleen in briefvorm, tot weder-opzegging	st. Atletiekacc. Halderberge
binnensportaccommodaties					
1988	Oud Gastel	Blankershove	zwembad	huur	St. Zwembad Blankershove
1995	Oudenbosch	Sportpark Pagnevaart	binnenbanen jeu-de-boules	opstal, 30 jr	Boulers
2002	Hoeven		sporthal De Parrestee	bruikleen 2002-2011	Springfield
2002	Oudenbosch		gymnastieklokaal Beukenlaan	bruikleen 2002-2011	Alpha
2005	Oudenbosch		tafeltenniscentrum	bruikleen 2005-2010	Vice Versa
2005	Bosschenhoofd		gymzaal	koop schoolbestuur	Barlake

commerciele exploitatie

2000	Oud Gastel	t Veerhuis	sport- en ontmoetingscentrum	koop commercieel	commercieel
2003	Oudenbosch	De Beuk	sporthal	koop commercieel	commercieel
2005	Oudenbosch	Baarlebossche	zwembad	erfpacht 10 jaar + optie 10 jaar	commercieel

NB: Oudenbossche Tennisclub heeft 4 banen in eigendom, 6 zijn in eigendom van de gemeente

Bijlage 5: Samenvatting afspraken in overeenkomsten (chronologisch opgenomen)

Afspraken bruikleenovereenkomsten (niet uitputtend)		Tenniscomplex 't Kèperke *Oud Gastel* (3108 '98)	Gedeelte Albano MHC *Oudenbosch* (1005 '00)	Gymnastiek-lokaal Beukenlaan GV Alpha *Oudenbosch* (1001 '02)	Tennispark TV Stampersgat *Stampersgat* (ongedt. '02)	Sporthal de Parrestee KV Springfield Hoeven (2007 '02)[23]	Tafeltennis-centrum Albano VV'51 *Oudenbosch* (ongedt. '04)
Kwaliteit en continuïteit (Beheer, exploitatie en onderhoud)	Verplichtingen bruiklener: Als goed huisvader te zorgen en deze in goede staat te houden.		X	X	X	X	X
	In overeenstemming met bestemming te gebruiken.	X	X	X	X	X	X
	Verzekeren door bruiklener.		X	X	X	X	X
	In goede staat terug te geven aan eind overeenkomst.		X	X	X	X	X
	Voorzieningen op huidige niveau te waarborgen en in buitengewone situaties (zoals rampen) zo hoog mogelijk voorzieningen-niveau te bieden.			X		X	X
	Voldoen aan wettelijke eisen horecabedrijf en para-commercieel beleid, te beschikken over vergunningen.					X	X
	Tussentijdse beëindiging.	X	X	X	X	X	X
Kosten-afspraken	Kosten br.l. groot en klein onderhoud.	X (volledig onderhoud)	X	X	X	X	X
	Alle andere kosten		X		X		
	Alle zakelijke lasten en belastingen voor br.l.	X					
	Kosten herstel a.g.v. constructiefouten en houtaantasting a.g.v. boktor en/of houtworm						X
	Kosten br.l. hal en gymnastiekinventaris			X			
	Kosten br.l. onderhoud dat normaliter t.l.v. verhuurder zou vallen.			X		X	X
	Kosten br.l. voor onder-houdsabonnementen en/of onderzoek (legionella-preventie, lozing afvalwater etc.)			X		X	X
	Kosten br.l. kosten a.g.v. aanwijzigingen/aanbeveling-en gemeente o.g.v. controlerapporten, reparaties en vervangingen o.b.v. onderhoudsrapporten (gemeente wordt eigenaar vervangen zaken).			X		X	X
	Bruiklener is aansprakelijk voor elke beschadiging.	X					

[23] Realisering schietbaan Kruisboogvereniging Strijd in Vrede (2000) vindt plaats op het terrein van sporthal De Parrestee. De hoofdbeheerder van de sportaccommodaties stelt richtlijnen op, die door de Kruisboogvereniging onverkort dienen te worden opgevolgd.

Afspraken bruikleenovereenkomsten (niet uitputtend)		Tenniscomplex 't Kèperke *Oud Gastel* (3108 '98)	Gedeelte Albano MHC *Oudenbosch* (1005 '00)	Gymnastiek-lokaal Beukenlaan GV Alpha *Oudenbosch* (1001 '02)	Tennispark TV Stampersgat *Stampersgat* (ongedt. '02)	Sporthal de Parrestee KV Springfield Hoeven (2007 '02)[23]	Tafeltennis-centrum Albano VV'51 *Oudenbosch* (ongedt. '04)
	Kosten gem. schade verlies/beschadiging als bruiklener geen schuld treft en verzekering niet dekt.		X	X	X	X	X
	Kosten gem. renovatie		X(1)		X(2)		X(3)
	Kosten gem. OZB eigenaarsvergoeding	X					
	Onderhoud: zoals benoemd in MJ-onderhoudsplan.			X		X	X
	Kostenstijgingen worden ***niet*** gecompenseerd.			X		X	X
	Kostenstijgingen worden ***niet of slechts ten dele*** gecompenseerd		X		X		
	Geen verrekening van verbeteringen (bij afloop overeenkomst) (behoudens schriftelijke instemming gemeente).		X	X	X	X	X
Kosten-afspraken	Verbeuring van boete bij niet tijdige teruggave.		X ƒ200/dag	X ƒ200/dag	X ƒ100/dag	X €100/dag	X €100/dag
	Bij ***niet nakomen***/ overtreden van bepalingen kan gemeente op kosten van bruiklener de door B&W nodig geachte herstellingen, veranderingen/-wijderingen laten geschieden.	X	X	X	X	X	X
Gebruik en toegankelijkheid (Belangen gebruikers)	Bruiklener garandeert continuïteit gebruik door onderwijs en sportverenigingen tegen *binnen de gemeente gebruikelijke tarieven*.			X		X	
	Gebruiker mag om niet of tegen vergoeding (*cf. tarievenverordening)* verhuren of op andere wijze afstaan. De gemeente kan gebruik door derden aan voorwaarden binden *of verbieden*.	X (mits voorafgaande schr. toestemming; voorwaarden verbinden is niet genoemd)	X	X (cf. tarievenverordening)	X	X	X
	Gemeente kan bij bijzondere / *incidentele* gebeurtenissen over complex beschikken (i.o.m. bruiklener en *met opvolging adviezen bruiklener t.a.v. gebruik*).	X (Geen vrschr. over opvolging adviezen).	X	X	X	X	X
	Gemeente kan bij rampsituaties gebruiken.			X		X	X
	Ontmoetingsruimte sporthal toegankelijk voor de gebruikers, m.u.v. tijden van gymnastiekonderwijs (basisscholen).					X	

Afspraken bruikleenovereenkomsten (niet uitputtend)		Tenniscomple x 't Kèperke *Oud Gastel* (3108 '98)	Gedeelte Albano MHC *Oudenbosch* (1005 '00)	Gymnastiek-lokaal Beukenlaan GV Alpha *Oudenbosch* (1001 '02)	Tennispark TV Stampersgat *Stampersgat* (ongedt. '02)	Sporthal de Parrestee KV Springfield Hoeven (2007 '02)[23]	Tafeltennis-centrum Albano VV'51 *Oudenbosch* (ongedt. '04)
Gebruik en toegankelijkheid (Belangen gebruikers)	Continueren huidige gebruik door scholen onder dezelfde voorwaarden.			X		X	
	Idem nieuwe scholen.			X		X	
	Continueren overige gebruik door sportverenigingen onder dezelfde voorwaarden.			X		X	
	Alleen bij grove toerekenbare tekortkoming kan bruiklener gebruikersovereenkomst. beëindigen.			X		X	
	Vergoeding van gebruik door scholen bepaald door gemeente a.h.v. rijksnormering.					X	
	Verhuur aan scholen en sportverenigingen om niet of tegen vergoeding cf. tarievenverordening.			X		X	
	Bruiklener wijst een herkenbaar aanspreekpunt voor klachten, vragen aan.			X		X	X
Verant-woording	Gemeente is immer gerechtigd te betreden, om te kijken of bruiklener verplichtingen uit overeenkomst nakomt.	X	X	X	X	X	X

(1) : Kunstgrasveld; Informatie uit interview: levensduur hockeyveld is vastgesteld op 15 jaar. Na 15 jaar mag MHC bij de gemeente 'aankloppen' voor een nieuw veld.

(2) : Gemeentelijke banen.

(3) : Herstelkosten constructiefouten en houtaantasting als gevolg van boktor en/of houtworm.

Afspraken erfpacht (niet uitputtend)		Zwembad de Baarlebossche Sportijn Halderberge B.V. *Oudenbosch* (1 juni 2005)
Kwaliteit en continuïteit (Beheer, exploitatie en onderhoud)	In overeenstemming met bestemming te gebruiken.	X
	Gemeente zal meewerken aan door exploitant voorgenomen uitbreiding van activiteitenpakket en dienstverlening.	X (bestemmingsplan)
	Gemeente handhaaft aantal vrije parkeerplaatsen.	X
	Gemeente spant zich in medewerking te verlenen voor vergunningen (milieu en gebruiks- en drank-/horeca-vergunning), ontheffingen, calamiteitenplan.	X
	Gemeente spant zich in noodzakelijke wijzigingen in bestemmingsplan door te voeren.	
	Opstalverzekering door exploitant.	X
Kosten-afspraken	Exploitant exploiteert voor eigen risico en rekening (op basis van wettelijke regelingen voor omzetbelasting).	X
	Partijen zijn bekend met achterstallig onderhoud.	X
	Rechten verleend voor vast, niet te indexeren bedrag van € 1 incl. omzetbelasting.	X
	Geen verrekening van verbeteringen (bij afloop overeenkomst).	X
	Geen verrekening van waarde van aanwezige gebouwen, werken en beplantingen (bij afloop overeenkomst).	X
	Na 20 jaar recht van koop voor € 1.	X
	Geconstateerd achterstallig onderhoud voor rekening van exploitant.	X
	Eenmalige gemeentelijke bijdrage voor (uitsluitend) achterstallig onderhoud.	X (€ 386.455)
	Gemeente betaalt boekwaarde investeringen (renovatie, verbouwing, uitbreiding) indien door toedoen gemeente overeenkomst binnen de termijn beëindigd wordt.	X
	Exploitant begint alleen na schr. toestemming gemeente aan renovatie, verbouwing, uitbreiding.	X
	Gemeente draagt inventaris in eigendom over voor € 1. Kosten voor vervanging daarna voor exploitant.	X
	Gemeente betaalt exploitant jaarlijkse exploitatiebijdrage in 3 termijnen (omzetbelasting niet verschuldigd)	X (€ 140.000)
	Gemeente indexeert de bijdrage (zie artikel 11 voor beschrijving).	X
	Gemeentelijk personeel komt in dienst van exploitant, financiële verschillen voor kosten gemeente.	X
	Gemeente verleent in financiële zin geen medewerking aan vestiging van een ander zwembad in gemeente.	X
	Bij plannen voor realiseren van zwembaden in de gemeente, treedt gemeente met exploitant in overleg over realisatie door exploitant.	X
	Wederzijdse boeteclausule bij niet nakomen verplichtingen.	X (€ 1.000 per dag)

Afspraken erfpacht (niet uitputtend)		Zwembad de Baarlebossche Sportijn Halderberge B.V. *Oudenbosch* (1 juni 2005)
	Alle kosten van de uitgifte in erfpacht komen voor rekening van de erfpachter.	
	Alle lasten en belastingen zijn voor rekening van de erfpachter.	
Gebruik en toegankelijk-heid (belangen gebruikers)	Gemeente wil continueren toegankelijkheid voor recreatief, verenigings- en doelgroepzwemmen	X
	Expl. stelt breed en gevarieerd activiteitenprogramma op afgestemd op behoefte samenleving.	X
	Huidige gebruikers (verenigingen) wordt minimaal het aantal uren gegarandeerd van seizoen 2004/2005 (mits geen wanbetaling door gebruikers).	X
Verantwoording	Jaarlijks op te stellen openstellings- en activiteitenprogramma (naar 3 doelgroepen) aan de gemeente toezenden, 1 maand voor aanvang seizoen.	X
	Gemeente is immer gerechtigd te betreden, om te kijken of bruiklener verplichtingen uit overeenkomst nakomt.	

Koop	**Kwaliteit en continuïteit (Beheer, exploitatie en onderhoud)**	**Wederzijdse rechten en plichten**	**Gebruik en toegankelijkheid (Belangen gebruikers)**	**Te realiseren doelen/ te bereiken effecten**	**Verantwoording**
Ontmoetingscentrum/ sporthal Het Veerhuis	X	X	X		
De Beuk	X	X	X		

Bijlage 6: Uitkomsten enquête

VRAGENLIJST VERENIGINGEN

Vragen

1. Hoe heeft u de overdracht van de gemeente naar een andere beheerder/exploitant ervaren?

Zeer positief		Positief		Neutraal		Negatief		Zeer negatief	
1	7%	6	40%	3	20%	4	27%	1	7%

R (positief): Er waren weinig problemen.
R (positief): We hebben er weinig van gemerkt.
R (neutraal): Achteraf hadden we meer geld moeten vragen. We krijgen alleen geld voor onderhoud van het veld en niet voor de rest van de accommodatie; energie kost tegenwoordig enorm veel.
R (neutraal): Onderhoud is in eigen beheer genomen. Bij onderhoud aan het omringende groen moeilijk afvoeren van snoeimateriaal. Soms moeilijk vrijwilligers te vinden. Werkt voor de vereniging wel kostenbesparend.
R (negatief): Positief is de activering van de zelfwerkzaamheid binnen de vereniging bij aanvang van de privatisering. Negatief.
Onvoldoende vrijwilligers om bepaalde werkzaamheden uit te voeren. Je bent met te veel andere problemen bezig dan de doelstelling van je club. Financiën tekort om investeringen te doen uitbreiding accommodatie, vervanging i.v.m. afgeschreven gebouwen) . Kapitaalvernietiging vindt plaats. Als zeer negatief: Gevoel dat gemeente 0% verantwoordelijkheid voelt en neemt t.a.v. instandhouding accommodaties. We zij afgekocht. Geen gelijkheid in beleid binnen de gemeenten, zelfs niet naar 11 jaar gem. Halderberge.
R (negatief): Je wordt door middel van een brief op de hoogte gesteld, maar je weet niet wat de gevolgen zijn.
R (negatief): Te weinig informatie. Veel onduidelijkheden, zeker naar de toekomst toe.
R (negatief): Verwikkelingen tussen gemeente en de vereniging, prijzen omhoog.
R (zeer negatief): Er werd door de gemeente niets ondernomen om het achterstallig onderhoud weg te werken.

*2. Hoe ervaart u de **samenwerking met de beheerder/exploitant** van de (geprivatiseerde) accommodatie?*

Zeer positief		Positief		Neutraal		Negatief		Zeer negatief	
2	13%	8	50%	4	25%	1	6%	1	6%

R (zeer positief): We zijn zelf exploitant / eigen baas.
R (positief): We zijn beide afhankelijk van elkaar (accommodatie en uren dat er gebruik van wordt gemaakt).
R (positief): De beheerder staat open voor iedereen en hij zorgt af en toe voor een extraatje.
R (positief): De beheerder is erg enthousiast, er is veel mogelijk. Dat was niet zo toen het in beheer van de gemeente was.
R (positief): In principe positief. De beheerder wil wel praten, zowel met ons als met de gemeente en hij staat ook open voor verbeteringen. Minpunt zijn de prijzen.
R (positief): Hij is erg toegankelijk, je kunt hem altijd bellen. Hij trekt wel een andere vereniging voor.
R (negatief): Beheerder houdt zich soms niet aan afspraken. Hij belooft veel, maar maakt weinig waar. Vaak laks in bijvoorbeeld opstellen van rekeningen.
R (zeer negatief tot neutraal): vereniging is juridisch ene economisch eigenaar. Als zeer negatief: Gevoel dat gemeente 0% verantwoordelijkheid voelt en neemt t.a.v. instandhouding accommodaties. We zijn afgekocht. Geen gelijkheid in beleid binnen de gemeenten, zelfs niet naar 11 jaar gem. Halderberge.

*3. Wat vindt u van de **kwaliteit van de dienstverlening** nu de accommodatie is overgedragen aan een (commerciële) beheerder/exploitant (qua professionaliteit, deskundigheid, personeel)?*

*3. Wat vindt u van de **kwaliteit van de dienstverlening** nu de accommodatie is overgedragen aan een (commerciële) beheerder/exploitant (qua professionaliteit, deskundigheid, personeel)?*

Sterk verbeterd		Verbeterd		Neutraal		Verslechterd		Zeer verslechterd	
2	13%	2	13%	7	47%	4	26%		

R (sterk verbeterd): Onderhoudsproblemen kunnen sneller worden opgepakt.
Probleem is de hoogte van de privatiseringsbijdrage.
R (neutraal): Wij zijn zelf juridisch en economisch eigenaar.
Hebben veel problemen met het kwaliteit op minimum niveau te houden.
R (neutraal): Eigen beheer; we mogen geen veranderingen aanbrengen vanwege mogeljke toekomstige verhuizing.
R (neutraal): Geen verschil met onderhoud door gemeente.
R (neutraal): We zijn tevreden, als er iets is kunnen we aankloppen.
R (neutraal): Het is niet zo groot, 'ons kent ons'.
R (verslechterd): De materialen haperen. De portemonnee staat voorop. Problemen worden later opgelost, met de gemeente ging het sneller.
R (verslechterd): We moeten telkens aangeven dat er schoongemaakt moet worden. Het gaat inmiddels wel iets beter.
R (verslechterd): Er is geen beheerder meer, er wordt slechter schoongemaakt.
R (verslechterd): De zaalbeheerder is weg (was er eerst wel), de kwaliteit van het schoonmaken is gedaald. Er vindt weinig onderhoud plaats, winst maken staat voorop.

*4. Wat vindt u van de **kwaliteit** (onderhoud, hygiëne, veiligheid) van de **accommodatie** nu de accommodatie is overgedragen aan een (commerciële) beheerder/exploitant?*

Zeer verbeterd		Verbeterd		Neutraal		Verslechterd		Zeer verslechterd	
2	13%	2	13%	5	33%	4	27%	2	13%

R (sterk verbeterd): Onderhoudsproblemen kunnen sneller worden opgepakt.
Probleem is de hoogte van de privatiseringsbijdrage.
R (verbeterd): Schoonmaak in eigen hand, meer zicht op veiligheid.
R (neutraal): Wij zijn zelf juridisch en economisch eigenaar.
Hebben veel problemen met het kwaliteit op minimum niveau te houden.
R (neutraal): Geen verschil met onderhoud door gemeente.
R (neutraal): We zijn het niet altijd eens over de temperatuur van de zaal. Er wordt niet goed genoeg schoongemaakt en er is een lekkage.
R (verslechterd): De schoonmaak van de sporthal, kleedkamers en douches is niet goed. Er zijn echter wel verbeteringen te verwachten.
R (verslechterd): Dingen zijn versleten, er worden geen investeringen gedaan en er wordt niets opgeknapt.
R (verslechterd): Het was al slecht, nu is het nog slechter. De douches zijn primitief. Er is wel een belofte gedaan dat het beter wordt.
R (verslechterd): Er hangen spinnenwebben in de kleedkamers, de wc's stinken (waarschijnlijk probleem met de riolering). De douches zijn koud. Hier wordt niets aan gedaan, ondanks verzoeken.
R (sterk verslechterd): We mochten geen nieuwbouw plegen; niemand wou garant staan.
R (sterk verslechterd): De zaal en kleedkamers worden minder goed schoongemaakt dan voorheen. De basketballinstallaties zijn sterk verouderd (35 jaar). Hierdoor vaak problemen met basketballtorens en dit levert dan gevaar op.

*5. Wat vindt u van het **aantal uren of dagen** dat u gebruik kunt maken van de accommodatie (**beschikbaarheid**)?*

Ruim voldoende		Voldoende		Neutraal		Weinig		Zeer weinig	
5	33%	8	53%	1	7%	1	7%		

R (ruim voldoende): Goed.
R (ruim voldoende): Kunnen zelf bepalen wanneer we accommodatie gebruiken.
R (ruim voldoende): De uren zijn geen probleem. De competities kunnen nogal wisselend zijn, maar dat is ook geen probleem. Extra uren zijn ook geen probleem.

*5. Wat vindt u van het **aantal uren of dagen** dat u gebruik kunt maken van de accommodatie (**beschikbaarheid**)?*

R (voldoende): We hadden vaste dagen en dat is zo gebleven.
R (voldoende): We moeten ons wel aan de data en tijd houden anders heb je een probleem, maar dit was ook het geval voor de privatisering.
R (neutraal): We hebben tekort aan accommodatie, dat is ons probleem (neutraal).
R: Jammer dat we door medegebruik van anderen gedwongen worden de toestellen elke avond op te ruimen. Kost veel tijd en slijtage aan toestellen.
R: (weinig): Een extra avond is niet mogelijk.

*6. Wat vindt u van de **openingstijden** van de accommodatie?*

Zeer ruim		Ruim		Neutraal		Beperkt		Zeer beperkt	
4	27%	9	60%	1	7%	1	7%		

R (zeer ruim): Kunnen zelf bepalen wanneer we accommodatie gebruiken.
R (ruim): Zijn zelf eigenaar.
R (ruim): Het is open als het nodig is. Ook na de wedstrijd en de training mag je wat langer blijven, daar wordt niet moeilijk over gedaan.
R (ruim): Het café mag langer open.
R (ruim): In principe zouden we vaker 's avonds willen trainen, niet te laat op de avond i.v.m. de jeugd, maar dat kan helaas niet.
R (beperkt): Wij moeten ons houden aan bepaalde tijden en dagen. Soms is het wel eens krap met de tijden.

*7a. Wat vindt u van de **tarieven** (huur/toegangsprijs) die de accommodatiebeheerder hanteert?*

Zeer laag		Laag		Neutraal		Hoog		Zeer hoog	
1	8%	2	17%	6	50%	2	17%	1	8%

R (zeer laag): Alles in eigen beheer, betalen geen huur.
R: 3 n.v.t. (zelf eigenaar).
2R (neutraal): geen verband met privatisering.
R (neutraal): Hetzelfde gebleven.
R (neutraal): Ze moesten de gemeentetarieven overnemen.
R (hoog): Sinds de privatisering zijn de tarieven omhoog.
R (hoog): De eerste 5 jaar heeft alleen indexering plaatsgevonden. Dit seizoen behoorlijke verhoging door bovenop de zaalhuur een energietoeslag te rekenen.
R (zeer hoog): Sinds de privatisering; eerst alleen standaardindexering. Maar over 2 jaar zitten we op de dubbele prijs.

*7b. Hoe is de **ontwikkeling van tarieven** (huur/toegangsprijs) na de privatisering van de sportaccommodatie?*

Toegenomen t.o.v. prijsindex		Gelijk gebleven		Afgenomen t.o.v. prijsindex	
5	45%	4	37%	2	18%

R: Sportabonnement ≥18:		€ 110 (2002),	€ 120 (2005),	€ 130 (2008)
Toegangsprijs >18:	€ 2 (1999)	€ 2,50 (2002),	€ 0 (2005),	€ 0 (2008)
R: Sportabonnement ≥18:		€ 85 (2002),	€ 90 (2005),	€ 95 (2008)
Sportabonnement ≤18:		€ 52 (2002),	€ 58 (2005),	€ 58 (2008)
R: Sportabonnement ≥18:	€ 95 (1999)	€ 100 (2002),	€ 107 (2005),	€ 116 (2008)
Sportabonnement ≤18:	€ 55 (1999)	€ 60 (2002),	€ 65 (2005),	€ 70 (2008)
R: Sportabonnement ≥18:			€ 145 (2005),	€ 156,50 (2008)
Sportabonnement ≤18:			€ 125 (2005),	€ 140 (2008)
R: Sportabonnement ≥18:	€ 75 (1999)	€ 85 (2002),	€ 95 (2005),	€ 95 (2008)
Sportabonnement ≤18:	€ 20 (1999)	€ 25 (2002),	€ 35 (2005),	€ 35 (2008)

R: 3 N.v.t. (zelf eigenaar).
R: 1 weliswaar toegenomen (zelf eigenaar), maar komt door prijsindexatie, niet door nieuwe voorzieningen.
R (toegenomen): Komende jaren duurder.
2R (toegenomen): Door energietoeslag gaan de tarieven omhoog, het wordt een stuk duurder.

*7b. Hoe is de **ontwikkeling van tarieven** (huur/toegangsprijs) na de privatisering van de sportaccommodatie?*

R (toegenomen): Minimale toename, eigenlijk niet noemenswaardig.
R (gelijk gebleven): Het eerste jaar is het gelijk gebleven, nu iets hoger.

*8. Hoe ervaart u de **communicatie vanuit de beheerder** van de accommodatie waar u gebruik van maakt?*

Zeer positief		Positief		Neutraal		Negatief		Zeer negatief	
2	18%	7	64%	1	9%	1	9%		

R (zeer positief): We beheren de accommodatie zelf.
R (positief): We zijn zelf eigenaar.
R (positief): We hebben weinig met de beheerder van doen.
R (positief): De beheerder is altijd bereid om te luisteren en is altijd bereikbaar.
R (positief): Als er iets nodig is kun je er terecht.
R (positief): Hij neemt zelf contact op en roept de verenigingen bij elkaar om te vragen hoe het beter kan.
R (positief): Er is regelmatig contact.
R (negatief): Hij communiceert te weinig of via de verkeerde kanalen.
R: 4 N.v.t. (zelf eigenaar).

*9. Wat vindt u van de **rol van de gemeente**, nu de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het accommodatiebeleid sinds de privatisering in 1998 grotendeels bij de particuliere initiatiefnemers ligt?*

Zeer adequaat		Adequaat		Neutraal		Niet adequaat		Zeer inadequaat	
1	6%	2	13%	5	31%	6(1)	37%	2	13%

R (neutraal): Gemeente zou behulpzamer kunnen zijn met afvoer snoeimateriaal.
R (neutraal): Weinig controle op de kwaliteit.
R (neutraal): In theorie goed, in de praktijk niet; gemeente doet niets.
R (niet adequaat): Besluitvorming t.a.v. veranderingen duurt erg lang daardoor kom je als vereniging onbedoeld in de problemen.
R (niet adequaat): Dienstverlening door gemeente is afgenomen. Bijvoorbeeld bij het verwijderen van bladafval zou het voor de gemeente kleine moeite zijn dat mee te nemen (als dat verzameld is), maar nu zegt de gemeente "nee, jullie zijn geprivatiseerd".
R (niet adequaat): Slecht toezicht op de tarieven. Gemeente trekt zich terug en wij moeten het maar uitzoeken. Extra subsidie is afgewezen.
R (niet adequaat): Slecht. De gemeente heeft het verkocht, verder geen controle.
R (niet adequaat): De gemeente lijkt zich totaal teruggetrokken te hebben. Communicatie over problemen, zoals de hoge energietoeslag, is niet mogelijk en wordt met een ambtelijke brief afgedaan.
R (zeer inadequaat): Gevoel dat gemeente 0% verantwoordelijkheid voelt en neemt t.a.v. instandhouding accommodaties. We zij afgekocht. Geen gelijkheid in beleid binnen de gemeenten, zelfs niet naar 11 jaar gemeente.
R (zeer inadequaat): De gemeente staat op het standpunt dat ze voor de accommodatie geen enkele verantwoordelijkheid meer hebben.

(1): Een respondent geeft zowel zeer adequaat als niet adequaat aan zonder toelichting.

*10a. In hoeverre zijn de volgende **steekwoorden voor de accommodatie van toepassing**?*

Klant- en servicegericht	Periodiek consumenten-onderzoek of klanten-/gebruikerspanel	Bereikbaarheid	Overig
6 (goed) 3 1 (redelijk)	1 2 n.v.t. 1 nooit	2 7 (goed) 1 (slecht)	2 n.v.t. 2

*10a. In hoeverre zijn de volgende **steekwoorden voor de accommodatie van toepassing**?*

R (overig): Zijn geprivatiseerde accommodatie.
R (overig): Sterk verouderd.
R (klantgericht, goed): Je kunt er sporten, maar ook vergaderen; alles is aanwezig.
R (klantgericht, goed): Restaurant.
R (klantgericht, goed): Café is de binnenkomst, je kunt hier altijd terecht.
R (klantgericht, goed): Er wordt gekeken naar de wensen van de vereniging; welke spullen zijn er nodig, wat kan er verbeterd worden? Dit komt vanuit de beheerder zelf.
R (klantgericht, goed): Er is voldoende parkeergelegenheid en er is altijd iemand.
R (bereikbaarheid, goed): Groot parkeerterrein.
R (klantgericht, goed): Laagdrempelig.

*10b. Welke **overige effecten van de privatisering** van sportaccommodaties ziet u nog meer? (bijvoorbeeld op gebied van bereikbaarheid, inzet vrijwilligers etc.).?*

R:.Efficiënter onderhoud en zelf in te organiseren (2x).
R: Meer druk op de vrijwilligers.
R: - Kapitaalvernietiging accommodatie;
- Gedemotiveerde vrijwilligers en bestuurlijk kader
- Vrijwilligers die taken moeten uitvoeren, waarbij aansprakelijkheidsrisico's bestaan;
- Lokale overheid die verantwoordelijk niet neemt.
R: Meer mogelijkheden voor de club, dus grotere betrokkenheid vrijwilligers.
R: Kost veel moeite om vrijwilligers te krijgen en te houden.
R: Geen.
R: Netutraal
R: Ook de drankprijzen zijn omhoog gegaan.
R: De gesprekken met de gemeente lopen niet soepel.

*11. Hoe heeft uw **ledenaantal** zich de afgelopen jaren ontwikkeld en in hoeverre denkt u dat dit herleidbaar is aan de privatisering van sportaccommodaties?*

Toegenomen		Gelijk gebleven		Afgenomen	
5	33%	7	47%	3	20%

R: Aantal jeugdleden: 135 (2005), 140 (2008)
Aantal volwassen leden: 100 (2005) 115 (2008)
R: Aantal jeugdleden: 85 (2002) 80 (2005), 110 (2008)
Aantal volwassen leden: 265 (2002) 261 (2005) 241 (2008)
R: Aantal jeugdleden: 300 (2002) 310 (2005), 325 (2008)
Aantal volwassen leden: 150 (2002) 160 (2005) 145 (2008)
R: Toename niks te maken met privatisering. Nu ledenstop i.v.m. tekort aan accommodatie.
Aantal jeugdleden: 160 (1999) 200 (2002) 235 (2005), 265 (2008), wachtlijst 20
Aantal volwassen leden: 180 (1999) 180 (2002) 200 (2005) 200 (2008)
R: Aantal kinderen in Oudenbosch neemt af, relatief gezien blijven we op peil. Door het ontbreken van leiding is kleutergym gedwongen gestaakt. (gelijk gebleven):
Aantal jeugdleden: 140 (1999) 140 (2002) 140 (2005), 120 (2008)
Aantal volwassen leden: 30 (1999) 30 (2002) 30 (2005) 30 (2008)
R: Aantal jeugdleden: 130 (1999) 145 (2002) 140 (2005), 130 (2008)
Aantal volwassen leden: 60 (1999) 60 (2002) 60 (2005) 50 (2008)
R: Aantal jeugdleden: 211 (2005), 227 (2008)
Aantal volwassen leden: 82 (2005) 63 (2008)
R: Aantal jeugdleden: 20 (1999) 20 (2002) 25 (2005), 25 (2008)
Aantal volwassen leden: 120 (1999) 100 (2002) 90 (2005) 75 (2008)
R: Toename komt door zelf betaalde voorzieningen, niet door de privatisering an sich.
R: Afgenomen, ook landelijk.
R (toegenomen): Privatisering heeft hier geen invloed op.
R (toegenomen): Meer jongeren ('olievlek die zich uitbreidt')
R (gelijk gebleven): De contributie is gelijk gebleven.

*11. Hoe heeft uw **ledenaantal** zich de afgelopen jaren ontwikkeld en in hoeverre denkt u dat dit herleidbaar is aan de privatisering van sportaccommodaties?*

R (afgenomen): Dit komt niet door privatisering.
R (afgenomen): De contributie is omhoog gegaan. We zijn samengegaan met een andere vereniging, beide te klein om voort te bestaan.

*12. Hoe heeft het **aantal vrijwilligers** zich de afgelopen jaren ontwikkeld en in hoeverre denkt u dat dit herleidbaar is aan de privatisering van sportaccommodaties?*

Toegenomen		Gelijk gebleven		Afgenomen	
2	15%	7	54%	4	31%

2R: n.v.t. geen vrijwilligers in de vereniging.
R: Verandering van mentaliteit.
R: Enkele vrijwilligers gevonden om dagelijks onderhoud te doen. (te weinig overigens).
R (toegenomen): De privatisering heeft hier geen invloed op gehad.
R (gelijk gebleven): De betrokkenheid is vergroot.
R (gelijk gebleven): Ligt niet aan privatisering.
R (afgenomen): Tegenwoordig moet iedereen zo veel.
R (afgenomen): Dit komt omdat er een aantal teams gestopt zijn.

*13. Welk **rapportcijfer** geeft u over het geheel genomen aan het privatiseringsbeleid van de gemeente ten aanzien van sportaccommodaties en hoe beoordeelt u de accommodatie(s) die u gebruikt?*

Cijfer privatiseringsbeleid		Cijfer accommodatie 1		Cijfer accommodatie 2	
Cijfer: 3: 1	7%	**Cijfer: 4:** 1	17%	**Cijfer: 4:** 1	
4: 2	13%	**5**: 1	17%	**5**: 3	
5: 1	7%	**6**: 2	34%	**6**: 2	
6: 4	26%	**7**: 1	17%	**7**: 2	
7: 5	33%	**8**: 1	17%		
8: 2	13%				

Privatiseringsbeleid
R (3): Vanwege ongelijkheid in beleid en niet of nauwelijks reageren op signalen vanuit de vereniging t.a.v. de problematiek waarmee verenigingen als de onze kampen.
R (4): Er is geen sprake van echt beleid. Voor de gemeente is enkel van belang dat ze geen verantwoordelijkheid meer hebben.
R (5): De gemeente wil wel privatiseringen, maar alleen het financieel belang telt.
R (6): Het is goed dat bepaalde dingen geprivatiseerd worden, maar het gaat om de manier waarop. Het wordt verkocht, daarna de handjes eraf.
R (7): Weinig problemen.
Accommodatie
R (6): De accommodatie is achteruit gegaan; is het wel verantwoord om te sporten?
R (6): Staat van het materiaal is slecht, achterstallig onderhoud.
R (7): Als het schoon en netjes was dan zou ik een 9 geven.

Overige opmerkingen:
Het invullen van de lijst was wat moeilijk omdat vereniging sedert 1995 een juridisch en economisch geprivatiseerde vereniging is.
Voor veld is het bedrag voldoende, met name meer geld nodig voor de accommodatie zelf.

VRAGENLIJST BEHEERDERS/EXPLOITANTEN VAN SPORTACCOMMODATIES

Vragen

*1. Hoe ervaart u als zelfstandige **het beheren van een accommodatie in geprivatiseerde vorm** (oftewel het zelfbeschikkingsrecht) waarmee u als beheerder rechtstreeks invloed kunt uitoefenen op de uitgaven en inkomsten)?*

Zeer positief		Positief		Neutraal		Negatief		Zeer negatief	
4	33%	4	33%	2	17%	2	17%		

R (zeer positief): Eigen verantwoordelijkheid vergroot betrokkenheid en eigen inbreng.
R (zeer positief): Betreft wel een leerproces voor de vereniging.
R (positief): Zelf bepalen wat je aan de accommodatie doet en hoeveel tijd je deze gebruikt. Je hoeft niet voor allerlei dingen bij de gemeente aan te kloppen. Nadeel: Hoe los je grote tegenvallers in het onderhoud op die niet in de prognose van de gemeente zijn opgenomen.
R (positief): Positief is dat we veel in eigenbeheer kunnen uitvoeren en plannen. Negatief is dat we een beperkt budget hebben voor het onderhoud, dit is nooit geïndexeerd en we lopen zodoende achter
met het uitvoeren van groot onderhoud.
R (negatief): Onvoldoende vrijwilligers om bepaalde werkzaamheden uit te voeren. Je bent met te veel andere problemen bezig dan de doelstelling van je club. Financiën tekort om investeringen te doen uitbreiding accommodatie, vervanging i.v.m. afgeschreven gebouwen). Kapitaalvernietiging vindt plaats. Als zeer negatief:
- Gevoel dat gemeente 0% verantwoordelijkheid voelt en neemt t.a.v. instandhouding accommodaties. We zij afgekocht.
- Geen gelijkheid in beleid binnen de gemeenten, zelfs niet naar 11 jaar gem. Halderberge.
R (negatief): Kosten zijn hoger dan nu jaarlijks vergoed wordt.

*2a. Hoe ervaart u in zijn algemeenheid het **huishoudelijk beheer** van uw accommodatie (zoals het zorg dragen voor de hygiëne in de accommodatie en van het materiaal)*

Zeer positief		Positief		Neutraal		Negatief		Zeer negatief	
4	%	6	%	2	%				

R (zeer positief): Deskundigheid bevorderen.
R (zeer positief): Wij zorgen zelf voor onderhoud .e.d. voornamelijk met vrijwilligers.
R (positief): Er is niets veranderd t.o.v. voorheen. Ook toen moesten we alles schoonhouden en zorgen voor onze eigen materialen. Het enige dat veranderd is het bouwkundig onderhoud; schilderen aan de buitenkant, onderhoud ketels en CV, boiler, event. reparaties aan deuren/ kozijnen.
R (positief): De hoognodige dingen kunnen we goed in eigenbeheer uitvoeren.
R (positief): Clubhuis en kleedaccommodatie werden altijd al in eigen beheer gedaan.
R (neutraal): Beheer kan niet op een adequaat niveau worden uitgevoerd vanwege tekort aan vrijwilligers en ontbrekende kennis op bepaalde terreinen. Accommodatie is te verouderd. Geen middelen om nieuwbouw te plegen.

2b. Hoe ervaart u in zijn algemeenheid het dagelijks **administratief beheer** van uw accommodatie (registratie van gebruikers, correspondentie met gebruikers/verenigingen, we bedoelen dus niet het financieel beheer)?

Zeer positief		Positief		Neutraal		Negatief		Zeer negatief	
1	%	6	%	3	%	1	%		%

R (zeer positief): Deskundigheid bevorderen.
R (positief): Dit hebben we als bestuur goed onder controle. We worden hierbij ondersteund door knvb en nks Middels ledenadministratie enz.
R (positief): Verloopt beter dan voorheen. Contacten zijn vaak directer en er kunnen sneller afspraken worden gemaakt (voorheen liep dit via de gemeente).
R (neutraal): Geen wijziging met voorheen. We zijn enige gebruiker.

2c. Hoe ervaart u in zijn algemeenheid het dagelijks **technisch beheer** van uw accommodatie (zoals klein onderhoud van accommodatie en materiaal, reparaties en vervanging, veiligheidsmaatregelen)?

Zeer positief		Positief		Neutraal		Negatief		Zeer negatief	
2	%	4	%	4	%	2	%		%

R (zeer positief): Mogelijk om relaties in te schakelen om zaken relatief voordelig voor elkaar te.
R (zeer positief): Ook hier deskundigheid bevorderen. Voor speciale klussen wordt personeel van buiten ingehuurd.
R (positief): Gaat goed zo, met vrijwilligers.
R (neutraal): Klein onderhoud/ dagelijks onderhoud gaat redelijk tot goed. Groot onderhoud probleem om zelf te doen. Uitbesteden duur.
R (neutraal): Je bent meer eigen baas, maar kost wel meer tijd en energie. Tendens is dat het aantal vrijwilligers minder wordt. Moet oppassen dat belasting voor een paar mensen niet te groot wordt. Dat is zorg voor de toekomst.
R (neutraal): Door uitstel van de voorgenomen verbouwing (plannen liggen al geruime tijd bij de gemeente) is er (te)veel onderhoud aan de accommodatie.
R (negatief): Kost veel omdat het een oud pand betreft.
R (negatief): Het nodige dagelijks beheer en onderhoud kunnen we goed uitvoeren. Echter zijn onze financiële middelen niet toereikend om adequaat groot onderhoud uit te voeren. We krijgen van de gemeente een bijdrage die is gebaseerd op een bedrag per veld. We kunnen hiervoor onderhoud aan onze velden uitvoeren. Echter onderhoud aan opstallen, gebouwen, bosplantsoenen en verlichting enz. niet.

3. Hoe ervaart u in zijn algemeenheid het **financieel beheer** van uw accommodatie (registratie van inkomsten en uitgaven/reserves en voorzieningen, betaling van rekeningen)?

Zeer positief		Positief		Neutraal		Negatief		Zeer negatief	
1	%	5	%	3	%	2	%		%

R: De administratie kunnen we goed bijhouden. We hebben alleen geen mogelijkheden om te reserveren of af te schrijven.
R: Registratie gaat prima. Probleem is tekort aan middelen van de gemeente om beheer goed te doen c.q. te kunnen investeren.
R (positief): maandrapportages zijn er binnen twee weken waardoor er meer en snel een overzicht is van de behaalde resultaten. Voorheen werd dit 1x per jaar gedaan.
R (positief): Alles onder controle.
R (neutraal): Niet meer geworden dan het was. We werkten vanwege veel eigen materiaal altijd al met reserveringen, afschrijvingen etc.
R (negatief): Er is geen ruimte om reserves op te bouwen; er moet jaarlijks geld van de club bij (als lening maar terug betalen lukt niet).
R (negatief): Ter beschikking gestelde financiële middelen zijn te laag.

4. Zijn als gevolg van de privatisering verbeteringen opgetreden in het huishoudelijk, administratief, technisch en financieel beheer?

Ja	9	%	R: We kunnen meer in eigen beheer doen en dit loopt goed (2x) en we hebben dit goed onder controle. R: Een directere betrokkenheid omdat het de vereniging financieel direct aangaat. R: Wat grotere bewustwording rondom de kosten die gepaard gaan met de exploitatie van een accommodatie. R: Deskundigheid neemt stap voor stap toe. Nadeel is dat niet op elk gebied deskundigheid in huis is. R: Werken met werkgroepje dat maandelijks bekijkt wat er gedaan moet worden op bouwkundig en technisch gebied.
Nee	3	%	R: Alle kosten worden alleen maar hoger; opbrengsten zijn bevroren; geen tariefstijging; minder verhuur. R: Geen veranderingen.

5. Wat vindt u van de **kwaliteit van de dienstverlening** (qua professionaliteit, deskundigheid, personeel) nu de accommodatie is geprivatiseerd?

Sterk verbeterd		Verbeterd		Neutraal		Verslechterd		Sterk verslechterd	
	%	1	%	8	%	1	%		%

R (positief): Personeel krijgt regelmatiger trainingen.
R (neutraal): Wij kunnen de spelende leden bieden wat ze willen, dit is voetballen. Echter zijn de omstandigheden waarin men verkeert niet optimaal, hiermee wijzen we op onderhoud en staat van de kleedlokalen en kantine enz. Deze is onder de maat omdat we geen middelen hebben voor het groot- en vervangingsonderhoud.
R (neutraal): Het blijven vrijwilligers die het doen.
R (neutraal): We waren al baas in eigen kantine.
R (neutraal): Geen noemenswaardige veranderingen, buiten dat je nu hulp inschakelt die je wenst van wie.
R (verslechterd): Accommodatie loopt zienderogen achteruit.

6. Wat vindt u van de **kwaliteit** (onderhoud, hygiëne, veiligheid) van de **accommodatie** nu de accommodatie is geprivatiseerd?

Sterk verbeterd		Verbeterd		Neutraal		Verslechterd		Sterk verslechterd	
2	%		%	8	%	2	%		%

R (sterk verbeterd): Na de privatisering worden problemen veel snelle opgepakt en opgelost.
R (neutraal): Wij kunnen de spelende leden bieden wat ze willen, dit is voetballen. Echter zijn de omstandigheden waarin men verkeert niet optimaal, hiermee wijzen we op onderhoud en staat van de kleedlokalen en kantine enz. Deze is onder de maat omdat we geen middelen hebben voor het groot- en vervangingsonderhoud.
R (neutraal): Accommodatie verslechterd.
R (neutraal): Hetzelfde gebleven, dezelfde vrijwilliger.

7. Hoe ervaart u het de mogelijkheden voor **groot onderhoud** en **investeringen** van uw accommodatie op **langere termijn** (reserveert u daarvoor geld en/of treft u voorzieningen voor structureel onderhoud en eventuele renovatie/nieuwbouw)?

Zeer positief		Positief		Neutraal		Negatief		Zeer negatief	
2	%	2	%	2	%		%	5	%

R (zeer positief): Wordt planmatig voor gereserveerd.
R (zeer positief): Wij reserveren daarvoor jaarlijks geld.
R (positief): Middelen zijn aanwezig om verbouwing en groot onderhoud te financieren.
R (positief): Middelen zijn net voldoende, er is ook in voorzien om toplaag over 25 jaar te vervangen.
R (positief): Wij treffen daarvoor voorzieningen maar m.b.t. grote investeringen zal ondanks de privatisering de gemeente o.b.v. sportbeleid als financiële partner moeten helpen.
R (neutraal): Voor kleedruimten en clubhuis wordt gereserveerd, voor de veldaccommodatie is de gemeente verantwoordelijk. Niet voor onderhoud, maar wel voor vervanging (kunstgras).
R (neutraal): Jaarlijkse vergoeding gemeente reserveren we voor onderhoud en bestemmen uitsluitend daarvoor. Als we niet te maken krijgen met calamiteiten, zal het wel te doen zijn. We hebben nog maar 2,5 jaar ervaring.
R (zeer negatief): Wij hebben geen mogelijkheden om te reserveren omdat we net ons dagelijks onderhoud kunnen uitvoeren. De bijdrage voor de privatisering vanuit de gemeente is te laag voor uitvoering/reservering voor groot onderhoud. Deze bijdrage is namelijk gebaseerd op kosten voor het onderhoud van een veld. We krijgen hiervoor een bijdrage. Veld onderhoud lukt ons goed maar onderhoud aan gebouwen, lichtinstallaties en vangnetten en de omgeving lukt ons niet met dit bedragen staat van de kleedlokalen en kantine enz. Deze is onder de maat omdat we geen middelen hebben voor het groot- en vervangingsonderhoud.
R (zeer negatief): Geen mogelijkheden van reserveringen.
R (zeer negatief): Er kan niet gereserveerd worden voor groot onderhoud op langere termijn.

7. Hoe ervaart u het de mogelijkheden voor **groot onderhoud** en **investeringen** van uw accommodatie op **langere termijn** (reserveert u daarvoor geld en/of treft u voorzieningen voor structureel onderhoud en eventuele renovatie/nieuwbouw)?

Daarvoor is de privatiseringsbijdrage veel te laag.
R (zeer negatief): Kunnen we echt niet bekostigen. We krijgen niet de kans om reserves op te bouwen; hebben tegenslag na tegenslag.

8. In hoeverre is de **taakverdeling tussen u en de gemeente** (op basis van de afspraken tussen u en de gemeente, inclusief rechten en plichten) **in de praktijk werkbaar**?

Zeer werkbaar		**Werkbaar**		**Neutraal**		**Onwerkbaar**		**Zeer onwerkbaar**	
1	%	6	%	2	%	2	%	2	%

R (zeer werkbaar): Als we vragen hebben wordt snel en adequaat gereageerd. Afspraken worden goed nagekomen.
R (werkbaar): Met dien verstande dat besluitvorming er traag is (werkbaar).
R (werkbaar): Nagenoeg geen bemoeienis.
R (neutraal): maar wel steeds minder.
R (onwerkbaar): Gemeente levert enkel een bijdrage voor onderhoud, verder is er geen samenwerking. Dit zou een verbeterpunt kunnen zijn!.
R (neutraal-onwerkbaar): Problematiek van privatisering wordt al 10 jaar aangekaart. Wordt niet opgepakt.
R (zeer onwerkbaar): Er is absoluut geen samenspraak meer met de gemeente.

9. In hoeverre zijn **uw verantwoordelijkheden naar sportverenigingen/sporters** op basis van de afspraken met de gemeente duidelijk?

Zeer duidelijk		**Duidelijk**		**Neutraal**		**Onduidelijk**		**Zeer onduidelijk**	
2	%	5	%		%	2	%	1	%

R (zeer duidelijk): Geen verantwoordelijkheden richting gemeente.
R (duidelijk): Er is een koopovereenkomst.
R (duidelijk): Prima, omdat ook hier 1 partij contacten heeft met de vereniging en sporters.
R (onduidelijk): De meesten weten niet eens dat de club geprivatiseerd is.
R (zeer onduidelijk): Er staat niets op papier en er is ook geen schriftelijke overeenkomst.
1 R n.v.t.

10. Hoe ervaart u de **wijze waarop u zich aan de gemeente dient te verantwoorden** (bijvoorbeeld de verantwoording van prestaties en manier van verslaglegging)?

Zeer positief		**Positief**		**Neutraal**		**Negatief**		**Zeer negatief**	
1	%	3	%	5	%	1	%	1	%

R (positief): Gemeente heeft niet veel eisen t.a.v. deze dingen.
R (positief): Wij hebben geen geheimen).
R (neutraal): Wij hoeven ons niet te verantwoorden.
R (neutraal): niet anders dan voorheen.
R (zeer negatief): Er zijn geen afspraken gemaakt over verantwoording.

11. In hoeverre zijn de volgende **steekwoorden op uw accommodatie van toepassing**?

Klant- en servicegericht	3 n.v.t. 4	%	R: verouderd. R: Tevreden en meer klanten dan voor privatisering.
Energiebewust	2 n.v.t. 7 Ja	% %	R (ja): Zijn we wel want hoe lager de energie hoe goedkoper voor de club. R (ja): Kosten proberen te beperken door eenvoudige maatregelen als halletje maken, verwarming regelen.

11. In hoeverre zijn de volgende **steekwoorden op uw accommodatie van toepassing**?

			R (ja): Trachten te bezuinigen. R (ja): Goed instellen thermostaten, niet onnodig licht laten branden. R (ja): Daling verbruik en wekelijkse opname meterstanden.
Periodieke verant-woording en manage-mentrapportages richting gemeente	3 n.v.t. 1 Ja	%	
Periodiek consu-mentenonderzoek of klanten-/gebruikers-panel	3 n.v.t. 1 Ja	%	
Veilig	1 n.v.t. 6 Ja	% %	R: Jaarlijkse controle door leveranciers toestellen (ja).
Inzet van vrijwilligers	1 n.v.t. 7 Ja	% %	R (ja): Onderhoud , schoonmaak en toezicht veelal door vrijwilligers. R (ja): Er is een redelijk aantal vrijwilligers beschikbaar. R (ja): Tendens is dat het minder wordt.
Bereikbaar	1 n.v.t. 3 Ja 1 Nee	% %	1 Slecht
Overig	1 n.v.t.	%	

*12. Hoe is de **ontwikkeling van tarieven** (huur/toegangsprijs) na de privatisering van de sportaccommodatie?*

Toegenomen t.o.v. prijsindex		Gelijk gebleven		Afgenomen t.o.v. prijsindex	
2	%	4	%	2	%

R (toegenomen): Als gevolg van automatisering.
R (toegenomen): Door een lagere financiële bijdrage van de gemeente zijn de tarieven meer gestegen dan het prijsindexcijfer.
R: 4 n.v.t.
R (gelijk gebleven): Tarief zou mimimaal met 25% verhoogd moeten worden; met name energiekosten veel gestegen. Ook schoonmaakkosten:

*13. Hoe is de **ontwikkeling van aantallen gebruikers** na de privatisering van de sportaccommodatie die u beheert??*

Toegenomen		Gelijk gebleven		Afgenomen	
4	%	6	%	1	%

R (toegenomen): Sprake van een sterke ledengroei laatste jaren.
R (toegenomen): Meer openingsuren en meer activiteiten.
R (gelijk gebleven): 1999: 3 en 2 scholen.
R (afgenomen): Vanwege scholen zijn er groepen afgevallen, veel minder voetbal als enkele jaren geleden; ook als gevolg van het rookverbod.

*14a. Wat vindt u van de **communicatie vanuit de gemeente** over regelingen, afspraken e.d.?*

Zeer goed		Goed		Neutraal		Slecht		Zeer slecht	
	%	3	%	5	%	2	%	2	%

R (neutraal): Alleen het duurt te lang.
R (neutraal): Er is weinig communicatie. We weten wat wel en niet kan.
R: Laatste jaar is die verbeterd omdat we zelf daar initiatief toe genomen hebben. Voorbeelden van slechte communicatie is het niet eens ontvangen van een ontvangstbevestiging (neutraal-slecht).

*14a. Wat vindt u van de **communicatie vanuit de gemeente** over regelingen, afspraken e.d.?*

R (slecht): Zolang wij niets vragen horen we niets dan gaat men ervan uit dat alles wel goed zal zijn. Dit kan beter, meer interesse in hoe de vereniging zich redt enz. zou goed zijn.
R (zeer slecht): Communicatie is zeer slecht. Periodiek overleg en rapportage zou een grote verbetering zijn.

*14b. Wat vindt u van de **informatieverstrekking vanuit de gemeente** over benodigde vergunningen en de wijze waarop de gemeente de **controle** daarop vorm geeft?*

Zeer goed		Goed		Neutraal		Slecht		Zeer slecht	
	%	2	%	7	%	1	%	1	%

R (neutraal): Maar weinig van toepassing.
R (slecht): Er is bijna geen informatie of contact.
R (zeer slecht): Er wordt nauwelijks informatie verstrekt.

*15. **Verhuurt u de accommodatie ook voor andere functies** dan voor sport of overweegt **u dat**? Denk aan voor-/na-/buitenschoolse kinderopvang, wijk/buurtactiviteiten.*

Ja, dat gebeurt al voor	2	%	R: Sportieve school R: rommelmarkten, beurzen, shows.
Ja, dat overweeg ik voor:		%	
Nee, want:	9 Nee	%	R: Eigen vereniging. R: Dit mogen wij niet van de Horecawet. R: Accommodatie zelf hard nodig. R: Mogen we niet. R: Hebben we geen vergunning voor. R: Dat is niet toegestaan. R: De week zit vol met eigen activiteiten. Wel doen we mee aan sportief nablijven of ontvangen we soms groepen leerlingen van scholen. R: Accommodatie niet geschikt.

*16. Hoe ervaart u de **samenwerkingsovereenkomst met de gemeente**?*

Zeer positief		Positief		Neutraal		Negatief		Zeer negatief	
1	%	3	%	5	%	2	%	1	%

R (neutraal): We hebben geen samenwerkingsovereenkomst. Samenwerking verloopt stroef. Laatste jaar wel positief verbeterd.
R (neutraal): Meer geld voor verbeteringen nodig; tarief mag niet omhoog dan op een andere wijze compensatie voor dure energierekeningen gewenst.
R (neutraal): Er is nagenoeg geen samenwerking, we zijn zelfstandig.
R (negatief): Er is bijna geen samenwerking. Als voordeel heeft dit dat wij zeer vrij zijn om alles te regelen enz. maar als nadeel is dat gemeente niet weet wat er op de club speelt en met welke problemen en tekorten wij zitten.
R (zeer negatief): Er is geen samenwerkingsovereenkomst.

*17. Welk **rapportcijfer** geeft u over het geheel genomen voor het privatiseringsbeleid van de gemeente ten aanzien van sportaccommodaties?*

Cijfer: 3: 1	%
4: 3	%
5: 1	%
6: 3	%
7: 3	%
8: 2	%